ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

„Şi morți vom izbândi!“
de Claudiu Târziu

Manipulare: manualul de istorie a comunismului
de George Enache

Un proiect anti-România
de Petru Emil Rațiu

„Zeitgeist“ sau panorama deşertăciunilor
de Paul Grigoriu jr.

an VI ● nr. 70 ● decembrie 2008 ● 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Constantin Oprişan

sumar

numărul 70 • decembrie 2008

Următorul număr al revistei ROST va apărea în luna februarie a anului 2009 şi va fi dublu, incluzînd şi numărul pe luna ianuarie 2009.

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Constantin MIHAI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Emilia CORBU
Gheorghe FEDOROVICI
Pr. Arhim. Chesarie GHEORGHESCU
Stelian GOMBOŞ
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
George POPESCU GLOGOVEANU
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

„Și morți vom izbândi!“

Pe 21 noiembrie s-au împlinit doi ani de la naşterea în Cer a părintelui Gheorghe Calciu, unul dintre marii noştri duhovnici şi mărturisitori, fost deținut politic timp de 21 de ani sub comunişti. Un reper fundamental într-o Românie bezmetică. A plecat, dar nu ne-a părăsit. Ne-a lăsat un model de viață, cuvinte de învățătură şi amintiri pilduitoare. Iar din cînd în cînd, îi simțim umbra duhului deasupra inimilor noastre. Părintele Calciu, cu ajutorul căruia am pornit la drum în proiectul ROST, *face parte din generația de martiri ai Bisericii şi ai neamului, în fața cărora s-ar cuveni să ne smerim şi să ne închinăm.*

Claudiu Târziu

Revista ROST, în rînd cu alte publicații şi organizații civice, s-a angajat, încă de la fondarea sa, într-un efort permanent de trezire a memoriei colective. De şase ani încoace, scoatem la lumină, din ignoratele sau manipulatele politic dosare ale istoriei, chipuri de eroi, martiri şi sfinți ai neamului românesc. Am organizat expoziții, conferințe, dezbateri şi lansări de carte pe tema terorii pe care sistemul comunist a menținut-o cîteva decenii, a suferințelor din închisorile comuniste şi a mărturisirii creştine pe care au dat-o luptătorii anticomunişti. N-am obosit să arătăm că primejdia comunistă este încă vie şi că rezistența anticomunistă nu presupune doar un război văzut, ci mai ales unul nevăzut, întrucît comunismul este o formă de manifestare a Răului în cetate. Aceia care susțin că experimentul comunist trebuie tratat la trecut sunt din tagma celor care cred că diavolul nu există.

În acest context, ROST s-a raliat unei campanii pentru canonizarea sfinților din temniță, inițiată recent de un grup de intelectuali creştini. Părintele Iustin Pârvu, de la Petru Vodă, spune că năpastele care se abat asupra noastră sînt pricinuite şi de faptul că nu ne cinstim sfinții temnițelor. Căci asta e realitatea: foarte puțini dintre creştinii ortodocşi români au fost interesați să afle cine au fost Pr. Daniil - Sandu Tudor, Pr. Ilie Lăcătuşu, Pr. Ilarion Felea, Maica Mihaela Nicoară, Constantin Oprişan, Valeriu Gafencu, Mircea Vulcănescu şi atîția alții. Mii de români creştini au trecut prin Calvar, pe urmele Mîntuitorului. Şi dintre aceştia mulți s-au sfințit prin moarte mucenicească sau prin suferință. Învățătura Bisericii Ortodoxe este că un mucenic este sfînt din clipa morții. Singura condiție pentru canonizare este ca acesta să fi mărturisit dreapta credință a Bisericii. Sinodul nu face altceva decît să constate că mucenicul a dat mărturia cea bună. Pentru canonizarea sfinților mucenici nu e nevoie de minuni – deşi unele s-au săvîrşit deja. Credem că Sfîntul Sinod ar putea alege o zi de prăznuire a întregului sobor de noi mărturisitori, în care să fie cinstiți şi cei despre ale căror pătimiri muceniceşti nu s-au păstrat mărturii scrise sau orale. Pătimirea lor o ştie doar Dumnezeu, Cel care i-a primit în Împărăția Sa.

Pe de altă parte, ROST susține o inițiativă de modificare a unei legi în directă legătură cu campania pentru canonizarea sfinților din închisori. Alături de alte 15 organizații civice, am semnat o scrisoare deschisă către preşedintele Traian Băsescu, Guvern şi Parlamentului României, prin care semnalăm „acte grave de instigare la ură religioasă şi națională, precum şi încălcarea libertății religioase şi de gîndire a creştinilor ortodocşi”. Scopul acestui demers este recunoaşterea prin lege a genocidului anticreştin în România

(continuare în pag. 7)

Fapte, vorbe, gînduri

Unde va duce alegerea lui Obama?

Ce se întîmplă în SUA afectează toată Lumea. Deci, am urmărit şi noi cu atenţie alegerile pentru preşedinţia celui mai puternic actor global. A fost la „moda“ să spui cu cine ţii, cu Obama sau cu McCain? Ne-am abţinut. L-am fi preferat pe Ron Paul, dar el n-are şanse într-un sistem ca acela american, care este exportat masiv în toate „democraţiile“. Revenind însă la Obama şi McCain, l-am fi votat pe al doilea. Pentru că are mai multă personalitate şi

rădăcini mai adînci în America profundă. Dar mai ales pentru că Obama este o făcătură de presă, în umbra căreia rînjeşte comunismul. Faţa lumii promite să se schimbe radical odată cu victoria lui Obama. Nu ni se pare de bun augur declaraţia pe care a făcut-o preşedintele Comsiei Europene, Jose Manuel Barroso imediat după aflarea rezultatului votului. Barroso speră că statele unite ale Europei şi Statele Unite ale Americii au acum şansa, dată şi de uriaşa criză economică, de a desăvîrşi noua ordine mondială.

54 de istorici cer redeschiderea unei expoziţii

Nu mai puţin de 54 de istorici renumiţi de la noi au depus la Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii un memoriu în care solicită redeschiderea expoziţiei „Destine de martiri“, organizată de Muzeul Judeţean Ialomiţa, cu sprijinul CNSAS şi al Asociaţiei ROST. Reamintim că expoziţia a fost închisă acum câteva luni, din pricina retragerii exponatelor puse la dispoziţie de CNSAS, care s-a lăsat intimidat de ieşirile publice ale unor antiortodocşi. Expoziţia proba, prin documente şi imagini, prigoana la care au fost supuse şase personalităţi creştine exemplare: Pr. Arsenie Noca, Pr. Daniil Teodorescu (Sandu Tudor), Pr. Arsenie Papacioc, Pr. Gheorghe Calciu, Ioan Ianolide şi Valeriu Gafencu.
La mai bine de o lună de la demersul istoricilor, CNSAS nu a dat nici un răspuns memoriului înaintat de ei. O instituţie a statului român, menită să dezvăluie teroarea la care regimul comunist i-a supus pe români, dovedeşte acelaşi cinism şi acelaşi dispreţ pentru cetăţenii acestei ţări ca şi insituţia a cărei arhivă a moştenit-o, Securitatea.

Măgureanu: „În ’89 a fost o lovitură de stat militară“

Fostul şef al SRI, Virgil Măgureanu, confirmă, într-o carte lansată recent, ceea ce majoritatea românilor înţelesese demult: în decembrie ‘89 a avut loc o lovitură de stat militară.

Măgureanu spune că lovitura, „organizată de CIA şi KGB, a reuşit parţial“. Nu explică de ce „parţial“.
Legenda că unii lideri post-decembrişti s-au cunoscut „în vîltoarea evenimentelor“ e spul-

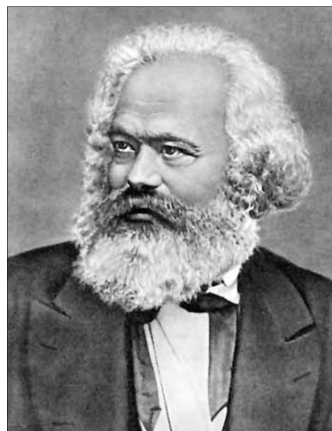
berată încă din primele pagini ale volumului. Măgureanu spune că se ştie cu Iliescu încă din 1973, iar în mai 1981 cei doi discutau deja, în întâlniri conspirative, despre Iliescu drept viitorul şef al statului. Măgureanu, care recunoaşte în carte ceea ce Pacepa a afirmat încă de acum cîțiva ani, anume ca a fost ofițer al DIE, racolat în 1973, spune şi că Iliescu era foarte bun prieten cu Valter Roman şi, implicit, cu fiul acestuia, Petre Roman, devenit premier după evenimentele din decembrie '89. De asemenea, Măgureanu susține că poate cel mai important creier al schimbării a fost Silviu Burcan, care primea instrucțiuni de la KGB şi, personal, de la Gorbaciov. Fostul cap al SRI spune că înlocuirea lui Ceauşescu a fost o operațiune minuțios pregătită de Gorbaciov, Kremlin şi KGB, dar şi de americani, israelieni şi francezi. Nu e clar încă interesul tuturor pentru această schimbare de regim, dar poate că vom afla peste încă nişte ani.

Insula Șerpilor, paradis fiscal

Ucraina vrea să transforme Insula Şerpilor în paradis fiscal, sub numele de Zona economică liberă Ahilia (după legenda că pe insulă ar fi fost îngropat Ahile). Potrivit guvernului ucrainean, crearea acestei zone libere va avea drept efect atragerea unor noi investiții şi va determina dezvoltarea unei infrastructuri turistice. De asemenea, Kievul susține că proiectul va facilita cercetarea arheologică în regiune. De fapt, ucrainienii vor să dea impresia că insula e locuită şi să împiedice astfel delimitarea platoului continental. Insula Şerpilor face parte din teritoriul Ucrainei din 1947, în urma Acordului de la Paris. Delimitarea platoului continental şi a zonei economice exclusive din Marea Neagră, ce cuprinde şi spațiul din jurul Insulei Şerpilor, face obiectul unui proces între România şi Ucraina la Curtea Internațională de Justiție de la Haga. O soluție în acest caz este aşteptată pînă în luna februarie 2009.

Japonia cochetează cu Karl Marx

Karl Marx se întoarce în prima linie a războiului ideologic mondial sub forma unor benzi desenate. Angajatul exploatat este la baza conceptului central al lui Marx: el fiind singura sursă de bogăție a capitalismului. Benzile desenate vor parcurge, pe rînd, fetişismul mărfurilor, valoarea de piață şi legea profiturilor în scădere.După peste 140 de ani de la publicarea lucrării „Das kapital" („Capitalul"), exploararea densă a acesteia asupra economiei politice şi a alienării va fi prezentată în paginile colorate ale unor benzi desenate japoneze. Se aşteaptă ca benzile desenate, care vor fi lansate în decembrie, să fie un bestseller. O serie de publicații despre creşterile inegalităților şi a nesiguranței economice din Japonia au avut mare succes la public. A doua mare economie a lumii a intrat în recesiune pentru prima oară din anul 2001 încoace. Peste o treime din angajații japonezi lucrează după un program redus şi, odată cu scăderea profiturilor unor giganți ca Sony sau Toyota, milioane de tineri privesc cu pesimism viitorul. Importanta cultură a benzilor desen-

ate în Japonia a concentrat, în ultimii ani, problemele complexe ale ţării în reviste de mici dimensiuni, care pot fi citite în trafic sau la birou.

Vînătoare de creștini în India

Extremiştii hinduşi din India oferă recompense – în bani, alimente şi alcool – pentru uciderea creştinilor şi distrugerea caselor acestora. Un purtător de cuvînt de la AICC (All India Christian Council) a declarat că „oamenilor li se oferă recompense pentru a omorî şi pentru a distruge bisericile şi proprietăţile creştinilor". Pentru asasinarea unui pastor recompensa este de 250 de dolari. Potrivit Bisericii Catolice, în ultimele luni au murit cel puţin 67 de persoane. Mai mulţi episcopi catolici din Orissa susţin ca violenţele fac parte dintr-un plan de exterminare a creştinilor din districtul Kandhamal, scrie TimesOnline.

Comuniștii moldoveni ignoră CEDO

Guvernul comunist şi Parlamentul de la Chişinău nu vor executa decizia CEDO privind renunţarea la restricţiile impuse la ocuparea de funcţii publice deţinătorilor dublei cetăţenii. Preşedintele Comisiei juridice din Parlamentul Republicii Moldova, Vladimir Ţurcan, unul dintre fruntaşii Partidului Comuniştilor, a declarat că Guvernul va face uz de dreptul său de a contesta decizia CEDO la Marea Cameră a Curţii de la Strasbourg. Decizia CEDO „este un pic cam politizată", a argumentat Vladimir Ţurcan demersul guvernamental. CEDO este de părere că legea care interzice persoanelor cu multiplă cetăţenie accesul la funcţii publice in Republica Moldova este una discriminatorie şi contrară Convenţiei pentru drepturile omului şi Convenţiei pentru cetăţenie.

Vladimir Ţurcan

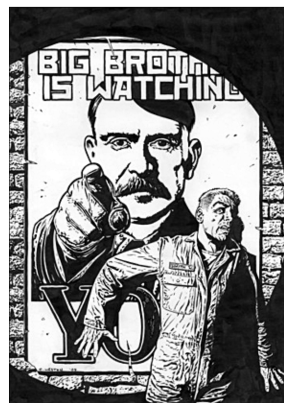
Românii din Valea Timocului își cer drepturile

Românii din Valea Timocului au cerut, la Congresul de la Calafat, desfăşurat în 17 - 18 noiembrie, respectarea drepturilor comunităţii româneşti de la sud de Dunăre în conformitate cu tratatele internaţionale la care Bulgaria şi Serbia sînt parte. Congresul a adoptat un memorandum, care sintetizează problemele românilor din Valea Timocului şi propune soluţii. Spicuim din memorandum:
1. Limba română să fie studiată în şcoli ca limbă maternă (disciplină obligatorie),
2. Oficierea slujbei religioase să se facă în limba maternă (română) în parohiile cu populaţie majoritară românească,
3. Înfiinţarea unui liceu cu predare în limbile română şi engleză la Vidin şi Bor, 4. Crearea unei filiale a unei universităţi la Vidin şi Bor, cu finanţare de la bugetul statului român, 5. Anul pregătitor pentru studenţtii din Bulgaria şi Serbia care urmează să studieze în România să se facă în filialele din Vidin şi Bor, 6. Înfiinţarea unui centru de perfecţionare în domeniile: învăţămînt, management, fundamentare de proiecte etc., 7. Fondarea unei reviste şi a unei edituri în limbile română, bulgară, sîrbă şi engleză, 8. Un post de radio şi TV în limba română, cu timp de emisie în spaţiul radioului şi al televiziunii naţionale bulgare şi sîrbe, 9. Cîte o bibliotecă românească la Vidin şi Bor, 10. Recunoaşterea românilor ca minori-

tate în Bulgaria, 11. Înfiinţarea unui consulat al României la Vidin şi in Timocul Sîrbesc, 12. Crearea unui minister al minorităţilor etnice în Bulgaria.

Big Brother se instalează şi la noi

Preşedintele Traian Băsescu a promulgat legea care obligă furnizorii de telefonie şi de internet să reţină date atît despre efectuarea apelurilor, despre trimiterea SMS-urilor şi a e-mailurilor, cît şi despre destinaţia acestora, timp de şase luni de la efectarea lor. Legea a fost adoptată pe 4 noiembrie, iar Ministerul de Interne, Ministerul Public, SRI şi SIE sînt beneficiarii informaţiilor, care le-ar putea ajuta în investigaţiile întreprinse. Solicitarea transmiterii datelor se va putea realiza numai după ce a fost începută urmarirea penală, la autorizarea instanţei şi la cererea procurorului care efectuează sau supraveghează urmarirea penală.

Editorial

(urmare din pag. 3)

comunistă şi dreptul la cinstirea memoriei colective a Bisericii Ortodoxe.

În document arătăm că „majoritatea foştilor deţinuţi aşa-zis «politici», printre care se numără 2.000 de preoţi ortodocşi, în afară de călugări, au fost învinuiţi în mod fals de «spionaj» şi de alte delicte care pot fi încadrate la infracţiuni contra păcii şi omenirii". Or, în aceste condiţii, este de înţeles, pe undeva, rezerva Sfîntului Sinod al BOR în privinţa canonizării unor mucenici care au fost condamnaţi pentru „spionaj", „apartenenţă la organizaţii extremiste, antisemite", „crime de război" etc. Deşi Sfîntul Sinod ar trebui să se teamă mai tare de Dumezeu decît de oameni. Demersul nostru nu este politic, ci strict juridic, şi vizează îndreptarea Ordonanţei de Guvern nr. 31/2002, devenită lege, care, reinstaurează cenzura pe motive politice şi de credinţă, sub ameninţarea cu închisoarea. De exemplu, legea pedepseşte penal „antisemitismul", fără să-l definească şi fără să enumere faptele considerate infracţiuni de antisemitism (semiţi sînt şi arabii, deci putem fi acuzaţi de antisemitism dacă vorbim despre terorismul arab?). Un text legislativ incomplet şi confuz duce la abuzuri ca acelea comise bunăoară în Italia, unde cîţiva preoţi catolici au fost chemaţi în judecată pentru că au spus, în predici, că evreii l-au omorît pe Hristos. De altfel, într-un raport postat pe site-ul oficial al Comunităţii Evreieşti din România românii ortodocşi sînt învinovăţiţi că susţin acelaşi lucru. Sub incidenţa legii astfel interpretate cad slujbele Învierii, slujba Prohodului Domnului din Vinerea Mare (motiv pentru care Sf. Sinod a şi eliminat, pe tăcute, 13 strofe), precum şi scrierile unor Sfinţi ca Ioan Gură de Aur şi Efrem Sirul.

De asemenea, legea este discriminatorie pentru că, în timp ce asigură cinstirea memoriei evreilor şi ţiganilor care au suferit de pe urma dictaturilor antonesciană şi comunistă, nu le dă acelaşi drept şi creştinilor persecutaţi în secolul trecut. Dimpotrivă, avînd în vedere condamnările lor penale, memoria acestor creştini este defăimată – cum s-a întîmplat recent, la Iaşi, cînd cu interzicerea expoziţiei „Destine de martiri" –, iar cei care ar vrea să-i reabiliteze sînt ameninţaţi cu puşcăria.

Una peste alta, cum am mai spus-o, ortodoxul se caracterizează şi prin curaj. Cînd e vremea mărturisirii, nu avem voie să acceptăm pumnul în gură, ori să fim complexaţi de o legislaţie anticreştină.

Întărească-ne cuvîntul părintelui Gheorghe Calciu: "O să se bată cu noi şi morţi, iar noi o să fim alături de voi ca să ne apăraţi. Şi morţi vom izbîndi!"

Războiul din Kosovo, în imagini

Editura Predania, împreună cu Mănăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi, a organizat o expoziţie a cunoscutului fotograf sârb Milinko Stefanovici despre cutremurătoarea soartă a bisericilor ortodoxe din provinciile Kosovo şi Metohia. Expoziţia se poate vizita în Sala Gotică a mănăstirii, în perioada 8-16 Noiembrie 2008, zilnic între orele 10.00-18.00.

Expoziţia pe care Predania o propune publicului românesc aduce fotografii din înfricoşata vară a anului 1999, când armata iugoslavă s-a retras din Kosovo şi Metohia, iar NATO şi formaţiunile paramilitare albaneze au luat controlul asupra regiunii. Milinko Stefanovici, ca fotograf, a fost martorul răzbunărilor asupra locuitorilor *nealbanezi*, lipsiţi de apărare.

Milinko Stefanović (născut 12 martie 1947 în Kostainik lângă Krupani, Serbia), este artist fotograf şi foto-jurnalist, publicist, redactor, editor şi pedagog. Este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Serbia şi are titlu de Maestru în fotografie al Uniunii Fotografilor din Iugoslavia.

După punctajele obţinute la expoziţiile naţionale şi internaţionale şi după importanţa premiilor primite, Stefanović este unul din cei mai mari artişti fotografi din toate timpurile de pe teritoriul Fostei Republici Federale Iugoslavia. În anii 1980 era cunoscut în special pentru genul de fotografie „Life“, iar în anii '90 se apleacă spre teme spirituale şi tradiţionale.

Ca redactor, editor şi pedagog a dezvoltat o mare influenţă asupra tinerei generaţii de profesionişti în redacţii, edituri şi grupări artistice, mai ales datorită abordării sale culturale ce racordează tradiţionalul la modernitate.

Redăm în continuare fragmente din jurnalul ţinut de Stefanovici în acele cumplite zile:

„Patriarhia din Peci, 9 Iulie 1999. La repezeală, un soldat italian spune că sus, lângă drumul ce coboară dinspre Kula spre Peci, au descoperit un cadavru şi nu ştiu al cui este. Îl întreabă pe Mitropolitul Amfilohie ce să facă. El, chiar dacă în ziua respectivă trebuia să primească vizita a trei episcopi anglicani din Marea Britanie, asta pe lângă osteneala de a se îngriji să aducă Sfintele Vase şi ce s-a mai putut salva din iconostasul din Pecica Bania, şi pe lângă grija pentru cei aproape o sută de bătrâni neputincioşi care s-au nimerit să fie refugiaţi în Patriarhia din Peci, le spuse soldaţilor italieni la modul cel mai oficial că va veni la faţa locului. [...] Dimineaţa, după Sfânta Liturghie, nu punem nimic în gură şi plecăm escortaţi de soldaţii italieni din KFOR. Chiar înainte fuseseră ploi mari şi apele aduseseră mult pământ şi nisip. Aproape că au acoperit toate râurile. Povârniş mare. Ceaţa

acoperă satul Radavaţ... Avem puţine unelte pentru a săpa. Nu era un singur cadavru... Erau doi bărbaţi. Primul era fără cap... Căutăm părţi din trupul celui de al doilea... Nu are o mână. Abia jos, lângă izvor, găsim capul lângă o maşină răsturnată. [...]

După ce îi puteam recunoaşte? Abia după verigheta de pe mâna dreaptă şi un inel cu însemne sârbeşti... Slujbă de înmormântare în faţa lui Dumnezeu, a cerului şi a poporului... [...] La întoarcere în Patriarhia din Peci trecem prin Vitomiriţa, o suburbie a Peciului. Lângă drum era o boccea desfăcută cu lucruri de preţ împrăştiate, mai ales cu fotografii de familie... Bocceaua se afla desfăcută lângă trupul unei bătrâne... Se vedea că în tinereţe purta costum naţional muntenegrean, că soţul ei era pilot militar şi că între 1937 – 1939 se afla detaşat la Skopie. Am înmormântat şi acel suflet sărman... Ca pe ţarina ei să-şi afle odihna oaselor... Am păstrat tot ce se afla în boccea. Putem spune şi cine e. Dar... poate numele nici nu sunt importante... Întregul Kosovo este NECUNOSCUT SÂRB... morţi nu se ştie câţi ce se pierd în uitare... Omul se pierde, caută rosturi...“.

Vedere de pe Centură

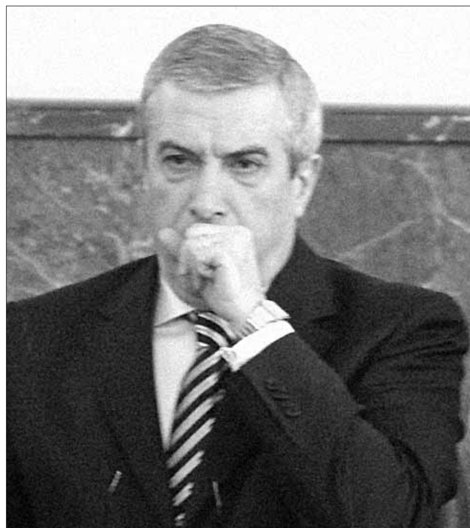
Tăricelu, Titanicu şi Anticristu

Viorel Patrichi

„Imaginaţi-vă că economia globală este Titanicul, care s-a lovit de aisberg, şi unii au început dedesubt, la etajele inferioare, să fie cu apa până aici, la nivelul feţei, iar sus la etajele II-III, cântă muzica, ca în film, şi ăia la care cântă muzica sunt pe aici prin România. N-au auzit că Titanicul s-a lovit de un aisberg. Cam aşa suntem“ (Călin Popescu Tăriceanu).

După ce l-am auzit pe Tăricelu că economia duduie, iar noi cântăm şi dansăm la etajele superioare, mi-am amintit de ţiganii care ascultă manele pe la mine prin bloc şi am început să bat în calorifer. Vecinii mei chiar ascultau manele şi ţopăiau, dar pe stradă, pe la Doamna Ghica:

aveau şi ei nuntă. Şi ce dacă au blocat circulaţia pe două străzi şi au terorizat tot cartierul? Troacă de la Interne nu a făcut nimic să-i împiedice. La ei s-a referit Tăricelu, altfel nu mai înţeleg nimic. A doua zi, profesorii s-au dus din nou la şcoală şi iar au venit puradeii cu Jeep-anele prin curtea lui Ion Creangă şi a lui Mihai Eminescu, a lui Lucian Blaga şi a lui Nichita Stănescu. „Luna asta o luaţi mărită, doamnă?“, întreabă domnul Elvis Şomâcu de dincolo de ochelarii dumisale negri. Şi porneşte în trombă, împroşcând-o cu noroi pe vestala literaturii române din şcoala 365 din Rahova: tocmai plouase şi banii de la Banca Europeană pentru Investiţii tot n-au venit şi nu am astupat gropile din curtea şcolii. Sau au venit, iar noi vom afla dacă se schimbă Guvernul, dar tot nu le face nimic nimic din lipsă de procedură...

Eram în tramvaiul 21 care face legătura între complexul Europa, paradisul chinezăriilor, şi centrul Capitalei tuturor românilor. Ca de obicei, în spatele tramvaiului, erau numai neaoşi. „Ce-ai, fă, dă eşti aşa botoasă?“, o întreabă un ţigan pe o pirandă de vreo 30 de ani. „Lasă-mă, bă, în pace că hăla micu a rămas fără geacă! I-a furat-o unii pân Carfur“ „Şi ce, fă, pentr-o geacă?...“ „Da, bă, da în geacă avea un mobil dă douăj dă milioane. Păi mai vede el mobil, mânca-ţ-aş?“ „Dă ce să nu-i iei mobil baiatului, fă proasto? Ce, eşti romàncă?“ După ce am auzit acest dialog strict autentic, iar m-am gândit la profesorii lui Costache Tăricelu. Oare ştie nefericitul că majoritatea dascălilor nu-şi permit să-şi ia cel mai ieftin telefon mobil?

Pentru distrugerea naţiunii trebuie subminat învăţământul

Dacă te purtai ca o loază la şcoală, ajungeai să faci hidrotehnica, un fel de cenuşăreasă a Poli-

tehnicii, sau agronomia. Două profesii altfel foarte utile şi demne de toată lauda. Şi cum erai băiat frumuşel, fâşneț şi țanțoş, puteai să prezinți chiloți tetra la APACA, de rămânea Leana cu ochii ficşi la tine. Iar acum, chiar dacă ai ajuns bogat prin mini-mijloace, precis te chinuiesc amintirile şi o ură murdară colcăie în creierii tăi contra celor mai umili intelectuali din România: profesorii. Acelaşi Tăricelu spunea mai anțărț că ei, profesorii, ar fi cei mai corupți din țară. Am crezut atunci că este doar o scăpare din partea unui om tracasat de cifre şi cereri de tot felul. Dar acum a recidivat: s-a pus pe picioarele dindărăt şi a refuzat să aplice legea salarizării profesorilor, chiar dacă era votată de toți parlamentarii, inclusiv de liberalii lui, chiar dacă fusese promulgată de preşedinte, iar Curtea Constituțională reconfirmase normalitatea unei asemenea legi reparatorii. Era absurd ca leafa unui profesor să fie sub leafa unei femei de serviciu de la RENEL. Şeful Guvernului a ieşit şi a spus că profesorii au doar 14 ore pe săptămână. Cu alte cuvinte, nici nu muncesc şi mai vor şi bani. În realitate, norma săptămânală minimă a unui profesor este de 18 ore. Apoi, munca unui profesor adevărat nu se termină când a ieşit pe poarta şcolii, aşa cum se întâmplă cu majoritatea lucrătorilor din țară. Trebuie să citească, să se pregătească mereu, să dea examene de tot felul, de care hidrotehnistul habar n-are. În timpul „liber“, dascălul are planuri de conceput, lucrări de corectat, o adevărată birocrație pe care au adus-o activiştii de tip nou prin şcolile noastre. Nu am văzut nici un lider de sindicat din învățământ să rostească aceste replici simple, provocate de o indignare firească. Să lăsăm la o parte faptul că numai un idiot, care vrea să-şi îngroape partidul, se comportă în acest mod. Tăricelu a văzut negru înaintea ochilor fiindcă legea fusese promulgată de Marinelu! Este şi aceasta o explicație penibilă, dar cea mai importantă rămâne ura lui infantilă față de noțiunea de învățător. Se vede cât de silitor a fost la şcoală, fie şi fiindcă nu ştie să folosească măcar acuzativul cu prepoziția „pe“, iar prin utilizarea lui „deci“ înaintea frazelor enunțiative, îl bate până şi pe Analistu Neamului din ograda Varanului. O mică probă: „Atunci când se anunță vremea rea, când vine iarna, când vine viscolul, e normal să-ți pui peste *haina care o ai* poate un palton, o căciulă, nu să-ți scoți şi haina şi să ieşi în fața viscolului în cămaşă. Cam asta rezultă din ce am face noi dacă am aplica această lege a salarizării cu 50% pentru profesori în acest moment, în acest context economic extrem de dificil“, a spus urmaşul Brătienilor. „Zilele trecute, s-au găsit două miliarde RON pentru administrațiile locale, bani îndreptați preponderent pentru clientela politică, bani care, parte din ei, trebuie să se întoarcă înapoi, convertiți în campanie electorală, dar nu găsim bani pentru profesori. (...) Nu putem să rămânem în demagogie“, a ripostat Traian Băsescu. El a respins afirmațiile premierului conform cărora nu ar mai exista bani pentru investiții dacă vor fi majorate salariile profesorilor, dând ca exemplu faptul că, prin această majorare, nu ar fi putut fi construiți „prea mulți kilometri“ de autostradă.

Profesorii proşti formează politicieni stupizi

Au dat legi speciale pentru salariați şi pensionari favorizați. Clienții lor, de multe ori tineri ignoranți, lipsiți de o elementară pregătire profesională, au fost băgați în zeci de consilii de administrație şi au lefuri de zeci de mii de euro, chiar dacă societățile respective se află în pragul falimentului. Directorii agențiilor şi ai regiilor de tot

felul, cu toaşu Ramba de la Radet în frunte, au lefuri cosmice, iar Tăricelu nu poate creşte salariile profesorilor fiindcă nu mai duduie economia. Ba mai mult, „se duce dracului ţara“, după cum spunea Tataie mai deunăzi. Au votat ei, inclusiv PSD şi PNL, 6% din PIB pentru învăţământ? Au votat. S-au cheltuit doar 3,4% din PIB? Unde este diferenţa de bani? Iar dacă banii nu mai există, rezultă că au fost deturnaţi, ca să nu spunem direct furaţi. Lefurile profesorilor, mărite cu 50%, nu ar depăşi nicicum cei 6% din PIB. Cine este adevăratul corupt, care deturnează fondurile alocate prin legea bugetului? Să fie învăţătorii?

Să nu fiu înţeles greşit. Avem foarte mulţi profesori slabi, dar vina este tot a politicienilor găunoşi. Salariile mici generează antiselecţie în sistem şi cei mai buni absolvenţi au migrat spre alte domenii. Ce să facă un tânăr profesor cu o leafă netă de şapte milioane de lei pe lună? Va fi umilit de plozii baştanilor fiindcă nu va putea măcar să se îmbrace decent. Cu asemenea lefuri vom umple şcolile cu absolvenţii de la uzina de diplome a toaşului Bondrea, iar acasă îi vom înjura pe profesorii cei proşti. Evident, de faţă cu odraslele noastre! Pentru tata, un ţăran cu trei clase de la Crăieşti, învăţătorul era „Domnul“ şi îşi scotea căciula în faţa lui, fără să simtă gestul ca pe-o umilinţă. Era o recunoaştere, iar copiii se lipeau de perete când trecea „Domnul“ pe coridoarele şcolii.

Ca să terminăm odată cu neroziile din domeniul educaţiei, parlamentarii noştri trebuie să aibă în vedere câteva lucruri elementare: un salariu pentru profesori cel puţin la nivelul magistraţilor fiindcă tot profesorii formează magistraţi şi politicieni; învăţământ superior de stat, cu taxă pentru proşti, dar gratuit pentru copiii care dau rezultate bune; trei categorii de burse stimulative pentru tinerii care ajung la performanţe, indiferent de mediul social din care provin, dar aceste burse trebuie acordate pe bază de contract, prin care absolventul se obligă să lucreze în România timp de minimum zece ani (reducem astfel migraţia inteligenţei, cea mai preţioasă avuţie naţională). Cine vrea să emigreze este liber, dar să plătească mai întâi contravaloarea contractului. De ce ar trebui să pregătim pe banii de la buget specialişti pentru America sau pentru Germania? De ce să luăm din banii pensionarilor, ai bolnavilor sau ai muncitorilor ca să formăm electronişti pentru America, iar apoi să ne mândrim cu ei că ar fi români pe la ITT sau Siemens? Sistemul de burse pentru performanţe reale poate atrage tineri din mediul rural sau din familiile sărace de la oraş, care altfel nu mai au nici o şansă. Vor lucra la negru şi, concomitent, vor simula prin ograda toaşului Bondrea, de unde vor ieşi semidocţi cu pretenţii la posturi bine plătite. La stat!

Şi fiindcă veni vorba: de ce „organili“ nu se ocupă de reţelele care fabrică diplome universitare pe bani grei, fără ca „absolvenţii“ să calce măcar prin curtea uinversităţilor care au dispărut de altfel demult? Simplu, pentru că şi acolo avem astfel de „absolvenţi“, cu neveste cu tot. În timp ce escrocii din sistem speculează prostia, România se afundă tot mai mult în ignoranţă. Cine vrea să distrugă destinul unei naţiuni, trebuie să-i submineze sistemul de învăţământ şi memoria colectivă intră în colaps. Migraţia inteligenţei este cea mai mare primejdie pentru securitatea naţională.

Basca lui Ion Iliescu pe capul Brătienilor

Orice s-ar spune, Tataie a reuşit performanţa să conducă România din umbră încă trei ani, pe care, dacă-i adăugam la cei 12, cât a păstorit efectiv de la Cotroceni, se fac 15! Partidu lu Mucles l-a hăţuit trei ani pe Costache Tăricelu cum a vrut. Într-o asemenea situaţie parşivă, să te ferească Dumnezeu totuşi de năduful moldoveanului: „Eu nu cred că avem nevoie de un manechin la Palatul Victoria, pentru că Tăriceanu, care i-a vândut pe Traian Băsescu şi pe Theodor Stolojan, a reuşit o performanţă istorică: să pună basca lui Iliescu pe capul Brătienilor“, a spus Gheorghe Flutur. Mai familiarizat cu metodele oamenilor de afaceri şi ale interlopilor, Vasile Blaga a pus degetul pe rană şi arată cine este adevăratul adversar politic al României: „PSD este problema numărul unu în România, din cauza lui a căzut România“.

Apare Tăricelu vânos, proaspăt instruit de eminenţa sa Finkelstein, şi dă din casă, adică din

CSAT: Marinelu i-ar fi reproşat că, dacă nu aprobă dotarea Armatei cu o nouă tehnică de luptă, compatibilă cu forțele NATO, ar face servicii Rusiei. Nici nu m-ar mira la bunul nostru levantin dacă ar proceda aşa, însă a sărvârşit un delict grav: discuțiile din CSAT nu trebuie să ajungă la urechile proştilor, deci nu erau nici pentru băieții lui Vova Putin. Cine să-l tragă de mânecă? Iar preşedintele s-a mulțumit să-i mai dea o smetie peste ochi: „Putem avea declarații diferite. Relația dintre mine şi premier nu se va deprecia într-atât încât să fac publice discuții din CSAT sau discuții private pe care le-am avut cu acesta". Şi atât: nu dă voie Constituția! Dar dacă totuşi Constituția lui Cozmâncă poate permite disfuncțiuni atât de grave, cum a fost cea legată de legea salarizării profesorilor, ei bine, nu avem nevoie de o asemenea constituție. De regulă, politicianul român nu are cei şapte ani de-acasă şi dacă nu există acolo stanoaga pusă de Constituție, el îşi face de cap. Concizia legii fundamentale nu trebuie să permită nicio răstălmăcire. Dimpotrivă, legiuitorul trebuie să prevadă orice abatere ce va fi sancționată. Altfel, ce mai poate face un om obişnuit când şeful Guvernului nu ține seama nici de legile votate de Parlament, deci de propriii supuşi din partid, promulgate de preşedinte şi reconfirmate de Curtea Constituțională? Prin oscilațiile lui, prin acceptarea oligarhilor de la PSD în cârcă, Tăricelu sfârşeşte mai inept decât Nicolae Văcăroiu. Nu a avut demnitatea să demisioneze, dar şi-a trădat partenerii de drum, aşa cum numai un levantin poate să facă, după care a vrut să se afişeze ca victimă. Dacă nu fură alegerile, îşi îngroapă şi partidul.

Când era nevoie de mici intrigi stupide, guvernul Tăricelu era as. A dat Ordonanța de urgență 97/2008, conform căreia candidații independenți trebuie să depună la Biroul Electoral patru exemplare în original ale listelor cu semnăturile de susținere. Partidele nu au aceeaşi obligație. Cu alte cuvinte, dacă vrei să susții un independent, trebuie să scrii datele personale de patru ori pe patru foi diferite şi, evident, să semnezi de patru ori. După cum se ştie, oamenii nu au nici timp, nici dispoziția necesară să completeze datele personale de patru ori. Prin urmare, trebuia oprit elanul candidaților independenți. Dacă vor să candideze, să poftească pe la noi la partid, să-şi dea obolul şi apoi să meargă în fața electoratului. Pornind de la această ordonanță, Biroul Electoral Central a respins candidatura Laviniei Şandru, luptătoarea pe care Traian Băsescu a trimis-o pe centură. Listele nu erau valabile, chiar dacă trei exemplare erau copii legalizate după lista originală, prezentată şi ea la dosar! Lavinia a făcut apel la Tribunalul Bucureşti pentru a trece prin strunga Executivului. Aşa conduc România oameni ca Tăricelu!

Scăparea Prostănacului

Eu ştiam că Vasile Dâncu este unul din neuronii de la Partidu lu Mucles. Dacă Prostănacu vrea să trimită cosmonauți roşii pe Lună, Dâncu le-a cerut colegilor să se comporte fiecare ca „un Rambo, ca un soldat universal". „Trebuie să trans-

miteți mesajul nostru social-democrat fiecare, din om în om, acolo unde sunteți. În aceste momente grele pentru partidul nostru, pe care nu ştiu sigur dacă le-am depăşit, fiecare dintre noi trebuie să fie de stânga cu adevărat, fiecare să spuneți lucruri de stânga pe care le gândiți, fiindcă noi suntem singurul partid de stânga. Preşedintele nostru a avut o scăpare, poate, când a spus la televizor că va analiza şi va aduce amendamente la ordonanța Guvernului privind amâ-

narea majorării salariilor profesorilor. Dar nu ne putem amenda propriul proiect“, a subliniat neuronul lui Dâncu. Şi cu girofaru ce facem? Îl punem la căruţă, să părem de stânga!

Maghiarizarea ceangăilor

În timp ce politicienii noştri se ceartă prin Bucureşti dacă profesorii merită o leafă de nivelul femeilor de serviciu de la regiile şi agenţiile lui Costache Tăricelu, Solyom Laszlo, preşedintele Ungariei, s-a întâlnit cu honvezii de la UDMR şi de la Consiliul Naţional Secuiesc. El a spus „ighen“ pentru autonomia teritorială a ungurilor din Harghita, Covasna şi Mureş, după care a trecut pe Siret, în Moldova, şi a cerut şi pe-acolo autonomie pentru ceangăi. Şi nimeni nu l-a cotonogit. Eu cred că Solyom nu-i de vină. Iată dovada. Katalin Szili, preşedintele parlamentului ungar, şi Bogdan Olteanu, preşedintele Camerei Deputaţilor a României, au adresat Papei Benedict al XVI-lea o scrisoare prin care îi solicită acestuia să asigure posibilitatea celebrării serviciului religios în limba maghiară în bisericile ceangăilor. Potrivit agenţiei ungare MTI, scrisoarea a fost semnată de preşedintele Camerei Deputaţilor cu ocazia vizitei întreprinse de acesta la Budapesta la 2 octombrie. Katalin Szili a înmânat scrisoarea nunţiului papal Julius Janus, ambasadorul Vaticanului în capitala Ungariei. Oferta a făcut-o nepotul Gizelei Vass, iar Solyom a acceptat-o. „Ceea ce a spus Marko Bela – despre obligarea copiilor români din Transilvania să înveţe limba maghiară – nu mă surprinde şi nu-mi este străin. Dacă aici este o comunitate mare în care se vorbeşte limba maghiară, este de aşteptat ca în toate instituţiile publice să se cunoască limba maghiară, iar pentru cei care sunt minoritari în această zonă, este în interesul lor să înveţe limba maghiară“, a cerut Solyom Laszlo. Nimeni nu i-a vorbit despre asimilarea românilor din Ungaria, despre faptul că românii din Ungaria nu au dreptul de reprezentare automată în Parlamentul de la Budapesta, aşa cum profită ungurii din România. Nimeni nu i-a spus verde în faţă că românii din Harghita-Covasna sunt asimilaţi sub privirile politicienilor de la Bucureşti. Solyom Laszlo a fost încântat de acreditarea Universităţii „Partium“ de la Oradea şi a cerut statului român „să finanţeze universităţi particulare de limbă maghiară“. Nici aici nu l-a plesnit nimeni: România nu finanţează nici universităţi particulare de limbă română, cum ar putea să procedeze altfel cu universităţile particulare ungureşti? Doar Costache Tăricelu a mutat şedinţele de guvern la Budapesta.

O ultimă copită

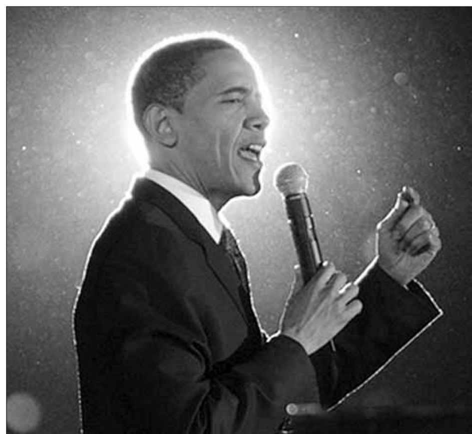
Nicholas Taubman şi-a încheiat mandatul de ambasador al Statelor Unite ale Americii în România, prilej să mai dea o ultimă copită. Chiar dacă nu este recomandabil să procedeze aşa un diplomat de un asemenea rang, eu cred că omul a pus un diagnostic precis pentru România oligarhilor. Chiar dacă ne supărăm, râia rămâne: „Actele de corupţie nepedepsite scad încrederea şi credibilitatea unei democraţii şi frânează creşterea economică şi investiţiile. Într-un stat de drept doar un sistem juridic independent, lipsit de intervenţii politice poate înlătura corupţia. Singura soluţie este asigurarea unei justiţii echitabile şi rapide, bazate pe litera legii, pentru toţi cetăţenii. Fiţi siguri, lupta împotriva corupţiei nu a fost o cruciadă personală condusă de Nick Taubman, ci este o prioritate a preşedintelui şi a Guvernului Statelor Unite ale Americii, a Uniunii Europene şi a Organizaţiei Naţiunilor Unite, aşa cum o demonstrează Convenţia ONU împotriva corupţiei. Din discuţiile avute cu românii de rând, ştiu că şi pentru ei aceasta este o prioritate. Aşadar, mă aflu într-o companie aleasă atunci când denunţ corupţia şi vorbesc despre necesitatea de a instaura domnia legii. România rămâne o ţară de corupţi“, a spus Taubman. Traian Băsescu a ripostat: „Expresia este şi nemeritată şi prea dură. Eu nu voi comenta mai mult decât rugându-l să privească în ţara dânsului, la sistemul bancar. România a trecut prin această perioadă în anii '90 şi ne-a costat peste 2 miliarde de dolari. La vremea aceea Bancorex, Banca Agricolă, Bankoop... În ţara dânsului, este un dezastru în sistemul bancar în care Trezoreria SUA, oficial, pompează 700 de miliarde ca să acopere, până la urmă, lipsa de corectitudine a sistemului bancar, pentru că dacă

ar fi fost corect, nu ar fi ajuns în situația în care mari bănci să fie ținute cu injecții din bani publici. Fără însă să neg corupția de la noi, lecții nu prea ar trebui să mai primim pentru că uitați-vă la cei ce ne dau lecții, ce se întâmplă în țările lor, exact în zona în care cinstea trebuie să fie totală, zona în care se lucrează cu banii. La noi nu sunt aşa de rafinați, la noi se vede mai repede când cumperi un Logan cu 78.000 de euro, când dai la primării bani, când măreşti lui ăla de la Autoritatea Nautică... Dacă nu striga presa, rămânea şi acum un belfer al actualei guvernări'', a afirmat Traian Băsescu. Şi totuşi, vreau să fiu avocatul diavolului. Analiza ambasadorului Taubman este foarte corectă şi dacă nepoții Mătuşii Tamara nu au ajuns în zeghe nu este vina diplomatului care a sărit şanțul. Parcă ar vorbi Traian Băsescu, dar este Taubman: „O guvernare în interesul poporului este una care investeşte în educație şi are grijă de tineri. În țara din care vin, am învățat că, prin eforturi comune, corporațiile şi universitățile pot asigura tinerilor o pregătire în conformitate cu cerințele secolului 21. O guvernare în interesul poporului asigură accesul la studii universitare cât mai multor tineri. O guvernare în interesul poporului asigură infrastructura necesară dezvoltării economiei. O guvernare în interesul poporului se preocupă de sănătatea şi longevitatea oamenilor“, a spus Taubman. O.K., dar dacă dai de o companie ca Bechtel ce faci? Nu-ți vine să-i bagi în şanț cu tot cu Năstase, chiar dacă ar fi ei americani?

Traian Băsescu a informat poporul că datoria publică a României nu este mare: ''Vreau să vă informez că datoria României este de 11 miliarde de euro şi nu de 60 - 62 miliarde de euro. Diferența până la 60 de miliarde provine de la datoriile private, iar statul român nu are obligație de plată a acestor datorii, pentru că acestea nu sunt contractate cu garanția statului'', a explicat preşedintele. Bine, dar de unde ştim că vajnicii noştri premieri, de la Petre Roman şi Nicolae Văcăroiu şi până la Tăricelu nu au garantat împrumuturile mafioților? Traian Băsescu a adăugat că rezerva valutară a țării este de 27 de miliarde de euro, cea mai mare de la Revoluție, la care se adaugă o sută de tone de aur.

Obama, „noul Messia“ și planetarul Savonarola

„Victoria lui Obama vine pe valul schimbărilor istorice din SUA. Democrații îşi extind controlul asupra Congresului. Susținătorii lui sărbătoresc în toată țara. Dolarul creşte, piața bursieră reacționează“, anunța Reuters, ca la facerea lumii. „Victorie zdrobitoare a lui Barack Obama, primul preşedinte negru al Statelor Unite“, titra şi France Presse. „Democratul Barack Obama a repurtat o victorie istorică şi zdrobitoare asupra adversarului republican John McCain“, continua AFP. „Kenia este în sărbătoare. Kenienii au cântat şi au dansat toată noaptea, iar berea «Senator» a curs în valuri pentru alegerea primului preşedinte negru al Statelor Unite“, informa Associated

Press. Poliția a blocat accesul ziariştilor spre casa bunicii lui Obama din cătunul Kogelo, aflat la 480 de kilometri de Nairobi. „În această noapte nu vom dormi“, a spus bunica Sarah, ultima nevastă a bunicului pe linie paternă al lui Barack. Este primul val de bucurie din Kenia, după alegerile prezidențiale din decembrie, când au fost ucişi peste 1.500 de oameni. Toți conducătorii politici mai importanți ai lumii, cu excepția rusului Medvedev, s-au prosternat. Chiar şi în Uniunea Europeană există oameni care pricep adevărata semnificație a teatrului electoral din America. UE nu trebuie să aştepte revenirea la modelul cunoscut al relațiilor transatlantice, conform cărora Statele Unite impun politici noi, iar UE le urmează cu reticență. Uniunea Europeană trebuie să

vină cu propriile soluții pentru marile provocări actuale: criza financiară mondială, salvarea misiunii NATO din Afganistan, instabilitatea din Pakistan, contracararea Rusiei, emergența economiei chineze, terorismul internațional, criza din orientul Mijlociu, se arată într-un comunicat al Consiliului European pentru Afaceri Externe. „Obama poate fi considerat noul Messia, însă alegerea sa va fi o palmă peste obrazul europenilor care preferă să-l acuze pe Bush, în loc să-şi asume responsabilitatea pentru problemele globale. Din punct de vedere politic, susținerea acordată lui Obama în sensul cooperării multilaterale, acțiunilor militare prudente, combaterii schimbărilor de climă înseamnă că acesta trebuie să se întoarcă din Europa cu un ajutor concret şi nu doar cu fotografii protocolare de grup“, afirmă Mark Leonard, directorul executiv al Consiliului European pentru Afaceri Externe. Este reacția unui european lucid în fața unei jungle cu reacții iraționale de tipul: Obama este noul Messia, un pas uriaş pentru omenire, alegerea lui este ca primul pas al omului pe Lună etc. Nu ştiam ce să mai cred. Şi apare Savonarola pe sticlă, scrâşneşte nisip între măsele şi ne asigură că aşa trebuie să arate un preşedinte al Planetei, ca Obama. Pentru a înțelege de ce a fost ales Obama, trebuie să cunoşti realitățile americane, iar Savonarola ori nu ştie, ori şi-a trasat o schemă în cap şi nu scapă de ea, chiar dacă scutură din urechi. Lumea oligarhilor, din care provine George W. Bush, a făcut praf economiile cetățenilor, a lichidat dobânzile din conturile pentru pensii private. Şi după ce au aspirat banii din bănci, băieții deştepți au primit despăgubiri din banii publici, în loc să fie închişi. Într-adevăr, Obama vine dintr-o lume modestă, chinuită chiar, dar aşa au vrut cei care l-au desemnat pe un bătrân rigid şi obosit, fost prizonier în Vietnam, să candideze din partea republicanilor. În amintirea războaielor purtate de Bush. Tocmai ca Obama să strălucească. Lângă un bolovan, şi mămăliga pare un soare. Mussolini stătea cu mâinile în şolduri în fața publicului – o scenă erotică, după opinia lui Savonarola. Ceauşescu avea gesturi penetrante, posesive, ca Hitler, dar Fuhrerul mai şi „sugea energia“ poporului când se îmbrățişa pe la mitinguri. Însă Obaama este liderul intelectual, Obaama nu minte, nu poate minți, nu va purta războaie şi va da banii americanilor înapoi. Mai mult, nu a avut un discurs populist, ca politicienii din România. Că uite ce fiare avem în România! Eu nu mă mai crucesc de câte ori îl văd pe Savonarola: grădina Domnului e mare şi gardul s-a rupt demult, dar îl urmăresc pentru expresivitatea lui, pentru asocierile paradoxale, pe care le face. Obama a promis că va reduce impozitele şi taxele pentru 95% din populație! Nici liderul regional Emil Constantinescu nu a făcut asemenea profeții electorale deşănțate. Oricum ar fi, americanii s-au dovedit la fel de infantili ca românii şi au fost instrumentați magistral. E modest, e plăpând, ca voi! De el aveți nevoie! Ecce Homo! Şi l-au votat oamenii fiindcă nu mai suportau brutalitatea şi prostia regimului Bush. Imediat, lângă Obama a apărut Rahm Emanuel ca şef al administrației prezidențiale! Doar Obama a fost candidatul „sărac şi curat“, care a reuşit să strângă şi cei mai mulți bani din istoria campaniilor electorale. Nu mi-am propus să corodez efigia de argint a lui Savonarola, dar când calcă prea flagrant în străchini, chiar nu pot să tac. Iată o mostră: „dacă incredibilul s-a produs şi un negru a ajuns preşedintele Americii, atunci poate că şi creştinii vor conştientiza mai bine de-acum înainte faptul că Iisus Hristos a fost evreu“. Ce legătură să aibă Fiul Domnului cu Obama? Are, fiindcă aberația este veche şi merge pe aceeaşi linie sinistră de demult: ce ne puteam dori mai mult, decât să-i vedem că se închină la fiul unei evreice? Să nu ne amăgim. Obama nu e Hristos, nu este chiar strănepotul Unchiului Tom, aşa cum Casa Albă nu va deveni colibă. Să-l lăsăm să lucreze patru ani, apoi vom trage linie şi vom vedea care e distanța de la Hristos la Anticrist. După alegeri, Obama mi s-a părut speriat, lângă un Rahm Emanuel expansiv, cu străvechi rădăcini prin România. Ieşirea din Irak şi din Afganistan, intrarea în Iran (?), raporturile cu noul imperiu rus, nodul musulman din jurul Israelului şi, capac la toate, criza economico-financiară. Iar aceasta este o criză de sistem, nu se rezolvă chiar dacă băieții deştepți vor aduce înapoi banii furați de prin bănci. Iată provocări pentru administrația finuțului Obama.

Analfabetism, indolență sau oligofrenie?

Răzvan Codrescu

Străduța de ghetto ceaușist pe care locuiesc de cîțiva ani, Vasile Cârlova (scris și cu î, și cu â, în variație liberă), dă, cu unul din capetele ei, într-o stradă mai mare, numită Alexandru Moruzi (ce leagă b-dul Nerva Traian de Calea Vitan). Pe tăblițele indicatoare, ca și pe intrările blocurilor care-o străjuiesc de ambele părți, numele acestei străzi variază deconcertant, uneori la o distanță de doar cîțiva metri: e scris cînd *Alexandru Moruzi*, cînd *Alexandru Moruzzi*, cînd *Alexandru Morutzi*. Se vede că, ignorîndu-se originea grecească a personajului, s-a crezut că e vorba de vreun italian, așa că s-a produs un fenomen ilariant de „hipercorectitudini" în lanț: *Moruzi* a devenit *Moruzzi* și s-a pronunțat *Moruți*, pentru ca apoi să se și grafieze ca atare. „Deșteptăciunea" și „prostia", inefabile amîndouă, și-au dat mîna în această ispravă atît de românească, fără ca inconsecvența sau confuzia să creeze cine știe ce indispoziții („Merge și așa!" e vecin cu „Merge oricum", iar cetățeanul nostru – de regulă, turmentat – are alte „ocupațiuni mintale" decît să-și bată capul pe ce lume sau pe ce stradă trăiește). Deunăzi, urcîndu-mă într-un taxi, spun, păcatele mele: „Nerva Traian colț cu Alexandru Moruzi". Șoferul mă corectează prompt: „Mo-

ruţi!“. Ce să mai zic?! Pardon! Moruţi să fie... dacă tot aia este! Se abţine să mai adauge ceva, dar mi-e limpede că mă priveşte ca pe un ageamiu care poceşte numele străzilor şi bagă lumea în ceaţă...

Dar se poate zice că domnitorul fanariot (care, cum se vede şi într-una dintre imagini, e plasat în secolul... XVII!!!) e un nume istoric prea puţin cunoscut şi că au cetăţenii (dacă nu şi edilii) circumstanţe atenuante să i-l scrie sau să i-l pronunţe în fel şi chip. Luaţi-o însă – ca să rămînem tot în Ilariopolisul dîmboviţean – pe strada Mihai Eminescu, în sus sau în jos, şi uitaţi-vă la tăbliţele indicatoare: e scris cînd *Mihai Eminescu*, cînd *Mihail Eminescu*! Or, de data aceasta, nu mai este vorba de vreun personaj istoric obscur: de Eminescu toată lumea a auzit şi ştie cine este... Dar noi avem o problemă cu numele, e ceva în „celula“ noastră, nu putem ajunge la consens! Nici Academia, nici şcoala, nici municipalitatea nu pot face nimic! Iar, mai nou, se vede că nici Biserica, dacă ne raportăm la cazul Stăniloae, de care a tot venit vorba în ultima vreme. Abia intrat în eternitate, părintele Dumitru Stăniloae (1903-1993) a şi căzut sub fatalitatea „destinului“ ilariopolitan. Deşi toată viaţa a semnat *Stăniloae*, deşi *Stăniloae* stă scris pe toate marile lui cărţi, deşi cu numele *Staniloae* s-a impus şi în afara ţării, o grămadă de lume, inclusiv din mediile teologice, scrie îndărătnic *Stăniloaie*, sau penduleazǎ aleatoriu între cele două grafii! Iar această oscilaţie indolentă (ca să nu-i spun altfel) a dus la ruşinea – cu aceeaşi îndărătnicie neîndreptată în decurs de 15 ani – că numele i-a fost scris neconform şi pe crucea de la mormînt: *Stăniloaie* în loc de *Stăniloae*! Ba mai mult decît atît: dacă mergeţi pe fosta stradă Cernica, unde a locuit în ultima parte a vieţii şi care acum îi poartă numele, veţi citi pe tăbliţa indicatoare: „Strada Părintele Stăniloae“, dar pe placa memorială de pe imobilul respectiv („semnată“ de... Asociaţia de locatari): „În această casă a locuit între anii 1973-1993 Părintele Profesor Dr. Dumitru Stăniloaie...“! Pe hărţile Bucureştiului strada figurează cînd *Stăniloae*, cînd *Stăniloaie*, iar o doamnă de la informaţii, întrebată telefonic cum o fi corect, răspunde iritată: „Ei, asta-i acum! Stăniloae, Stăniloaie – tot un drac!“. Nedumerirea creşte şi citind acest pasaj din memoriile fiicei părintelui: „Multă vreme, în tot cursul copilăriei mele tata şi-a scris astfel numele. Şi toată familia noastră s-a numit «Stăniloae». Mai târziu, în ultimii ani, tata a adăugat un «i», spunând că aşa e mai exact. Deci să nu fie de mirare că pe copertele unor cărţi el apare astfel, «Stăniloaie»...“ (Lidia Ionescu Stăniloae, «*Lumina faptei din lumina cuvîntului*». *Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2000, pp. 17-18). Ba este de mirare, de vreme ce chiar autoarea scrie *Stăniloae* - şi cînd se referă la părintele, şi cînd se referă la sine însăşi! Nu ştim cum o fi cu adăugarea tîrzie a „i“-ului de către părintele, dar ştim că şi pe cărţile din ultimul an al vieţii, ca şi pe cele anterioare, mai vechi sau mai noi, numele apare tot în forma *Stăniloae*, cum s-a numit „toată familia“ sa. Care şi unde or fi acele „coperte“ de cărţi pe care scrie „Stăniloaie“?! Poate pe vreo ediţie-pirat, făcută de amatori şi ignorată de bibliografi, căci altminteri nici una dintre editurile serioase care i-au scos cărţile de-a lungul vremii (EIBMBOR, Humanitas, Albatros, Deisis etc.) n-ar fi făcut aşa ceva.

Se ştie că chiar şi cînd au existat variaţii de nume ale unui autor ilustru, în uzul său ori al contemporanilor săi, posteritatea a impus, prin consens academic şi uz şcolar, o singură formă, percepută ca fiind cea corectă (a se vedea chiar cazul lui Eminescu, în care prenumele *Mihai* l-a eliminat „consensual“ pe *Mihail*, pe care azi nu-l mai colportează decît analfabeţii).

Aşa stînd lucrurile, mi-ar fi greu să dau un răspuns – pentru ansamblul cazurilor „edilitare“ de mai sus – la întrebarea din titlu: analfabetism, indolenţă sau oligofrenie? Cred că fenomenul le include pe toate trei, chiar dacă în grade diferite de la caz la caz. Ar cam fi vremea să ne luăm seama, măcar la nivel instituţional, şi să ne mai îmblînzim imaginea de *stupid people*, în loc de a o confirma „pe toate gardurile“.

La noi se greşeşte senin, şi cu secolul, şi cu anul. Recent mi s-a semnalat că Uniunea Scriitorilor a pus o placă memorială pe blocul din cartierul bucureştean Drumul Taberei în care şi-a trăit anii din urmă istoricul Vasile Netea. Ei bine, s-a reuşit dubla performanţă de a se indica greşit pe ea şi anul naşterii, şi anul morţii!

Mitropolitul Corneanu așteaptă să ne smintim cu toții

Mitropolitul Banatului, Nicolae Corneanu, a acordat un interviu despre împărtăşirea sa cu greco-catolicii revistei italiane Il Regno (nr. 16, p. 517-518). Textul a fost preluat de „Lumea Credinței“. Ierarhul ortodox spune răspicat că nu se pocăieşte şi că astfel de gesturi ar trebui repetate, până când s-ar ajunge la „intercomuniune“. Sfântul Sinod a decis să nu-l pedepsească pe ÎPS Nicolae pentru derapajul său de la învățătura de credință ortodoxă şi de la disciplina canonică, sub cuvânt că ierarhul s-a căit. De asemenea, Sf. Sinod a comunicat că, în cazul unui nou gest de această factură, nu va mai dovedi aceeaşi clemență, amenințând cu caterisirea vinovatului. Declarațiile mitropolitului Corneanu nu fac decât să întrețină tulburarea în Biserică şi sunt de natură să incite la erezie. După opinia mea, se cuvine ca Sinodul să discute de urgență acest caz. Redăm în continuare interviul. Sublinierile ne aparțin. (ROST)

„Gestul rămâne. Nu mă pocăiesc“

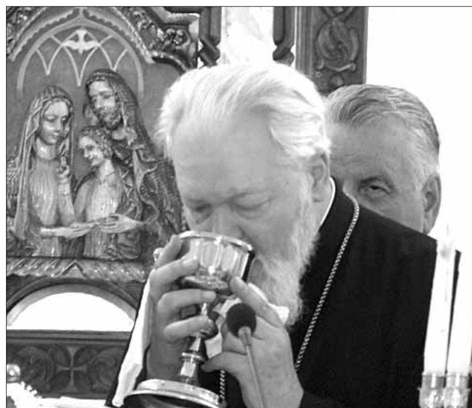
– Eminență, recapitulez pe scurt faptele care au condus la frământarea lumii creştine. Duminică. 25 mai 2008, la Timişoara (România) a fost sfințită noua biserică greco-catolică dedicată Sfintei Fecioare Maria, regina păcii şi a unității. Slujba a fost oficiată de episcopul greco-catolic de Lugoj, Alexandru Mesian. La slujbă a fost prezent nunțiul în România, arhiepiscopul Francisco-Javier Lozano şi episcopul latin de Timişoara mons. Martin Roos împreună cu câțiva preoți şi în prezența unei mulțimi de credincioşi. Cu această ocazie, v-ați apropiat de sfânta împărtăşanie şi v-ați cuminecat. Episodul a declanşat uimirea şi a avut un ecou vast, existând voci pro şi contra scandalului. A plouat cu critici. A intervenit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în data de 8-9 iulie (cf. Il Regno, nr. 12, 2008, 369). Dar, cum a decurs cu adevărat acest episod?

– **Nu este vorba de o condamnare din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române**, aşa cum s-a spus şi s-a scris, ci de o luare de poziție menită să stabilească termenii corecți în ceea ce priveşte problema intercomuniunii. Pentru a clarifica anumite puncte, Sinodul a spus că relațiile între Bisericile noastre, Catolică şi Ortodoxă, decurg bine, dar că nu am ajuns încă la intercomuniune. Cel puțin acum. Şi, pentru acest motiv, **Sfântul Sinod a vrut să clarifice faptul că deşi relațiile dintre Bisericile noastre sunt foarte strânse, nu suntem încă în gradul de a consimți intercomuniunea**. Cu siguranță, este vorba de o etapă reală spre care ne îndreptăm. Prin urmare, nu este vorba de o condamnare a gestului meu, ci s-a simțit nevoia unei clarificări, reafirmând că, pentru moment, cu toate că Bisericile s-au apropiat foarte mult, nu au ajuns încă la intercomuniune“.

Un impuls, un imbold

– Ați explicat credincioşilor gestul dumneavoastră definindu-l „un sentiment de fraternitate față de unitatea creştinilor“. Ce ați intenționat să spuneți?

– Este vorba de un gest plin de sentimente. După cum se ştie, am participat la liturghia greco-catolicilor. În Biserica nou sfințită, majoritatea creştinilor, după cum am observat, era constituită de credincioşi care luau parte de obicei la liturghia oficiată în catedrala ortodoxă. Era o stare de mare fraternitate. Cunoşteam credincioşii greco-catolici şi îi simțeam frați. **Când a venit momentul cuminecării, în interior aproape că am simțit un impuls, un imbold, care m-a condus spre împărtăşania euharistică. Un gest spontan, neprevăzut. În acel moment nu am mai avut discernământ**, nu am mai calculat consecințele. Eram prins în vâltoarea

Mitropolitul Corneanu

evenimentului. Ştiam că romano-catolicii şi ortodocşii nu ajunseseră încă la intercomuniune, dar m-am lăsat purtat de o intensă emoţie. **Din punctul de vedere al disciplinei canonice a Bisericii mele, care corespunde cu cea a Bisericii catolice în ce priveşte episcopii şi preoţii, este evident că acel gest nu trebuia să-l fac.** Nu le-am impus niciodată credincioşilor mei să se împărtăşească cu catolicii. Repet, este vorba de un gest spontan. Există anumite momente, condiţii particulare, într-un climat de intensă spiritualitate, în care suntem determinaţi să facem gesturi curajoase".

– Dar, în consecinţă, se creează impresia că a sosit momentul, în anumite circumstanţe, să se facă un asemenea gest?

– **Cred că asemenea gesturi pot fi repetate pentru a se ajunge, într-un anumit moment, la intercomuniune**, deoarece este absolut normal ca să se ajungă şi la acel punct. **Între cele două Biserici nu există diferenţe dogmatice.** Am trăit impresia că Bisericile noastre sunt surori şi că toţi credincioşii Bisericilor noastre sunt, între ei, fraţi şi surori. Prin urmare, **intercomuniunea este o etapă**.

– Problemă de disciplină, prin urmare, şi nu de dogmatică.

– S-au publicat în România studii, articole asupra intercomuniunii din cauza gestului meu. Au exista multe comentarii. Din punct de vedere canonic, sunt conştient că am comis o eroare, fără îndoială, dar este vorba de un imbold spontan, dictat de o circumstanţă particulară. Gestul meu.

– Aţi primit critici din partea episcopilor, monahilor, teologilor, credincioşilor?

– **Din partea episcopilor, nici o critică.** Nici unul dintre confraţii mei episcopi nu m-a atacat nici verbal, nici în scris. Am participat la şedinţa Sfântului Sinod, care a clarificat problema fără a intra în detalii. Sfântul Sinod a tratat cazul cu o anumită rapiditate. Numai Patriarhul, care a difuzat un comunicat de presă, a furnizat precizări în cazul meu. **Din partea monahilor şi a mănăstirilor, am primit critici de la Muntele Athos.** Nu puteau lipsi! Nu m-au surprins. **Eu îmi văd de drum.** Diferenţele vor fi depăşite privind spre Hristos. Trebuie să ţinem cont de normele canonice, dar idealul este să ajungem la intercomuniune. În ceea ce îi priveşte pe teologi, aşa cum am spus, intervin în dezbatere cu seriozitate şi cu conştiinţa că nu putem rămâne pentru totdeauna simpli observatori. În ceea ce îi priveşte pe credincioşi, a existat o manifestare a unor mii de persoane, care au aprobat gestul meu.

Noul orizont: fraternitatea ecumenică

– Odată făcut acest gest, în plin scandal, v-aţi consultat şi cu patriarhul Daniel, care v-a fost vicar la Timişoara şi care, prin urmare, vă cunoaşte bine orientarea?

– Nu. Am avut o reuniune restrânsă a Sinodului într-o mănăstire din Moldova în iunie cu participarea mitropoliţilor. Am dat informaţii despre cele întâmplate, dar nu s-a luat nici o decizie în ceea ce mă priveşte, problema fiind pusă pe agenda şedinţei Sfântului Sinod din iulie. Ceea ce vreau să subliniez, fără a exagera lucrurile, este că problema mea a fost pusă pe ordinea de zi alături de cea a episcopului de Oradea care a concelebrat un botez (n.n. - slujba de sfinţire a Aghiazmei mari în ziua de Bobotează) cu episcopul greco-catolic. **Am vorbit despre cazul meu, dar nici unul dintre membrii Sinodului nu a luat cuvântul. Nici unul nu a intervenit. Prin ridicarea mâinii s-a decis ca gestul meu să nu fie condamnat, cu o singură excepţie: cea a mitropolitului de Cluj, Bartolomeu Anania. Nu cunoştea exact ceea ce s-a întâmplat; a prezentat versiunea unui jurnal laic. Tăcere, în aula sinodală. Atunci, patriarhul a întrebat: care este părerea voastră? Toţi au tăcut din nou.** Aşa a decurs. Odată închisă şedinţa sinodală, **Administra-**

ția Patriarhiei a difuzat un comunicat, într-adevăr, un pic prea dur, în care se regăseau cuvinte precum „tulburare“ în interiorul Bisericii Ortodoxe Române, „neplăcere“, „pocăință“, „corecție“ (aici Corneanu surâde!!!). Sunt sincer: am manifestat neplăcerea mea pentru că gestul a suscitat scandal în mass-media. Totul aici. În mod evident, **comunicatul Patriarhiei era îndreptat împotriva celor care aveau un ataşament binevoitor față de relațiile cu catolicii.** Dar şedința Sfântului Sinod s-a desfăşurat fără anateme, fără acuze, fără învinuiri. Înțeleg că este vorba de un moment mai dificil pentru Patriarhia Română, întrucât, fiind supusă la critici severe din partea unor Biserici ale Ortodoxiei, cum este cazul Bisericii Ruse, Bisericii sârbe şi a alteia. Între altele, s-a simțit obligat - dacă pot să mă exprim aşa - să facă ceva pentru a înfrunta criticile. Dar, rămâne faptul că acel comunicat a fost un pic prea dur.

– Preasfinția voastră, vă simțiți nevinovat?

– **Da, în mod absolut.** Acum furtuna a trecut. Cred că, pe moment, totul s-a terminat. Cel puțin aşa sper.

– Dar gestul rămâne.

– A, da. **Gestul rămâne. Nu mă pocăiesc.** Nu am comis o crimă.

– După Întrunirea rece de la Sibiu (cf. Il Regno nr. 16, 2007, 522ss) se aştepta un gest ca acesta şi a venit. Un gest spontan, profetic, fratern.

– La Timişoara, de ani buni se respiră un aer ecumenic. Avem relații strânse cu catolicii de ambele rituri. Dar, şi cu credincioşii de alte religii. Cu evreii, spre exemplu. Cu noii protestanți. O spun mereu: noi avem nevoie nu doar de ecumenism, ci şi de fraternitate, care este ceva mai mult decât ecumenismul.

Fraternitatea presupune sentimente profunde, o masă în jurul căreia se stă pentru a frânge pâinea şi **a împărtăşi aceiaşi credință**. Se va ajunge la fraternitate pentru a depăşi orice tip de dificultăți şi divergențe. Va trebui să se țină cont, în mod neîndoielnic, de situațiile concrete; va trebui, în mod neîndoielnic, să se respecte normele canonice, dogmatice. Repet: nu ignor nici credința Bisericii mele, nici disciplina sa. Am făcut un gest „personal“, dar doresc cu putere să fie un gest „comun“. Gestul meu personal a fost motivat de puternica intensitatea a momentului de fraternitate, gestul comun va fi motivat de conştiința că fraternitatea naşte un astfel de gest. Eu rămân pe poziția mea. Nu o pot schimba. Mă sprijin pe credința mea.

Intercomuniune: vom ajunge, vom ajunge

– Un gest istoric?

– Exagerați. A fost un gest spontan. **Respect regulamentul Bisericii mele, disciplina, dar m-am aflat într-un moment cu totul excepțional, pe care l-am trăit cu o asemenea intensitate interioară încât am închis ochii. M-am aflat față în față cu misterul fraternității şi am fost acoperit de harul dumnezeiesc.** Însă, sunt convins că vor mai trece mulți ani pentru a ajunge la aceste gesturi. Abia, după aceea vor deveni normale.

Ca membru al Consiliului Ecumenic al Bisericilor am participat la atâtea discuții referitoare la intercomuniune. S-a ajuns, în sfârşit, la documentul „Botez, Euharistie, Ministeriu“ (BEM; EO 1/3032ss; cf. Il Regno nr. 15, 1982, 473). În limba română, cuvântul BEM înseamnă: a bea. Odată, în timpul unui prânz, un episcop s-a ridicat în picioare şi, înălțând paharul, a spus: „Bem! Bem!“, „Să bem! Să bem!“. Un moment de rumoare. De fapt, documentul merita să fie stropit din plin, deoarece în acesta noi, ortodocşii, recunoaştem validitatea Tainei Euharistiei administrată de catolici. **Cu siguranță, regulile disciplinare trebuie respectate. Dar, eu am trecut peste...** (surâde). Oricum, nu vreau să-i împing pe alții să repete gestul meu.

– Cineva a cerut anatema pentru acest gest.

– Nu sunt eretic... Trebuie să ajungem la intercomuniune, nu să trimitem lumea în iad!.

– Vă gândiți la o întâlnire cu Patriarhul Daniel în lunile următoare?

– Numai dacă el doreşte, pentru că eu nu vreau să provoc întâlnirea. E un om foarte obiectiv şi s-a menținut într-o poziție echidistantă pe care o înțeleg foarte bine. Este aproape obligatoriu ca să procedeze astfel. Dar, repet că la Sfântul Sinod numai Bartolomeu Anania a dezlănțuit un atac, ceilalți preferând tăcerea. Are un temperament un pic vulcanic, adesea agresiv. **Ceilalți mitropoliți şi episcopi au preferat să nu se implice.**

Interviu realizat de Francesca Strazzari

Un proiect anti-România*

Petru Emil Raţiu
* Corespondenţă de la Roma

O retrospectivă a ultimului an arată că luna noiembrie 2007 a fost în Italia luna patimilor românilor, denigraţi nu ca indivizi, izolaţi, ci ca popor.

Prima lovitură a fost cea a primarului de atunci al Romei, Walter Veltroni, ex-comunist, care a declarat că românii ocupă primul loc în statistica criminalităţii din Italia; s-a adăugat la scurt timp, de la celălalt capăt al eşicherului politic, declaraţia deputatei Alessandra Mussolini, fostă subretă de spectacol, care a declarat că „românii sunt un popor de hoţi, violatori şi criminali“. Ziarul „Il Tempo“ din Roma, pusese la dispoziţie un număr de telefon gratuit pentru a semnala *delictele românilor*, iar ziarul „Padania“, al Ligii Nord, scria că românii sunt descendenţii hunilor, indicând – cu rea credinţă sau ignoranţă – în spaţiul geografic românesc, locul de origine al hunilor. Se ajunsese, în noiembrie 2007, după uciderea Giovannei Reggiani, la o adevărată psihoză, în rândul masei, intoxicată de propaganda antiromânească a mass-mediei, încât era periculos să vorbeşti româneşte în locurile publice, în autobuz, în tramvai sau în metrou. Principalii politicieni se întreceau, în atmosfera de nesiguranţă amplificată de mass-media în urma a câtorva delicte, ca să se pună deasupra valului de panică stârnit în rândurile populaţiei, pentru a-i capta voturile, promiţând legi severe de expulzare, reintroducerea vizei pentru români, ba chiar eliminarea României din Uniunea Europeană.

În sfârşit, cartea *Immigrazione e criminalita in Italia* a lui Marzio Barbagli, profesor de sociologie de la Facultatea de Statistică a Universităţii din Bologna, volum recent apărut la editura „Il Mulino“, face lumină, desumflând minciuna ţesută mediatic în jurul românilor şi demostrând că totul a fost un plan pus la cale de principalele partide politice, atât de stânga cât şi de dreapta, în acord cu elemente ale serviciilor secrete italiene, pentru a crea o climă de panică în peninsulă, pe seama întregii comunităţi de români cinstiţi. Vreau să atrag însă atenţia asupra unor mecanisme ale manipulării, mai puţin cunoscute, despre care am informat în van autorităţile noastre la timpul respectiv. Într-un articol din 26 aprilie 2008, ziarul „Corriere della Sera“ atrăgea atenţia asupra unui e-mail primit de un asesor la primăria Romei, Mario Di Carlo, şi publicat pe internet; în acel mesaj prin internet, reluat de agenţia ANSA, se dezvăluia că la poliţie se descoperise, în buzunarul lui Ioan Rus, presupus violator al unei tinere africane, cartea de vizită a avocatului care i-a apărat pe premierul Berlusconi,

Silvio Berlusconi

pe Previti şi pe magistratul Squillante, acuzaţi de corupţie, în procesul Lodo Mondadori! Cum era posibil ca un om, fără locuinţă, locuind într-o tabără de ţigani, la marginea Romei, să meargă la o agresiune, gata pregătit, cu cartea de vizită în buzunar, a avocatului celor mai faimoşi politicieni din Italia? Nu era cusut cu aţă albă?

Mai mult, la locul agresiunii, apăruseră din pământ, chemând carabinierii, doi simpatizanţi ai partidului lui Berlusconi. Era totul pus la cale,

pentru a amplifica senzaţia de nesiguranţă a cetăţenilor, în zilele dinaintea alegerilor pentru primăria Romei şi a-i determina să-şi dea voturile candidatului opoziţiei, cum s-a şi întâmplat.

Un alt fapt, relatat de ziarul „Il Tempo“ din Roma, la 12 noiembrie 2007, trecut fără a fi băgat în seamă, la puţine zile după cazul Mailat, a fost acela al unui cetăţean austriac, arestat într-o tabără de ţigani cu cetăţenie română, de la marginea Romei. Ce căuta tocmai în acele zile, un cetăţean austriac(!), într-o tabără de „nomazi“ din România?

Trebuie adăugat că se ducea de mult timp, cu mult înainte de delictul Mailat, o campanie deşănţată – probabil în toată Europa, căci se desfăşura şi la televiziunea franceză – pentru a confunda românii cu ţiganii. De câte ori era vorba de România, televiziunile italiene nu arătau niciodată, de exemplu Sibiul, capitală culturală a Europei în 2007, sau natura splendidă a României, etc., ci, ca un şablon, numai şatre de ţigani, cu copii dezbrăcaţi, acreditând cu uşurinţă ideea în rândurile telespectatorilor italieni, că aceea şi numai aceea era România şi aceia erau românii.

La 11 noiembrie 2007 apărea în ziarul „Il Giorno“ din Milano fotografia mare a unei şatre, sub care era un curios articol cu titlul „Rom la casa lor cu ajutorul nostru“. Redau în traducere pasajele importante din acest articol: „Ferme colective în care familiile rom să poată trăi şi desfăşura activităţile lor tradiţionale. O oportunitate pentru a da casă şi lucru unor grupuri familiare care în acest moment nu au nimic. Ideea, numită „Proiectul Romanes“, de la *numele geografic* care se leagă de *limba nomazilor, romanes*, s-a născut acum câteva săptămâni şi prevede crearea în *România* (sublinierile îmi aparţin) a unei prime ferme care să găzduiască familii care se află astăzi în Italia.“ „«Proiectul *Romanesia*» – explică Roberto Malini, cercetător al istoriei şi culturii popoarelor nomade – se naşte pentru a crea în România ferme colective în care familii rom să poată trăi şi dezvolta activităţile lor tradiţionale. Colaborarea cu cercul Pasolini de la Pavia, condus de consilierul comunal Irene Campari şi de editorul Giovanni Giovannetti, se revelează fundamentală pentru realizarea sa.“ Apoi, în articol scrie că preţul pământului în România este ieftin – 350 de euro hectarul – şi sunt invitaţi cititorii să participe la cumpărarea de obiecte la o expoziţie *on-line*, pentru strângere de fonduri pentru a cumpăra pământ în România. Articolul conchide: „Este foarte important ca cetăţenii să participe activ, pentru că de la *Romanesia* poate începe un nou model de existenţă rezervat *popoarelor nomade* (rom, sinti şi kale), fără conflicte etnice, evacuări, ronde rasiste, intoleranţă şi discriminare.“ „Ar fi foarte important ca instituţiile să adere la Proiectul Romanesia, pentru a oferi lucru şi locuinţe pentru *Rom* în *România*“.

Este clar că este vorba de un proiect nu numai pentru ţiganii din România, ci din toată Europa (Sinti, din Germania, etc., Kale din Spania etc.). Întrebarea este: A devenit România, în UE, o ţară de colonizat la mendrele oricui fără discernământ, din Italia sau din Europa? Un sat fără câini?

Grecia a făcut opoziţie ani de zile la admiterea Republicii Macedonia la ONU, pentru ca aceasta să-şi schimbe numele, care aparţinea unei provincii din Grecia. Bulgaria s-a opus recunoaşterii numelui monedei comune EURO, până când aceasta nu a fost scrisă şi EVRO, în versiune bulgărească.

Noi ne lăsăm confundaţi cu alte popoare, instituţionalizând la noi numele inventate de alţii, în scopuri puţin prieteneşti, de *rom* şi *romanes*. Cu alte cuvinte, ne săpăm singuri groapa.

Şi ceea ce este şi mai curios, chiar grotesc, este că în alte state românii sunt consideraţi vlahi, moldoveni etc., iar nu români, în timp ce ţiganii sunt consideraţi în Europa „români“!

Dacă un Proiect ca „Romanesia“ pleacă din U.E. şi Italia, de ce să ne mirăm că, mai începători în ale democraţiei, sârbii colonizează în Voievodina, în satele româneşti, ţigani din Kosovo?

După recenta lamentabilă prestaţie a premierului Tăriceanu la Belgrad, din luna octombrie, în care aspiraţiile legitime la viaţă naţională ale fraţilor noştri din Timoc au fost trecute în coada comunicatului, într-un deziderat platonic, fără nici o implicaţie practică, să ne mai mirăm dacă la plănuita trilaterală de la Belgrad din decembrie, vor fi ratificate cu Serbia colonizările din Voievodina, iar cele în „Romanesia“ cu Italia?

Constantin Oprişan sau înțelepciunea lirică a muceniciei

Marcel Petrişor

Constantin (Costache) Oprişan (1921-1958), după ce trecuse prin iadul de la Piteşti, a stat în celula 4 din cumplita „Casimcă“ a Jilavei, cu Gheorghe (Ghiță) Calciu, cu Iosif V. Iosif şi cu mine, şi tot acolo a murit în iulie 1958. Grav bolnav de tuberculoză, i s-a refuzat orice ajutor medical. Am scris pe larg despre el şi despre cutremurătorul episod al morții lui în memoriile mele de închisoare (mai ales în „*Secretul Fortului 13*“, iar mai recent în „*Trecute vieți de domni, de robi şi de tovarăşi*“). Este cel pentru care viitorul părinte Calciu şi-a tăiat venele, în iluzia că ar putea să-l salveze de la moarte hrănindu-l cu sîngele lui. Avea mare har de poet şi ne-am străduit toți trei să-i memorăm versurile amplului poem „noologic“, precum şi alte piese de mai mică întindere, pe care mai în urmă le-am reconstituit din memorie cu Ghiță Calciu, atît pe cît am

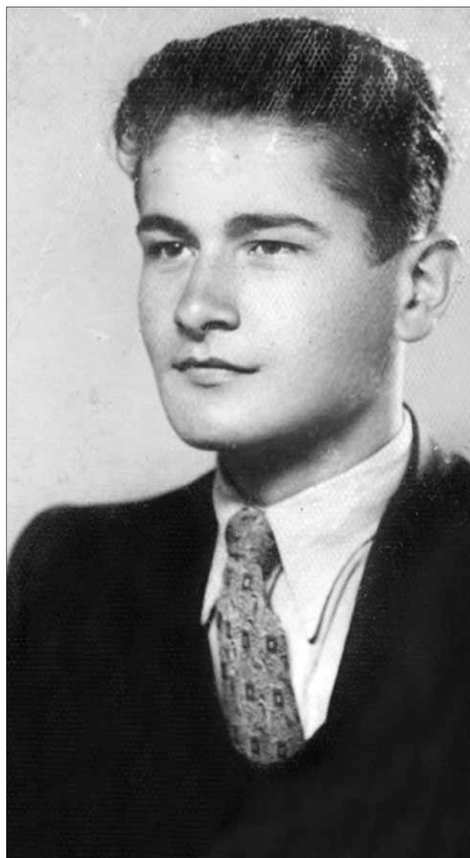
mai fost în stare după atîția ani. Sunt şi locuri pe care le-am uitat amîndoi, dar îmi place să cred că am salvat – cu destulă fidelitate – esențialul. Rezultatul acestei rememorări se găseşte în volumul ce urmează să apară în curînd la Editura Christiana din Bucureşti.

Dacă despre Dante Aligheri, autorul *Divinei Comedii*, contemporanii spuneau c-ar fi omul care a văzut cu ochii săi infernul, trecînd prin toate bolgiile lui, despre Constantin Oprişan, autorul *Epopeii noologice sau Cărților Spiritului*, s-ar putea spune cu certitudine nu numai că l-a văzut, dar că l-a şi trăit, trecînd prin toate hrubele sale, nu ca vizitator, precum Dante, ci şi supus unui întreg arsenal al supliciilor deloc imaginare. Şi nu un arsenal de infern dantesc, viziune a secolului XIII, ci unul modern, contemporan, infern de secol XX, rafinat, subtil, cu suplicii despre care unul dintre suplicatori spunea că „dacă le-ar fi trăit şi martirii creştini, calendarele bisericeşti ar fi mult mai sărace în pomelnicele lor".

Dar nu asta contează, pentru că ceea ce se spune despre un autor poate fi mai mult sau mai puțin credibil, mai ales pentru cititorul contemporan, atît de sceptic, ci ceea ce spune acest autor despre geneza şi formarea spiritului creştin, despre durerile şi bucuriile făuririi sale. Evidențele unei conştiințe care evoluează în spirală şi-n devenirea căreia apar treptat perioade grele de semnificații: Helenismul cu sarabanda filozofiei antice, Patristica cu revelațiile-i mistice, Eroismul medieval, Renaşterea cu iluzoriile umanisme, apoi Modernitatea subsecventă cu ispitele şi capcanele raționaliste – de la Descartes la Kant şi de la Hegel la Marx –, cu tentațiile existențialiste sfîrtecate de ideologii donquijoteşti şi de utopiile opresive ale unei contemporaneităţi de sub teascul căreia salvarea nu se întrevede decît într-o perspectivă eshatologică.

Viziune a unui parcurs contorsionat, în care triumful Mîntuirii aureolează finalul Devenirii. Moment crucial al uriaşei încercări spirituale reuşite.

Un triumf creştin însă, față de care, ciudat, *Elegiile* postume din finalul poemului apar ca simple nostalgii alambicate într-o pretutindenească detaşare de tot ce a fost.

Sublimă detaşare. Rămîne însă de văzut acum dacă şi pentru tine, cititorule, după parcurgerea unei Deveniri atît de sinuoase, lectura acestei Aventuri spirituale va fi meritat sau nu efortul depus.

Noi credem însă că da, deoarece poemul n-a fost scris spre o vană mărire de sine, ci spre o edificare a sufletului omenesc. Şi nu mai puțin şi ca document al unei mari treceri prin vremelnicia şi vicisitudinile acestei lumi.

Mă bucur de inițiativa acestui număr închinat lui Costache Oprişan, care merită cu prisosință să iasă din uitare şi să se facă auzit de generațiile tinere, măcar pentru acel „ultim sfat" dat de Don Quijote spiritului uman prin gura poetului muribund:

Să nu te-ntorci din cale cînd Duhul Rău te minte,
Căci vei rămîne pururi în a Sodomei carceri;
Prin fier, prin foc, prin apă, dar numai înainte,
Căci drumurile-n spirit nu suferă întoarceri!

Constantin Oprişan, un discipol necunoscut al lui Heidegger *

Motto: „Heidegger cunoaşte România din buna reputaţie de a fi o ţară a filosofilor, căci mereu îi vin de acolo studenţi în filosofie... Pe când bulgarii vin la Freiburg să studieze economia politică, iar maghiarii medicina, românii îşi reprezintă ţara pe frontul spiritual." **(W. Biemel, în rev. «Univ. lit.», dec. 1942)**

Isabela Vasiliu-Scraba

Când se aude în cele patru zări că Alexandru Dragomir[1] împreună cu Walter Biemel i-au fost discipoli lui Heidegger se iveşte (ca de la sine) întrebarea: Numai cei doi să-i fi fost discipoli? Lăsat ceva mai în umbră, câteodată mai este adăugat şi numele filosofului Octavian Vuia[2]. Dar nu prin revistele «oficiale», adică revistele care se bucură de o largă mediatizare, fără ca prin aceasta să câştige mai mulţi cititori.

Cam aceasta este imaginea difuzată şi răsdifuzată de cei care se tot premiază între ei uzurpând titluri vane precum cele de «singuri specialişti români în filosofia lui Heidegger» şi de «primii (/cei mai mari/ singurii adevăraţi) traducători» ai filosofului din Freiburg im Bresgau. Varianta multiplă a fost preferată încă din vremea comunismului. Mecanismul ei de propagare, bine verificat de-a lungul timpului în operaţia de amputare a culturii şi spiritualităţii româneşti prin restrângerea scriitorilor români la cei cu simpatii de stânga, urmărea «uitarea» oricărui nume de gânditor român care a mai tradus din Heidegger[3], sau a scris despre el. În general se dorea o cât mai radicală transformare a domeniului traducerilor de scrieri filosofice într-un fals deşert prin drastica înlăturare a numelor de traducători români născuţi în primul sfert al secolului XX[4].

Ghinionul aşa-zişilor «unici specialişti» în Heidegger a fost existenţa – fără întrerupere – a

* Articol publicat pe site-ul autoarei: http://wwww.isabelavs.go.ro

[1] v. Isabela Vasiliu-Scraba, „Filosofie în clandestinitate sau în străinătate. Doi străluciţi discipoli al lui Heidegger: Alexandru Dragomir şi Octavian Vuia », în volumul *Propedeutică la eternitate. Alexandru Dragomir în singurătatea gândului*, Ed. Star Tipp, Slobozia, 2004, pp. 7-34; site-ul .

[2] v. F. Roatiş, „Un filosof mai puţin cunoscut : Octavian Vuia", în rev. Jurnalul Literar, 2005.

[3] La vremea când se tot vorbea de premiera absolută pe care ar fi constituit-o la noi traducerea lui Heidegger în româneşte (v. *Originea operei de artă*, trad. Kleininger şi Liiceanu, Ed. Univers, Bucureşti, 1982), mai precis chiar cu un an înainte, la Muenchen Horia Stamatu publica în nr. 18/ 1981 a Revistei scriitorilor Români o traducere amplu comentată din Heidegger: *Hoelderlin şi esenţa poeziei* – Introducere, adaptare în limba română şi note finale de Horia Stamatu, p. 175-192.

[4] Manipularea creierelor prin fixarea în golul lor a numelor de traducători de filosofie ce trebuiau să fie promovate în comunism se poate constata şi în antologia din 1982: *Materia, spaţiul timpul* (vol. I-II) apărută în tiraj de masă la Biblioteca pentru toţi. Ca şi în alte trimiteri bibliografice din domeniul filosofiei, şi aici lipsesc traducătorii cu doctorate în Franţa, Germania sau Anglia luate în perioada interbelică. In schimb sînt cu grijă menţionaţi ca traducători Liiceanu şi Kleininger (la fragmente din Husserl, Jaspers si Heidegger). Printre cei 'uitaţi' cu tot dinadinsul sînt Octavian Nistor (1916-1992), Consantin Floru şi toţi ceilalţi traducători, fie de scrieri filosofice străine apărute în perioada interbelică, fie apărute în comunism. Dar lista celor uitaţi e mult mai lungă. Operaţia de depistare a celor «omişi» poate fi instructivă pentru oricine.

Martin Heidegger

dialogului pe teme filosofice heideggeriene dintre românii din exil care l-au cunoscut pe filosoful german. De exemplu, dialogul de prin anii '50 dintre Ştefan Teodorescu şi Constantin Amăriuţei chiar în jurul unei traduceri din Heidegger, ca să nu mai vorbim de neîntrerupta comunicare dintre discipol şi maestru, cum a fost în cazul lui Octavian Vuia[5] pe care Martin Heidegger îl preţuia în mod special. Demn de ştiut este şi faptul că (în principal) prin eforturile lui Vuia s-a ajuns a se forma la un moment dat un fel de «zid românesc» în jurul bătrânului filosof atacat la Paris, interzis la Sorbona şi omagiat la Castelul din Cerisy la Sale[6].

Fără putinţă de manifestare din cauza închistării ideologice, şi în ţară exista un oarecare dialog între cei încurajaţi de Noica şi cei încurajaţi de Anton Dumitriu să se ocupe de filosofie sau să traducă *Fiinţă şi timp* (v. corespondenţa publicată în rev. „Jurnalul literar"), la care (iarăşi în forme inaparente) s-a adăugat dialogul dintre cei din exil şi cei din ţară, Noica însuşi citind cu mare interes în revistele exilului cele publicate de un Horia Stamatu sau un Ştefan Teodorescu pe care-i cunoscuse în tinereţe în casa lui Mircea Vulcănescu. E drept că din *Sokrateion*-ul lui Fay (1991, Ed. Humanitas) nu aflăm decât de Noica şi de C-tin Floru (p. 49), dar lista celor prezenţi în casa lui Mircea Vulcănescu poate fi uşor completată după lectura fascinantelor amintiri ale lui Titus Bărbulescu despre cel ce-i fusese cândva profesor de etică[7] şi care a fost sortit (de ocupantul ţării) exterminării după gratii, acolo unde, la câţiva ani distanţă, avea să-şi dea duhul şi tânărul Constan-

5 v. Octavian Vuia, „Heidegger îndrumătorul", cuvânt înainte la M. Heidegger, *Fiinţă şi timp*, trad. Dorin Tilinca, Ed. 'Jurnalul literar', Bucureşti, 1994.

6 v. N. Florescu, *Menirea pribegilor*, Ed. «Jurnalul Literar», Bucureşti, 2003.

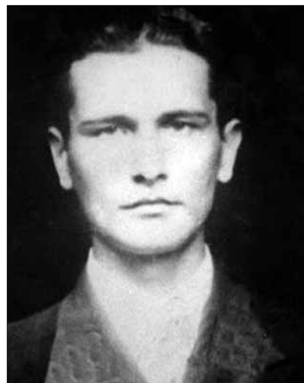
7 v. Titus Bărbulescu, „Mircea Vulcănescu", în Revista Scriitorilor Români, nr. 21/1984, p.16; reeditat ca prefaţă la M. Vulcănescu, *Războiul pentru întregirea neamului*, Ed. Saeculum I.O., 1999. Fiu al preotului de la biserica Sf. Silvestru, Titus Bărbulescu a absolvit Facultatea de Filosofie şi Litere din Bucureşti în 1942. A fost profesor universitar de literatură română la Institutul de Limbi Orientale de la Sorbona. A scris extrem de interesant despre Eminescu şi despre Blaga în două volume publicate la Editura Saeculum I.O.: *Arta poetică eminesciană* (1998) şi *Lucian Blaga. Teme şi tipare fundamentale.*

tin Oprişan. Acesta, după ce a absolvit în 1940 liceul la Bacău, s-a întâmplat să-i fie discipol lui Martin Heidegger în aceeaşi perioadă când Alexandru Dragomir şi Octavian Vuia îşi pregăteau la Freiburg i. Br. cu filosoful german tezele de doctorat, unul interesat de gândirea lui Hegel, altul de orizonturile filosofice deschise de platonism.

Înscris la Universitatea revenită la Cluj după ce patru ani funcţionase în refugiul de la Sibiu, studentul Oprişan şi-a impresionat profesorii (pe D. D. Roşca, Lucian Blaga, Ştefan Bezdechi, etc.) cu talentul său într-ale filosofiei. Arestat la jumătatea lui mai 1948, după numai doi ani de studii la o universitate românească, lui Costache Oprişan nu i-a rămas să-şi valorifice remarcabila sa pregătire filosofică decât sub formă versificată, ceea ce a contribuit într-o bună măsură (dacă nu chiar în mod esenţial) la salvarea de la dispariţie a meditaţiilor sale metafizice. Căci ipostaza poetică a filosofării practicate în închisoare de Constantin Oprişan a putut fi memorată de preotul Gheorghe Calciu, Iosif V. Iosif şi Marcel Petrişor[8].

Aşadar, sub forma plămădirii de stihuri a reflectat după gratii tânărul născut în 1921 în comuna Onceşti (Tecuci) la acea „*Sorge*“ de care aflase în Gemania de la Heidegger, sau poate chiar în România anilor săi de liceu şi de facultate, întrucât până prin 1948 a mai dăinuit în viaţa culturală a Europei osmoza valorilor ei spirituale. Despre îngrijorarea (die *Sorge*) temătoare de sfârşirea vieţii omeneşti în neant[9] o altă victimă a ocupantului sovietic scria (în jurnalul pe care l-a ţinut între cele două detenţii politice ale sale) că ar avea ca provenienţă sintagma indicând „îngrijitorul de suflete“ (der Seelensorger) proprie filosofiei protestantismului. De aici ea ar fi fost preluată de existenţialistul german (v. Petre Pandrea, *Crugul Mandarinului. Jurnal intim, 1952-1958*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2002, ediţie îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea, p. 162).

Încadrându-şi viziunea în spiritualitatea creştină, Constantin Oprişan pune tradiţiile umanismului creştin alături de filosofia antică grecească pentru a sugera cititorilor săi ideea că cele două au format împreună temelia culturii europene. În *Psihaion* principiul a tot ce există apare drept sens al istoriei ce-şi adevereşte esenţa creştină. Pentru studentul ajuns după gratii, în spatele existenţei umane nu se găseşte acea *Sorge* înfăţişată de Martin Heidegger în volumul *Sein und zeit* (1927, trad. rom. de Dorin Tilinca în 1994). De esenţă spirituală amintind în subsidiar de *nous*-ul anaxagoreic reformulat de Platon prin mistica sa[10], înţelesul pe care îl conferă Constan-

[8] *Doi poeţi damnaţi: C-tin Oprişan şi Ştefan Vlădoianu.* Versuri memorate în închisoare de Gheorghe Calciu, Iosif V. Iosif şi Marcel Petrişor (Bucureşti, 1995).

[9] v. Elena Irion (/Moisuc), *Martin Heidegger – ideea de existenţă ca fundament al eticii*, în rev. « Ethos », Iaşi, 1944, precum şi art. Ce este Etica ? în rev. « Ethos », Iaşi, 1946. La Heidegger sentimentul eternităţii ar avea cumva drept izvor frica de neant. Referitor la o asemenea frică, în cele două studii în care aborda problema binelui moral din filosofia lui Heidegger, Elena Irion (/Moisuc) se întreba cum poate cineva, care se simte stingher în lume şi fatalmente abandonat unei morţi care va veni cu siguranţă, să găsească în sine o posibilitate de reechilibrare, de reintegrare în lumea în care se simte cu totul părăsit. Cea care avea să devină prin anii şaizeci traducătoarea lui Kant (traducerile universitarului cernăuţean Traian Brăileanu fiind cu totul interzise în vremea comunismului) făcea referire la *Sein und Zeit* şi la accentuarea exagerată a sentimentului de panică interioară indus în om de conştiinţa sfârşitului său, de teama de moarte. De fapt, problematizările heideggeriene fuseseră receptate de tânăra asistentă de la Facultatea de Filosofie din Iaşi într-un fel care evidenţia mai mult amprenta matricei stilistice româneşti, ca să folosim inspirata formulă blagiană. Aceasta reiese din inaderenţa unei firi echilibrate interior prin credinţa creştină la acel presupus sentiment de panică în faţa neantului de care am fi cuprinşi, sentiment pus (de Heidegger) la baza crizei existenţiale a omului modern.

[10] v. Isabela Vasiliu-Scraba, MISTICA PLATONICĂ, Ed. Star Tipp, Slobozia, 1999.

tin Oprişan heideggerianei „*Sorge*“ trimite într-un anume sens la interpretarea pe care Horia Stamatu a dat-o baladei *Mioriţa*, pe când invoca acea echilibrare interioară pe care o oferă creştinismul cosmic românesc.

În viziunea necunoscutului discipol al lui Heidegger (care – foarte probabil – îi ascultase alături de Octavian Vuia şi Alexandru Dragomir cursul despre *Parmenide*), la temelia lumii nu stă nici Binele Suprem de care vorbea Platon, principiu de dincolo de existenţă a tot ce există. Întrucât independent de contrastul de sorginte platonică dintre *lumea spiritului* şi lumea simţurilor pe care îl păstrează, la Constantin Oprişan viziunea creştină asupra lumii apare prin indirecta invocare a trans-substanţializării la care participă orice creştin prin taina eucharistiei: „Cu suflet cald şi dulce din pâine şi din vin / Unesc abstractul spirit pământului concret, / În duh port limpezimea Olimpului Elin, / Si-n trupul meu de iască, port fiere si oţet“ (*Psihaion*, p. 11).

Lui Heidegger, Constantin Amăriuţei îi vorbise despre gândirea filosofică a lui Mircea Vulcănescu ilustrată de irumperea timpului sacru în timpul profan pe care o evidenţia hermeneutica vulcănesciană în construcţia etimologică de obârşie latină a termenului *aievea.* Poate tocmai pentru că autorul volumului *Sein und Zeit* (1927) îşi pusese problema vieţuirii în timp a omului desprins de tradiţia religioasă[11] şi metafizică şi cumva constrâns a atribui totuşi un sens vieţii sale. Soluţia lui Heidegger, dincolo de analizele sale asupra semnificaţiilor existenţei umane pe care în 1933 Mircea Vulcănescu le găsea „fastidioase“, nu s-a deosebit (în esenţa ei) de considerarea omului în postura sa de creator de cultură. Or, la fel a fost văzut omul şi de Lucian Blaga. Mai mult chiar, într-un mod paradoxal, în opera sa filosofică, poetul Lucian Blaga a fost mai limpede în exprimarea gândirii sale decât Heidegger, care s-a vrut poet în toate scrierile sale filosofice, nu doar atunci când s-a apropiat cu o „religioasă înfiorare“ (apud. Blaga) de poezia lui Hoelderling.

Mircea Vulcănescu

Înţelesul pe care îl dă Constantin Oprişan heideggerianei „*Sorge*“, cu un abia bănuit punct de inflexiune, aminteşte (în mod surprinzător) de dublul sens (de o primă şi de o a doua instanţă) pe care l-a conferit acestui termen Nae Ionescu vorbind la un curs de metafizică despre *Faust* şi problema mântuirii. Iată – dintr-una din poeziile sale –, prelucrarea pe care a făcut-o Costache Oprişan temerii de neant: „Amurgul mă lasă în urmă, / Şi negura-n suflet pătrunde, / Tăcerea din spate mă scurmă, / O, cine mă cheamă, şi unde?“ (*Frământări elegiace*, p. 43). Cum se poate observa, fostul student al lui Heidegger deplasează accentul de pe momentul fricii, pe uimirea provocată de păşirea pe un tărâm necunoscut. Faptul a fost perfect intuit şi de editorul volumului de versuri apărut în 1995, care se deschide cu acel lung poem intitulat *Psihaion*: „Conştiinţa unui tărâm suprafiresc, adâncită într-o zonă pe care spiritul nostru abia o ghiceşte, a fost probabil resortul creaţiei lui Constantin Oprişan“ (Marcel Petrişor, *Prefaţă*, p.6).

Când Nae Ionescu vorbise prin 1926 studenţilor săi despre semnificaţia metafizică a poemului *Faust* de Goethe, el a amintit la un moment dat

[11] Cu prilejul oferit de un colocviu internaţional organizat la München, Horia Stamatu invocase *credinţa, iubirea şi speranţa*, virtuţi care şi-au păstrat valoarea intactă în tradiţionala noastră ierarhie valorică. Atunci, în 1979, traducătorul lui Ioan al Crucii mai observa că istoria culturală a Europei s-a edificat cu triada virtuţilor teologale potenţate de înţelepciune, dreptate, curaj şi măsură (v. Horia Stamatu, *Germanii şi Românii*, Revista Scriitorilor Români, nr.17/1980, pp. 227-233).

de versul în care apare prima dată grija („Die *Sorge* nistet gleich im tiefen Herzen,/ Dort wirket sie geheime Schmerzen“) în „cutele cele mai adânci“(trad. Nae Ionescu) ale sufletului eroului căruia îi produce dureri stranii. Comentariul Profesorului este de mare finețe, căci după ce indică momentul depresiei care-l cuprinde pe Faust, Nae Ionescu observă că *grija* ar fi într-o a doua instanță un „element de potențare a puterilor lui Faust“ şi nu o cale de cufundare într-o şi mai adâncă disperare (v. Isabela Vasiliu-Scraba, „Nae Ionescu despre Faust“).

În gândirea metafizică a lui Constantin Oprişan, tărâmul suprafiresc se vădeşte în chiar titlul poemului *Psihaion*, care cuprinde o determinantă cu iz temporal, *aionul*. Realitatea acestuia nu este pur mentală. Ea pare mai degrabă a fi legată de cel care cugetă printr-un fel aparte de solidaritate ontologică primordială. În orice caz, Psihaion-ul indică o realitate *aievea*, în sensul oferit de Mircea Vulcănescu acestui termen care i-a sugerat o stranie „irumpere a timpului sacru în timpul profan“. *Aionul*, zeul timpului (sau „eonul“) pe care Lucian Blaga îl vedea „dogmatic“ – adică sub semnul acelei *minus-cunoaşteri* înaintând simultan în ştiința şi neştiința omenească –, este intuit de tânărul filosof ca ținând de domeniul spiritualului şi nu de domeniul cunoaşterii conceptuale.

Cedând ispitelor heidegeriene, poetul-filosof va mai întrebuința de-a lungul elaboratului său poem şi alți termeni obținuți prin acelaşi procedeu. De pildă „*somatomul*“, ilustrând (în negura începuturilor în care timpul nu începuse încă a curge) existența androgină a unor entități cu corpul („soma“, gr. corp) nedespicat în bărbat şi femeie (indivizibil, „atomos“): „Natura necurmată şi timpul neştirbit, / nimic nu separase realul de latent. / Ce-a fost, cu ce-o sa fie, un tot nedespărțit, / iar lumea, uriaşă, întreagă în prezent. // Când mintea noastră ruptă pe dinafară cată, / prin simțuri să-şi întindă spre lume cap de pod, / ei pătrundeau misterul din două părți de-odată, şi gândul lor în lucruri curgea ca seva-n rod“(*Psihaion*, p. 12).

Filosoful poet mort la Jilava pe 26 iulie 1958 şi-a centrat viziunea pe acel „*ontonoos*“ format din amplificarea termenului ce desemnează gândirea. Adăugând gândirii în mod explicit „existența“ acesteia („on“, gr. ființă), trimiterea se face către tărâmul noetic atât de greu de exprimat în cuvinte.

De la presocratici prin excelență existent, „ontonoos“ este cu mult mai existent decât toate câte există în lumea celor care se trec odată cu timpul: „Dar ce mister s-ascunde în dosul ăstui nume?/ Să vă desleg eu taina, oricât aş vrea, nu pot. / Conceptele, gândirea, spun prea puțin: «O lume, / cu cerul laolaltă, şi încă nu spun tot.»// Gândirea e prea strâmtă şi vorbe nu aveți/ să prind în ele taina ca vouă să v-o spui. / Si Cronos ne cuprinse. Nespuse frumuseți / revărsă din adâncul tezaurului lui: // O muzică de sfere se rupe din tăcere, / din neguri se desprinde al aştrilor exod. / Si naşte bucuria din cea dintâi durere,/ la glasul de aramă al primului rapsod. (*Psihaion*, p. 14)

În plus, puritatea domeniului spiritual va apărea într-una din poeziile sale prin contrast, căci de partea celor impure ar sta folosirea josnică a rațiunii aservite scopurilor nedemne de ea, respectiv „bunăstării materiale“ [expresie neînsemnând nimic, datorită creionării unei aşa-zise stări de „bine“ care în fond nu este bună, pentru că este „materială“]: „Să mă cobor cu rațiunea, iat-o: / Mai jos ca Marx, în murdării. / Apoi, purificat cu Plato, / Să urc abstractele tării.“ (*Definire*, p. 41). Ivită odată cu apusul spiritului religios ce a dăinuit în toată Europa evului de mijloc, epoca modernă, cu somnolența ei spirituală, ar fi fost inaugurată de seducția clarităților. La ea Descartes ar fi ajuns imitându-i pe scepticii disprețuitori care se îndoiau de dragul îndoielii pentru ca mai apoi să-i lase în urmă: „Dar cine-mi doarme, oare, pe patul de licheni?/ Si recunosc tichia bătrânului Descartes // Ciubotele-i sînt prinse sub giulgiul de bureți,/ Crescuți parcă la sânul decorului de basm./ Pe față-i doarme umbra aceluiaşi dispreț/ Pe buze strâmbătura aceluiaşi sarcasm// Si parcă-l văd spre seară grăind o sacră lege,/ lângă izvor, sub poala pădurii de stejari:/ „Ca nu cumva vreodată să rătăceşti, alege,/ din tot ce vei percepe, percepțiile clari!“ „(*Psihaion*, p.24).

Din *Ontonoos* vine şi în el se resoarbe timpul, prim „trecător“ în decorul de vis al nedespicatelor începuturi : „Din umbră şi lumină cărarea eu mi-o torc, / Si tai în două lumea, c-un fir imaginar, / Cobor din Ontonoos şi tot în el mă-ntorc, / unind cu începutul destinu-mi circular“ (*Psihaion*, p. 13).

Într-o strofă din poezia *Întoarcere* („Şi-ntr-un amurg nostalgic, când soarele pe culmi / Va săruta pământul uitându-se-napoi, / Vei revedea în zare pădurile de ulmi, / Şi dulcele Psihaion cu turmele de oi“, p. 48) termenul de „Psihaion“ pare a indica tărâmul de dincolo, chiar în acea accepţiune pe care Horia Stamatu o va da peste ani localizării întâmplărilor din balada *Mioriţa*, în perfect acord cu acel creştinism cosmic românesc de care mai vorbiseră cândva Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu şi Lucian Blaga[12].

Dar în poemul *Psihaion*, doi eseişti îi oferă în final reperele structurante ale viziunii filosofice prezentate: Papini, autorul *Poveştii lui Christos* şi Unamuno, cel care, prin *Don Quijote y Sancho según Miguel de Cervantes Saavedra* (1931), a ridicat donquijotismul în înaltul filosofiei culturii, spre a ilustra lupta împotriva spiritului Renaşterii dusă de pe ultimele baricade ale religiozităţii unor timpuri apuse. Cu amândoi, Constantin Oprişan împărtăşeşte aşadar nostalgia credinţei religioase din Evul Mediu şi interesul pentru destinul individual şi personal al omului.

Cu Miguel de Unamuno dispreţuieşte exagerările „silogisticii“, pretenţiile raţiunii invocate la tot pasul de pedanţi şi diletanţi: „Când spiritul opreşte mişcarea lui subtilă,/ Iar somnul libertatea i-o ţintuie pe loc, / Din geniu mai rămâne netrebnica fosilă, / Închisă într-o carcasă, ca scoica în ghioc. /“(*Psihaion*, p. 27). „De-ţi lunecă privirea pe limpezimi banale, /... / Te trage-n somnul trândav gândirea trivială, / .../ Te-alintă glorii vane, păcatul îl respiri, /.../ Vicleanul te vânează cu plasele-i subţiri/“(ibid.).

Pe Giovanni Papini îi ia drept simbol al luptei pentru convertirea la creştinism a lumii moderne, diavoleşti: „Dar răul se ascunde, îl supără lumina, / Minţind că toate acestea-s copilăreşti simboluri, / Şi-n bezna sufletească-şi înfige rădăcina, / Să ne prăvale duhul într-ale sale goluri/“.

Miracolul supravieţuirii şi publicării, oricât de târzii, a unor asemenea gânduri filosofice care au părut un moment sortite a nu ajunge nicicând la cititorii interesaţi ne pare nu numai impresionant, ci şi semnificativ pentru neizbânda finală a celor care au vrut să ne distrugă din temelii cultura – arzând biblioteci, desfiinţând edituri, ruinând învăţământul, întemniţând vârfurile spiritualităţii româneşti şi punând sub interdicţia propagării acele creaţii ivite de după gratii, din exilul de dincolo de Cortina de fier, sau din exilul interior al clandestinităţii culturale.

[12] v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Deschiderea cerurilor într-un mit platonic şi în Mioriţa/ The opening of the skies în a Platonic myth and in Mioritza ballad*, Ed. Star Tipp, 2004, p. 35.

Două relatări despre Constantin Oprişan

Unul dintre episoadele cele mai memorabile şi mai grăitoare din perioada post-Piteşti, petrecut la Jilava în iulie 1958[1] şi rămas legendar în istoria închisorilor, cel în care Gheorghe Calciu, forţând imposibilul, şi-a desfăcut venele, în încercarea de a salva viaţa unui alt deţinut, ne este relatat într-unul dintre volumele de memorii ale lui Marcel Petrişor[2]:

– Dumnezeule! – exclamă Mircea, sărind spre Gore. Ce faci?!

– Taci! – îi porunci scurt Gore. Storc o gamelă de sînge din braţ, ca să-i dau limfă lui Costache. Nu vezi c-a pierdut atîta sînge şi se stinge dacă nu intervenim cu ceva? [...]

Gore umpluse între timp jumătate din gamelă cu sînge şi o pusese pe tineta cu apă, acoperind-o cu o cîrpă.

– Îl las, să se sedimenteze hematiile, şi-i voi da doar limfa s-o bea – îi explică el lui Mircea, în şoaptă, în timp ce-şi bandaja sumar încheietura braţului, de unde lăsase să i se scurgă sîngele. [...]

Se dumiriră însă repede, văzîndu-l cum decanta limfa, din gamela în care-şi storsese sîngele, în cea a lui Mircea.

– Bea! – îi zise apoi lui Costache, pe un ton poruncitor.

Oprişan însă zîmbi nemişcat.Răspundea cu-n surîs nelumesc la tot ce se-ntîmpla în jur.

– Costache, bea asta! – încercă Gore să-l facă să bea limfa cu orice preţ. [...]

– Prea tîrziu! – exclamă Iosif. Costache e departe acum; atît de departe că nimeni nu-i mai poate face nimic... Lăsaţi-l!

– Costache! Costache! – ţipă atunci Gore, ca şi cînd ar fi vrut să-l întoarcă din drum cu o gamelă de sînge. E al meu, al meu, mai am! – murmura el. Şi ei... o să ţi-l dea şi ei pe al...

Nu-şi termină însă vorba cînd Oprişan [...] tresări de trei ori, ca la vederea a ceva nevăzut şi [...] îşi dădu duhul pe braţele lui Gore. Gamela cu limfă căzu pe jos, iar el [Gore/Calciu] îl îmbrăţişase pe Costache ca şi cum ar fi vrut să nu-l mai lase să plece...“

[1] În vestita „Casimcă“ a Jilavei se aflau pe atunci: în celula I – Nicolae Petraşcu, Octavian Voinea, Aurel Popa (Popicu), Nuţi Pătrăşcanu; în celula II – Valeriu (Vică) Negulescu, Paul Grimalschi, Dan Dumitrecu, Aristotel Popescu (Aligo); în celula III – Dragoş Hoinic, Alexandru Popa (Ţanu), Virgil Bordeianu, Gheorghe Caziuc; în celula IV – Gheorghe (Ghiţă) Calciu, **Constantin (Costache) Oprişan**, Iosif V. Iosif, Marcel Petrişor (*cf.* D. Bacu, Piteşti, Ed. Atlantida, Bucureşti, 1991, pp. 16-18 – cu reprezentări grafice; descrieri amănunţite în Marcel Petrişor, *Fortul 13. Convorbiri din detenţie*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1991).

[2] *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Ed. Timpul, Iaşi, 1994, pp. 127-133 – unde Gh. Calciu apare sub numele de „Gore Bolovan“, iar autorul însuşi sub numele de „Mircea Petre“. Deţinutul muribund era Constantin (Costache) Oprişan (1921-1958), trecut şi el prin Piteşti, fost şef pe ţară al Frăţiilor de Cruce şi remarcabil poet (creaţia sa din închisoare s-a salvat prin faptul că a fost memorată integral, între alţii, de Gh. Calciu şi M. Petrişor).

În prefața la ediția a doua a volumului *Pitești* al lui Dumitru Bacu, Părintele Calciu relatează el însuși episodul morții lui Oprișan, care l-a marcat profund, dar, din discreție, trece sub tăcere gestul său personal:

„În 1958 eram într-o corabie a morții: șaisprezece oameni puși în patru celule oarbe de la Jilava, patru celule zidite într-o celulă mai mare, de forma unui semicilindru culcat. O corabie a cărei destinație era moartea. Șaisprezece oameni, fiecare cu nebunia și înțelepciunea lui, cu boala și tragedia lui. Cei mai mulți trecuseră prin Pitești – mai mult de două treimi din cîți eram închiși acolo. Bolnavi trupește, răniți sufletește, înfometați și înfrigurați, în celule în care apa curgea pe pereți, iar umezeala ne pătrundea în oase, eram acolo într-o amestecătură dozată după toată știința Kremlinului, pentru a se stabili cît timp poate rezista un om în teroare, la foame și tortură, la certurile din celulă, la bolile care infestau fiecare centimetru cub de aer cu milioane de microbi.

Atunci a murit, în celula mea, cel mai bun dintre noi. Era atît de bolnav și atît de slab, încît moartea era mai prezentă pentru noi decît pereții umezi, decît mîna gardianului care ne lovea, sau descuia și încuia ușa, mai concretă decît pîinea și apa noastră zilnică. Tusea de tuberculos a lui Costache Oprișan, expectorația abundentă și urît mirositoare a unui plămîn ros aproape integral de bacili, ne întorcea uneori stomacul pe dos, în ciuda dragostei imense pe care i-o purtam toți trei.

Și totuși el, Costache, muribundul, era axa și suportul nostru, justificarea noastră pentru acolo, îngerul care îl biruia pe diavol pentru noi. În clipa în care a murit, universul nostru și-a pierdut sensul; atunci lumea s-a prăbușit cu vaiet, cataclismul s-a produs și noi am rămas trei oameni într-un pustiu al disperării. [...]

Era în luna iulie 1958. Spre apusul soarelui, după ce trecuseră zece ore de la moartea lui Costache, în care timp ne rugaserăm cu lacrimi și disperare: «Cu sfinții odihnește, Hristoase, sufletul adormitului robului Tău Costache... Costache...», după ce i-am spălat trupul, ca să intre curat în pămîntul din care a fost zidit, l-am scos gol pe targă, în curtea închisorii. Soarele apunea, iar lumina lui de aur cădea peste o vegetație luxuriantă, nebună, înăbușitoare.

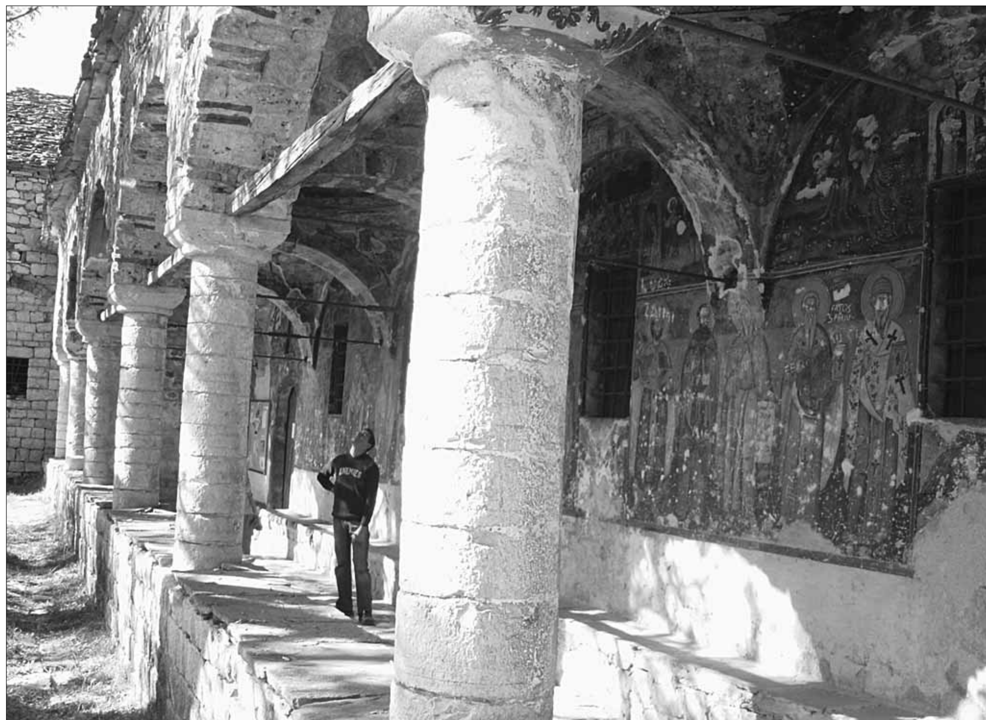
Lumii nu-i păsa de noi. Nu pierise universul în neființă, soarele nu-și întunecase lumina sa, nu se despicase pămîntul pînă în adînc, nici florile nu-și pierduseră frumusețea [...]. Ne-am întors în celulă copleșiți, urînd florile și copacii, și cerul senin și pur, și soarele de aur. Pe targa murdară și mică, în mijlocul curții uriașe, păzit de gardianul în uniformă, era trupul gol al lui Costache. Slab, doar piele și os (incredibil cum putea fi acela un trup de om!), sub lumina dură care îi scotea în evidență slăbiciunea și urîciunea corpului emaciat, zăcea acolo ca un monument al morții. Și nici un înger nu-l păzea cu sabie de foc de profanările ulterioare. Nici unul. Doar un gardian în uniformă.

Pe pieptul gol și descărnat, străluceau două flori albastre, mari, necunoscute – toate florile ne deveniseră necunoscute. Le pusese Iosif, profitînd de un moment de confuzie a gardianului. Le rupsese în fugă și le așezase pe pieptul osos, aruncate strîmb, dar reale și agresive. Gardianul strigase la Iosif: «Ia-le de acolo, ia-le mai repede!». (Lui îi era frică să se atingă de mort.) Iosif nu l-a ascultat. «O să vă învăț eu minte pe toți, și pe voi, și pe el!» – a mai strigat gardianul. Pentru prima dată Iosif i-a răspuns, căci de la moartea lui Costache, în afară de lacrimi și rugăciuni, nu mai schimbaserăm nici un cuvânt, nici între noi, nici cu gardianul: «Nouă, domnule gardian, ne mai puteți arăta încă multe, dar lui nu; el v-a scăpat pentru totdeauna». Vedeți, ei, gardienii, îngerii materiei, credeau că mai au putere asupra noastră chiar și după moarte!

De atunci, ani în șir, l-am tot chemat pe Costache Oprișan, ziua și noaptea, ca să-mi dea un semn, să-mi spună ceva despre moarte și viața de veci... și niciodată nu mi-a răspuns. De atunci mă întreb și ne întrebăm: «Care este hotarul dintre moarte și viață, cine este mort și cine este viu – noi sau Costache Oprișan?»...“[3].

Selecție și adnotare:
Răzvan Codrescu

[3] Preot Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Războiul întru Cuvînt. Cuvintele către tineri și alte mărturiit, Ed. Nemira, București, 2001, pp. 91-94.

Cartea ontologică

de Constantin Oprişan

Cu sufletul cald şi dulce din pîine şi din vin
Unesc abstractul spirit, pămîntului concret.
În duh port limpezimea Olimpului elin
Şi-n trupul meu de iască port fiere şi oțet.

N-am nume; despre mine, eu însumi ştiu puțin ;
Nici cine-mi vrea pieirea, nici cine m-a născut,
Ci împlinesc în lume un trist şi greu destin
Ştiind pe toți şi toate să-mi fiu necunoscut.

Pe vîrsta mea în urmă cu gîndul cînd alerg,
Mă pierd în depărtarea de apă şi de cer
Şi îmi aduc aminte că m-am deprins să merg
Ținîndu-mă de cîrja bătrînului Homer.

Tot bunul orb, devreme, să văd m-a învățat
Cu zeii lui, spre boltă, privirea să-mi ridic ;
Mă cățăram pe brațu-i spre cerul înstelat
Şi-i măsuram statura cu degetul cel mic.

Cînd mîzgăleam cuvîntul sub ochii lui miopi,
În praf, cu bețişoare din creangă de măslin,
Printre istorii grele cu nimfe şi ciclopi,
Mi-a spus că eu m-aş trage din neam de androgin.

La androgini, cum spune istoria în cărți,
Bărbatul şi femeia formau un singur ins.
Neîmpărțită, vremea curgea din două părți
Şi-ntreg principiul vieții era în ei cuprins.

Ființa necurmată şi timpul neştirbit,
Nimic nu separase realul de latent.
Ce-a fost cu ce-o să fie, un tot nemărginit
Şi lumea uriaşă întreagă în prezent.

Cînd mintea noastră ruptă pe dinafară cată
Spre lume să-şi întindă, prin şanțuri, cap de pod,
Ei pătrundeau misterul din două părți deodată
Şi gîndul lor în lucruri intra ca seva-n rod.

Nu-i stînjeneau hotare în drumul lor deschis,
Nu se trudeau să-nşire al vremilor şirag ;
Visarea lor - o lume şi lumea lor - un vis :
Aşa erau aceştia şi eu din ei mă trag.

În Somatonul verde pe cîmpuri şi-n păduri,
Cu ape răcoroase şi arbori seculari,
Trăiam născuţi din sînul sălbatecei naturi
Prinzînd din zbor ereţii şi şoimii solitari.

În Somaton la dînşii, sub cerul sclipitor,
Pluteau mai dulci miresme pe aripe de rînd ;
Creşteau mai nalţi copacii pe margini de covor,
Ţîşnea mai plină viaţa din reavănul pămînt.

Acolo, într-o seară, cînd soarele-apunînd
Învăluia în purpuri pădurile de fag,
Ieşi din zarea sumbră, prin ierburi străbătînd,
Un uriaş croindu-şi cărarea c-un toiag.

Creştea bizara-i umbră pe-a cerului fundal
Şi chipul fantomatic în magicul decor ;
Era bătrînul Chronos cu pasul lui egal
Şi-n Soomaton la dînşii fu primul trecător.

Îşi îndrepta cărarea pe urmele luminii
Şi orb căta amurgul, urmîndu-l pas cu pas.
De unde vii ? ieşiră în cale-i androginii,
Oprind în loc pe Chronos, în cel dintîi popas.

„Cobor din Onthonoos, răspunse el domol.
Lumina am pierdut-o în sferele de sus
Şi trag prin spaţiul vostru în drumu-mi un ocol
Să aflu iar lumina cînd cade în apus.

Mă-ntorc să-mi pipăi paşii cu degete de orb
Dar bezna nu-i înghite cu clipele ce curg.
Din spate-mi vine umbra cu aripa-i de corb,
Din faţă-mi fuge veşnic agonicul amurg.

Din umbră şi lumină cărarea eu mi-o torc
Şi tai în două lumea cu-n fir imaginar,
Cobor din Onthonoos şi tot în el mă-ntorc
Să leg cu începutul destinu-mi circular.

Dar ce mister s-ascunde în dorul ăstui nume?
Să vă dezleg misterul, oricît aş vrea nu pot ;
Conceptele, gîndirea spun prea puţin: o lume
Cu cerul peste dînsa ; şi încă nu spun tot.

Gîndirea e prea strîmtă iar vorbe nu aveţi
Să prind în ele taina, ca vouă să v-o spui.“
Şi Chronos, necuprinse, nespuse frumuseţi
Desface din adîncul tezaurului lui.

O muzică divină se rupe din tăcere,
Din neguri se desprinde al aştrilor izvod
Şi naşte bucuria, cu cea dintîi durere,
La cîntecul de-aramă al primului rapsod.

Cînd stelele pe fundul izvoarelor se scald
Şi umbre fermecate din zodii se aştern,
Zburdă cuvîntul încă pe cîmpul de smarald
Şi timpul se opreşte din visul lui etern.

Într-un suspin, căindu-şi luminile pierdute,
Tîrziu plecă bătrînul pe drum fără zăgaz ;
Iar orişice crepuscul, cătînd lumini pierdute
Şi-n orişice sclipire cătîndu-şi un răgaz.

„Mă-ntorc în Onthonoos şi tot din el cobor
Purtînd pe căi eternul, sub trecător veşmînt.“
În urma lui, ecoul, pierzîndu-se în zbor,
Mai flutură mirajul abstractului cuvînt.

Astfel, uitaţi de Chronos, la poală de păduri,
Privind la urma-i trasă prin fragedul trifoi,
Născu din ei ispita cumplitei aventuri
Pe urma lui să bată cărarea înapoi.

Să taie ca o rază prin colbul sideral,
Spărgînd azurul bolţii, să-l calce sub picior
Şi tot mai sus să urce în spaţiul ideal,
Să cate-n infinituri al lumilor izvor.

Pulsa într-înşii viaţa şi drumul sta deschis
Îşi părăsiră şesul în negre adîncimi,
Pornind mai iuţi ca gîndul spre cel mai mare vis
Să prindă-n mîini concrete abstracte înălţimi.

Lăsau în zbor pe şesuri culori îmbietoare,
Pădurile în freamăt piereau în urma lor
Şi mai departe încă, nisipuri mişcătoare
Rămaseră-n deşerturi sub vîntul arzător.

Şi cînd, purtați de urme pe marea cristalină,
Scrutau în depărtare al apelor liman,
Văzură cum din spații scăldate în lumină
Cad faldurile zării în funduri de ocean.

Şi-acolo unde zarea spre valuri se apleacă
Să pună văl privirii şi apei stăvilar,
Lăsară-n jos oceanul ca-n zbor înalt să treacă,
Prin pînzele albastre, al cerului hotar.

Ajunşi în orizontul etericelor sfere,
Orbiți de strălucirea tăriilor de-azur,
Simțiră că-i frămîntă o tragică durere,
Uitîndu-se cu scîrbă la trupul lor impur.

Cînd străbătură vălul azurului boltit,
Avîntul să-şi încerce în spațiul ideal,
În jur li se deschise un gol nemărginit,
Arzînd sub strălucirea abstractului cristal.

Pe lumi de forme pure în nesfîrşitul vid,
Vedeau planînd din spații sclipiri de diamant
Şi vasta-i feerie cu dansul ei fluid,
Pierzîndu-se-n adîncuri scăldate în neant.

Jos, cerul fulg albastru cît bobul mic de mei,
Plutind cu alte ceruri în goluri fără fund,
O mare de lumină mişcîndu-se-n scîntei,
Se joacă în văpaia cristalului rotund.

Dar cînd priviră-naltul spre bolta de cleştar,
Un foc, umplînd abisul cu fastu-i de lumini,
Le rupse-n două trupul din saltul temerar
Şi frînți se prăbuşiră semeții androgini.

Căzutu-mi-au părinții din cel din urmă zbor,
Zvîrliți în avalanşă de-un aprig demiurg,
Trezindu-se-n țărînă din Sonatoonul lor,
Pe urmele lui Cronos ce merg după amurg.

În van întorc privirea pe căile umblate,
Căci urme tot mai dese cărarea le-o ascund.
O zare de-ntunerec îi străjuie din spate,
Din față îi îmbie amurgul muribund.

Abia-şi mişcau piciorul, tîrîndu-se prin lut,
Că-n mintea lor se-arată bătrînul pelerin
Şi-nțelegînd în Cronos pe cel dintîi căzut,
Se văd legați în lanțul aceluiaş destin :

Să caute lumina ca orbul călător
Ce cosmică putere în viață le-a intrat,
O biată tîrîtoare din falnic zburător,
Tăiați în jumătate, femeie şi bărbat.

Bărbatul şi femeia privindu-se străini,
Din aspră suferință abia se reculeg ;
Dar ce mai au întrînşii din marii androgini
E doar o arzătoare dorință de întreg.

Un demon analitic a frînt principiul vieții
Şi dorul de-ntregire atunci a apărut,
Iar eu, venit pe lume în faptul dimineții,
Din cea dintîi iubire sunt cel dintîi născut.

Sunt fructul care naşte din setea de total
Intregul androginic din nou s-a închegat
Îmi port în chinul cărnii principiul divizat
Şi-n patosul iubirii principiul integral.

Iubire, formă vie ! prin plinul tău trăiesc !
M-aş pierde-n rînd cu toții, tăiat de-acelaş chin,
Dar îmi rămîi întreaga, din geniul părintesc
Şi tragica-ți sinteză mă face androgin.

Zadarnic stau să caut părinții. Nu mi-i ştiu.
Cu toții mă doriră şi-am fost al tuturor ;
Mi-au pregătit venirea şi m-au dorit să viu
Prin mine să renască înfrîntul zburător.

Copil a fost oricare, dar eu sunt cel dintîi,
Născut cum naşte geniul din patosul păgîn ;
Natura mi-a fost leagăn, pămîntul căpătîi
Şi m-a purtat pe brațe Diotina la sîn.

Mi-au mîngîiat obrazul atîtea dragi femei :
Artemis, virginala, frumoasa Afrodită,
Dar totdeauna, seara, dormind pe brațul ei,
Îmi cucerea ființa o pace fericită.

Diotina iubită, ce cîntec mi-ai cîntat ?
Suspinul tău nostalgic îl port şi azi în vine ;
Pierdutu-ți-am şi chipul şu glasul ți-am uitat
Dar pacea-ți dulce încă mă cheamă lîngă tine.

Trecutul, amintirea din vremuri iar mă cer
Şi rînd pe rînd, pe toate din minte cînd le şterg,
Mă văd din nou pe cîrja bătrînului Homer,
Pe urma temporală trudindu-mă să merg.

Apoi, pe toate gîndul mi le dezgroapă iar
Şi plouă iar lumina pe leagănul străvechi ;
În jurul meu, ciclopii şi nimfele apar
Şi cîntecul homeric îmi sună în urechi.

Homer ! Cu el alături visam atunci copil,
Culcat în iarba moale mai mic decît un ghem,
În cîntecul de leagăn, prinzîndu-l pe Achil
Şi-n somn, lăsînd pe-Achile, să lupt cu Polifem.

Astfel, din mituri vîrsta pornind se desfăşoară,
Gîndirea prinde forme şi formele culori,
Iar lumea ne apare din ce în ce mai clară,
Cu tot ce ne rămase din marii visători.

Îi văd pe toți, dar Tales mi-apare cel dintîi,
Cătînd în apă urma principiului concret
Şi-n marginea pădurii cu miros de lămîi,
Mă cheamă Empedocle să-mi spună un secret.

Pe Euclid cum cată pe galbenul nisip,
Simbolul clarității să-l scoată din obscur,
Pe Parmenid, eternul, cu limpedele-i chip,
Cu fruntea lui albastră ca bolta de azur.

O, neuitat maestru ! tot ce-am citit cîndva
Pe fruntea-ți imobilă şi azi mi-e de folos.
Dar cine mă trimise să nasc în sfera ta
Nu am putut să aflu pe chipul tău frumos.

Îmi povesteau cu toții din zborul lor trecut
Dar vorba e prea strîmtă şi visul lor prea mare
Şi-n toată încercarea de-ami spune ce-au văzut
Găseam doar amintirea tăiată de uitare.

Bătrînul Euclides, în cel mai simplu chip,
Imi desluşea misterul prin linie şi punct,
Trudindu-se să tragă cu bățul pe nisip,
Abstracta-nfățişare a visului defunct.

„Un punct perfect e totul ; el stă întru-nceput
Şi-n punctul de plecare ai punctul din final"
Aşa-mi vorbea bătrînul cînd stam plecați pe lut,
Trudind să-nțep cu-n spine un punct incorporal.

Cu bunul meu geometru plecam de-atîtea ori,
Din punct, călări pe linii, uşori ca un ecou,
Țintind spre infinituri, urcam cutezători
Şi frînți de oboseală cădeam pe punct, din nori.

Bătrînul meu prieten ! Copilul iată-l mare
Dar tot fidel repetă abstracta-ți poezie.
Avînd un punct în palmă, se-avîntă iar călare,
În punctul lui să prindă a lumii geometrie.

Tu-l învățai în dorul visatei geografii
Să-nchidă între linii al spațiilor eres
Cu el țintind spre forma perfectei simetrii
Să prindă-n înțelesuri al lumii ne-nțeles.

Cui îi e frică de România?*

A treia forță: România profundă, de Ovidiu Hurduzeu și Mircea Platon, Logos, 2008

Silviu Man

„Nu ni se potrivește nici un model extern de civilizație: nici cel sovietic, nici cel american, nici cel nipon sau german. Ar fi trebuit să fim lăsați să creștem organic, dinlăuntrul nostru. Cred că schema de bază, arhetipal-seminală, a ființei noastre se găsea undeva în duhul vechiului sat valah: care sat, murind cu zile, ne-a lăsat de izbeliște, la mijloc de drum, între preistorie și electronică. Nu avem un pattern, creștem și descreștem aiurea, după legi haotice, stejari în ghivece, lupi în seminare marxiste, ingineri căutând petrol și oțel și negăsind decât cimitire de folclor și limbă." (Ion D. Sîrbu, *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*).

În răstimpuri, în orice cultură apar cărți care dinamitează ideile considerate până atunci a fi de neconstestat. Cărți inclasificabile, care deschid drumuri, redefinesc perspective și creează un climat nou. Nu cred că greșesc când afirm că *A treia forță: România profundă*, cartea scrisă „la patru mâini" de Ovidiu Hurduzeu și Mircea Platon va măsura cu precizie cât de permeabili am rămas la idei cu adevărat noi, cât de ancorați suntem în realitatea zilelor noastre și, mai cu seamă, adevăratul nostru apetit nostru pentru libertate – acea libertate nemediată de nici o instanță politică sau slogan publicitar.

A treia forță: România profundă nu este bricolaj conceptual manufacturat de doi universitari. Autoritatea lui Hurduzeu și Platon nu provine din niscaiva fraze lungi și amenințătoare, delicat-ininteligibile, nici din docte și țepoase note de subsol, ci din faptul că ei știu să ți se adreseze direct, franc, iar nu cu identitatea tupilată

Ovidiu Hurduzeu și Mircea Platon

* Recenzie preluată de pe secțiunea de Științe Umaniste și Religie a site-ului www.bookblog.ro

Ovidiu Hurduzeu, Dan Puric şi Mircea Platon, la lansarea cărţii

după tufişul unor concepte costelive şi arabescuri „telectualiste". În cartea lor – scrisoare-manifest, iar nu poligon pentru patinaj teoretic - se vorbeşte, în cel mai viu şi mai asumat mod cu putinţă, despre ştirbirea fundamentelor lumii, despre lipsirea progresivă a omului de omenie, despre creşterea deficitului de România în România şi alte probleme ce nu pot fi acoperite prin înnodarea de silogisme, ci doar prin *mărturisire*. Iar Hurduzeu şi Platon mărturisesc, vorba aceluiaşi I.D. Sîrbu, citat mai sus, „despre tot ce nu ţi se poate lua la percheziţie".

Ce înseamnă a gândi? Ionesco spunea: „A gândi înseamnă a gândi de unul singur". A gândi există, deci, numai în afara locurilor comune şi ale prejudecăţilor vremii. Noi ne-am obişnuit să credem că vremurile noastre ne dăruiesc libertatea, ceea ce n-a făcut nici Evul Mediu (pentru că „hm, obscurantist"), nici secolul XIX (pentru că „vai, monarhist"), nici perioada interbelică (pentru că, „ah, Cioran-Eliade-Ionesco"). De-abia acum, după 45 de ani de comunism şi aproape 20 de ani de tranziţie, printr-un miracol pe care nimeni nu încearcă să şi-l explice, ni se pare că ne-am trezit, un pic buimăciţi, în cea mai bună dintre lumile posibile. Libertatea noastră cea nouă s-a născut prin „spargerea prejudecăţilor" lumii celei vechi...

Ce uităm însă, tot aruncând diatribe împotriva vremurilor trecute, este că în locul vechilor prejudecăţi, timpurile moderne ne-au făcut cadou altele, mai subtile, mai rafinate, mai adaptate noii noastre identităţi, de posesori de drepturi, carduri bancare şi ferestre cu geam termopan. În loc să gândim singuri, ne-am învăţat să cântărim lumea în termeni vagi şi smulşi de realitate, să ne raportăm existenţa nu la oameni, ci la instituţii, şi să etichetăm definitiv adevărurile incomode pentru a nu fi perturbaţi din reveriile noastre progresiste. Acesta este unul dintre marile merite ale volumului *A treia forţă: România profundă* - acela că demonstrează, cu argument limpede şi maximum de blândeţe, că şi lumea în care trăim suferă de grosolane imprecizii şi de insuportabile locuri comune.

De exemplu: imaginea noastră despre „capitalism" este indisolubil legată de aceea a unor bănci şi corporaţii uriaşe, care rulează în circuitul economic sume ameţitoare. Nu ne putem, deci, închipui un aşa-zis capitalism la scară umană. Aici intervine Mircea Platon, dând exemplul unui model de capitalism antibancar (!) practicat de negustorii Franţei de dinainte de Revoluţie, care – în chip uimitor pentru noi, cei de azi - evitau creditele şi care nu aveau obsesia consumului şi a maximizării cu orice preţ a profitului (elemente fără de care nu poate fi imaginat „capitalismul nou"). Desigur, contraargumentul cel mai la îndemână ar fi să afirmăm că exemplul este lipsit de relevanţă, fiindcă aceasta se întâmpla de mult, în

vremuri imemoriale, nu acum şi aici, „în cea mai bună dintre lumile posibile“... Dacă am aduce însă această obiecţie, am uita, în mod nepermis, că circuitul lumii nu este liniar şi că o creştere cantitativă nu înseamnă neapărat un progres („Chiar şi despre o tumoare se spune că se află în progres“ –Giovanni Sartori).

Într-un stil imbatabil, cu floreta lucidităţii învelită într-o teacă stilistică de mare rafinament, Mircea Platon ridică masive semne de întrebare deasupra utopiilor prefabricate cu care ne alimentăm zilnic:

– iluzia dezvoltării României prin rapt: „România îşi va fi revenit când va avea nu cinci miliardari, ci 30.000 de croitori buni, nu când va avea cinci baroni ai impexurilor agricole, ci doar când va avea o economie ţărănească prosperă şi 200 de soiuri de vin bun“ (*Ce-a mai rămas de apărat? Micul întreprinzător*) ;

– iluzia democraţiei imaculate: „După cum observa Victor Davis Hanson, sistemul actual are încă de dat un răspuns la întrebarea dacă democraţia e posibilă în lipsa existenţei unei clase de ţărani, de fermieri, de yeomen, de răzeşi, a căror independenţă economică şi virtuţi rustice de autosuficienţă, spirit de întreprindere, stocism, şi prudenţă au stat la baza ideii democratice din vremea Greciei antice şi până în secolele XIX-XX.“ (*Ce-a mai rămas de apărat? Satul*) ;

– iluzia dreptei intolerante: „Nu forţez pe nimeni să fie ortodox, îl ascult pe cel care îmi vorbeşte de altă credinţă, dar nu accept să fiu „tradus“, să fiu redefinit, reeducat, să fiu forţat să devin altceva sau să renunţ la părţi din credinţa mea sau din practica ei liturgică. Darul lui Dumnezeu e să ne iubim fiind diferiţi – chiar duşmani -, nu să ne iubim pentru că suntem la fel. Pentru că trebuie să-l iubim pe El în noi, nu pe noi.“ (*Cum poţi fi conservator fără să fii legionar şi fără să fii de stânga*) ;

– iluzia învecinării dintre conservatori şi legionari: „Punctele unde se operează desprinderea de Mişcarea Legionară sunt cele referitoare la: cultul violenţei şi folosirea atentatului politic ca răspuns la terorismul de stat; tehnocratismul elitelor (cultul „intelectualilor“); legat de acesta la rolul covârşitor al statului în viaţa economică sau spirituală, rol pe care conservatorii moderni nu îl mai pot pretinde, importantă fiind acum restaurarea libertăţii omului după deceniile de manipulare comunistă şi pavlovianism social; antisemitismul şi teoria conspiraţiei iudeo-masonice, o pervertire doctrinară a realităţii care cere instrumente mult mai nuanţate de înţelegere şi acţiune decât determinismul conspiraţionist“ (idem);

– iluzia unui creştinism al elitelor, aseptic şi urban: „Intelectualii spiritualişti se vor introvertiţi într-o „biserică interioară“. Vor să fie singuri cu Dumnezeu. Dar le ia multă bibliografie ca să ajungă acolo. Unui ţăran român îi lua doar o îngenuchere. Uneori, prin părţile Basarabiei, şi câteva gâturi de tărie.“ (*Ce-a mai rămas de apărat? „Ortodoxia babelor“*);

A nu se înţelege că omul timpurilor noastre – fie că locuieşte la Lyon, Boston sau Galaţi - nu ar avea deloc capacitatea de a distinge între realitatea înconjurătoare şi realitatea simulată, născută din prejudecăţile despre care vorbeam mai sus. Omul poate încă intui răul, dar numai în manifestările lui cele mai vizibile – ale nepăsării civice sau ale trucurilor politice. Neîncercând să caute cauzele prime ale răului ce-l înconjoară, el – constată Ovidiu Hurduzeu - sfârşeşte prin a-l echivala numai cu mizeria copioasă. Orizontul nostru de sensibilitate este micuţ şi, în miopia noastră, credem că de îndată ce nu vom mai arunca gunoaiele pe jos, vom putea să ne numim „civilizaţi“, uitând că civilizaţia nu înseamnă neapărat omenie. Nu văd, de exemplu, dacă ar putea fi preferabilă limba dezinfectată, de cauciuc, a corporatiştilor, înjurăturii cleioase de Strehaia:

„În România, el nu vede decât gropile din asfalt, corupţia politicianului şi şpaga funcţionarului din spatele ghişeului, mitocănia semenilor săi (dar nu şi pe a lui însăşi). În mintea sa toate ar trebui să funcţioneze ca-n Elveţia, dar habar n-are cât l-ar costa o Elveţie românească. Nici sclavii fericiţi ai Americii nu văd mai departe de vârful nasului: îl înjură pe Bush pentru preţul ridicat al benzinei, dar continuă fiecare să meargă la birou într-un SUV de cinci tone. Se arată vag îngrijoraţi de „global warming“, dar sunt speriaţi de-a binelea că fabricile se închid, ţara se dezindustrializează iar viitorul se mută în China şi India.

Enorma aglomerare de mijloace redundante, proliferarea superfluului şi a insignifianţei, epuizarea realului prin secătuirea resurselor naturale şi deşertificarea ordinii simbolice, prin virtualizare, viteza paroxistică imprimată fiecărei activităţi umane însoţită de imobilitatea gândirii critice - într-un cuvânt hipercomplexitatea, acţionează prin mii şi mii de cauze tangenţiale şi interpuse. E greu să le desluşeşti din habitaclul automobilului." (*Hipercomplexitatea păguboasă*)

Odată ce diagnosticul corect a fost pus, tratamentul este necesar. Platon şi Hurduzeu nu întemeiază o doctrină sau o ideologie, nu propun regulamente noi şi noi organigrame. Oferă un drum de urmat, iar nu rezultatul de dobândit la deadline-ul vreunui cincinal. Omul înfăţişat de A treia forţă nu este Om Nou, nu este secreţia ambiguă a unor minţi înfierbântate care vor să încerce încă un experiment social *a la maniere de* Pavlov. Nu un alt om mutilat prin aderarea la noi canoane exterioare, ci omul întors înspre matca sufletului său. Nu partizani, nu adepţi, nu purtători de insigne şi drapele, ci *oameni* – fără majuscule, oameni în carne, oase şi suflet... Oameni care nu trăiesc pentru a se încadra în vechea dihotomie: „Hoţ vs. Prost". Oameni care nu jubilează la gândul că au să-şi îngroape viaţa undeva pe ruta birou - hipermarket. Care ştiu că „a te realiza" nu înseamnă a avea un frigider ticsit. Care nu au nevoie de manuale de PR şi comunicare pentru a se face înţeleşi. Care nu fac binele doar pentru că aşa se recomandă la televizor în fiecare sâmbătă seara şi care ştiu că, orice ar spune cercetătorii americani, copiii pot creşte cu hrană catodică pe bază de desene animate sângeroase şi filme cu împuşcături. Oameni normali.

A treia forţă este cea mai coerentă pledoarie pentru normalitate într-o vreme în care acest termen este pus sub semnul întrebării cu înverşunare iresponsabilă. România normală apărată de Hurduzeu şi Platon nu este nici Românie păşunistă adormită suav pe „Mugur de fluier", nici teocraţie musculoasă, ci o Românie ordonată, în care economia nu este pârghie de control a ingineriei sociale, cultura nu este terenul de joacă al celor mai mici dintre demagogi, rebranduiţi ca „manageri", biserica nu practică autismul instituţional, politica nu e circ, iar justiţia nu-i contorsionistă angajată la negru în circul politic. O Românie alcătuită din oameni, nu din funcţii:

„Dacă sistemul economic actual, îţi oferă o prostituată, personalismul îţi propune o nevastă drăgăstoasă; în loc de un hamburger, înfulecat la volanul maşinii, o friptură într-o grădină de vară, la un pahar de vorbă; în loc de mall-ul impersonal, magazinul din colţ unde vânzătorul îţi spune pe nume; în loc de o filozofie abstractă, un om întreg care-ţi vorbeşte; în loc de revoluţii, utopii şi experimente, născute din haos şi plictiseală, evenimente desfăşurate în rânduială." (*Ceva şi cineva*).

...Aşadar, ce am putea face, atunci, fiecare dintre noi? s-ar putea încă întreba un sceptic. Pentru început, răspunsul ar fi: să nu uităm că, după cum spune Ortega y Gasset, „*lamentaţia bolnavului nu este numele bolii de care suferă*". Să încercăm, cu alte cuvinte, să vedem cât mai departe, atât în afara, cât şi pe dinăuntrul nostru. Şi să nu ne pierdem speranţa, uitând că zarurile, înainte de a fi aruncate, au fost temeinic măsluite...

Un manual de istorie a comunismului ca un exercițiu de manipulare

Prin filiera Asociației Ziariştilor şi Editorilor Creştini, ne-a parvenit o pertinentă critică a modului în care este tratată problema cultelor din România comunistă în recentul manual O istorie a comunismului din România. Istoricul George Enache, specialist în istoria Bisericii Ortodoxe Române sub comunism, arată că manualul e prost făcut şi tendențios – cel puțin în capitolele despre culte. Publicăm aici analiza sa. Pornind de la aceasta, am cerut părerile altor istorici privind celelalte secțiuni ale manualului, pentru a vedea în ce măsură acesta slujeşte înțelegerii epocii comuniste de către elevi. Pe măsură ce vom primi răspunsurile, le voi publica. (ROST)

George Enache

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, *O istorie a comunismului din România*, manual pentru licee, autori: Mihai Stamatescu, Raluca Grosescu, Dorin Dobrincu, Andrei Muraru, Liviu Pleşa, Sorin Alexandrescu.

Despre prezentarea realităților religioase din România comunistă

În interviul realizat în 11 septembrie 2008 de Armand Goşu cu autorii manualului de istoria comunismului apărut sub egida IICCR[1], s-a subliniat în repetate rânduri ideea că manualul elaborat nu vine cu sentințe definitive şi irevocabile în ceea ce priveşte evoluția regimului comunist în spațiul românesc, iar autorii nu au dorit crearea unui conflict între generații, cu alte cuvinte nu avem de-a face cu un „manual al lui Roller pe invers". Unul din scopurile principale urmărite de autori a fost dezvoltarea gândirii critice a elevilor, prin recursul la activități de învățare bazate în cea mai mare parte pe cercetare personală sau de echipă. În acest sens, susțin autorii, au fost puse la dispoziția elevilor un mare număr de surse istorice de diferite tipuri, care să îndemne la descoperire, dezbatere şi exercitarea propriului spirit critic: *„Exercițiile ... îi îndeamnă pe elevi să se implice, să cerceteze, să pună la lucru ceea ce învață la lecție şi ceea ce ştiu din alte locuri, să îi îndemne să citească altceva, să poarte discuții cu părinții, cu bunicii, între ei, într-un cuvânt, să dezbată. Din fericire, şi în România, cultura dezbaterii începe să câştige teren"*.

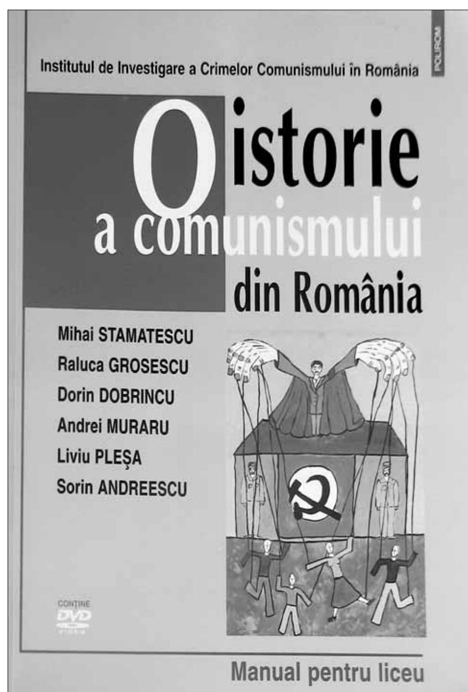
Sunt doar câteva elemente din interviu, care sugerează că autorii au dorit să redacteze manualul în spiritul „noii istorii" şi al multiperspectivității. Cuprinsul volumului, în care găsim teme de viață cotidiană, studii de gen, prezența numărului mare de surse istorice, sunt elemente care conduc către această concluzie. Totul este însă aparență înşelătoare. Cine are cât de cât cunoştințe despre ce înseamnă „noua istorie" şi multiperspectivitatea şi, în plus, deține necesara onestitate intelectuală, va observa lesne că manualul dedicat istoriei comunismului nu are nici o treabă cu cele două concepte invocate mai sus. Este vorba de fapt de un discurs în maniera „litaniilor" de dinainte de 1989, sursele „multiple" inserate neavând decât caracter ilustrativ-demonstrativ al celor afirmate deja în textul lecției. Mai mult, există diferențe de abordare de la un capitol la

[1] Vezi http://www.corneliu-coposu.ro/articol/index.php/760_procesul_comunismului_cu_manualul_pe_masa_armand_gosu, Internet.

altul în cee ce priveşte utilizarea surselor. În unele cazuri avem enunţate sarcini de lucru, adesea prost formulate, neadaptate în raport cu sursele propuse (fie nu valorifică deplin potenţialul acestora, fie răspunsul cerut depăşeşte cu mult limitele textului şi ale cunoştinţelor elevului). În alte cazuri, autorii se mulţumesc pur şi simplu să facă trimitere în textul lecţiei la diverse surse aflate pe marginea paginii. În anumite privinţe, efortul autorilor hulitelor „cărămizi" din anii '90, mă refer la cele două manuale de istoria românilor pentru licee, era mai onest, prin înşirarea în cuprinsul textului a dovezilor care le susţineau punctul de vedere. Acum sursele au fost scoase pe manşetă, în încercarea de a păcăli lumea că se folosesc metode moderne de predare-învăţare a istoriei.

Problema surselor istorice prezente în cuprinsul manualului IICCR a constituit la rându-i una din temele importante ale interviului realizat de Armand Goşu. Acesta întreabă la un moment dat: *„Acest manual este destinat copiilor de 17-18 ani. De ce nu aţi separat sursele istorice directe, de exemplu o stenogramă a şedinţei Comitetului Central, de un fragment de memorialistică sau de un fragment din Raportul Final al Comisiei Prezidenţiale de Analiză a Dictaturii Comuniste?"* Răspunsul l-a oferit Mihai Stamatescu, profesor la un prestigios liceu din Orşova, vechi autor de manuale şi implicat în numeroase proiecte de implementare a curriculum-ului la disciplina istorie: *„Despre tipul de surse istorice se învaţă încă din clasa a V-a, sunt primele lecţii, pentru că e alfabetul învăţării istoriei. Sigur că pe parcursul gimnaziului şi apoi în liceu elevii învaţă oarecum să deosebească între sursele istorice şi să le analizeze. Foarte multe dintre obiectivele studierii istoriei în şcoală sunt legate de modul în care se abordează sursele istorice. Şi asta tocmai pentru că demersul istoric care se face prin lecţiile de istorie este unul civic. Trebuie să-i învăţăm pe copii să citească o sursă istorică, să-l analizeze pe autor, să vadă nivelul lui de educaţie, interesele lui politice. Asta nu doar în ce priveşte sursele de istorie contemporană. La fel îl citim şi pe Miron Costin".*

Domnul profesor a dovedit prin acest răspuns că este o persoană silitoare, care stă bine cu teoria. La partea practică se pare că manifestă unele deficienţe. Dintre toţi autorii manualului,

domnia sa era cel mai în măsură să dirijeze lucrurile astfel încât produsul final să devină un adevărat manual de „nouă istorie". Dl. Goşu a pus o întrebare formulată de mulţi alţi istorici: care este raţiunea acestui amestec între documente produse în timpul regimului comunist şi texte pline de judecăţi de valoare, multe contestabile, ale unor istorici contemporani? Răspunsul profesorului Stamatescu vine din logica multiperspectivităţii, care pune laolaltă cele două tipuri de discursuri. Dar, pentru ca demersul didactic „multiperspectival" să fie complet, este absolut necesar următorul lucru, enunţat atât de competent de dl. Stamatescu: *„Trebuie să-i învăţăm pe copii să citească o sursă istorică, să-l analizeze pe autor, să vadă nivelul lui de educaţie, interesele lui politice".* Asta presupune că însuşi istoricul devine parte a criticii, subiect al deconstrucţiei, textele sale intră în malaxor laolaltă cu documentele contemporane epocii de studiat. Unde este acest lucru în manualul IICCR? Nicăieri. Elevilor li se serveşte de fapt o materie deja „mestecată", istoricii fiind evocaţi mai mult în virtutea prestigiului numelui lor. Din contra, dacă am realiza noi o abordare a manualului în spirit „multiperspectival", s-ar vedea lesne preferinţa pentru anumiţi autori, care formează o „şcoală" (deşi deocamdată e mult spus), cu meritele ei în abordarea fenomenului comunist din România. Direcţia promovată de aceştia nu este însă singura în spaţiul istoriografic românesc, iar multe dintre enunţurile făcute de ei nu au încă o consacrare care să le permită să fie incluse în manual. În concluzie, elevii nu vor afla decât un singur punct de vedere şi vai de capul celui care va îndrăzni să spună că regimul comunist a fost mai bun decât ceea ce este azi!

Nu dorim să insistăm cu critica din perspectiva „noii istorii" a manualului elaborat de IICCR. Pentru cei interesaţi facem trimitere la textul lui Robert Stradling – *Multiperspectivitatea în predarea istoriei: un ghid pentru profesori*[2]. Ne vom referi numai la un aspect menit să facă legătura cu miza principală a demersului de faţă, anume viaţa cultelor religioase din România în perioada comunistă. La un moment dat, Stradling, vorbind de modul în care multiperspectivitatea extinde aria şi profunzimea analizei istorice, aminteşte următoarea afirmaţie a lui C. B. McCullagh: *„Dacă spun că câinele meu are o ureche, un ochi, un picior şi o coadă, această afirmaţie ar fi literal corectă. Câinele are toate acestea. Dar afirmaţia nu reprezintă o descriere corectă a a câinelui meu, care are două urechi, doi ochi, patru picioare şi o coadă".* Fără a insista pe discuţii ample asupra chestiunii adevărului şi corectitudinii în cercetarea istorică, spunem doar atât: textul de la pagina 108 din manual, indicat drept sursa 6, aparţinând patriarhului Teoctist, este literal adevărat. La fel şi fotografia aflată sub acesta. Dar, din punct de vedere al corectitudinii istorice, ceea ce a făcut autorul capitolului în care sunt inserate textul şi fotografia (e vorba de Mihai Stamatescu) este profund tendenţios şi lipsit de echilibru, sugerându-se că numai ierarhii Bisericii Ortodoxe Române au avut legături, contacte, cu liderii comunişti. În realitate, nu există practic şef de cult din România care să nu fi trimis la un moment dat o telegramă lui Nicolae Ceauşescu, care să nu fi ciocnit un pahar cu acesta la diferite ocazii. Sunt sute de texte şi fotografii care pot sta mărturie în acest sens, dar nu are

George Enache

2 http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/education/history_teaching/european_dimension/Multiromanian.asp. Recomandăm să se citească cu atenţie acest text iar apoi să se analizeze dacă manualul produs de IICCR îndeplineşte exigenţele enunţate. Opinia noastră este că nu.

sens să discutăm acum pe marginea lor[3], mai ales că până la urmă ele nu au semnificația catastrofică care li se atribuie. Era până la urmă datoria liderilor religioşi să întrețină dialogul cu şeful legitim al statului de atunci, ca şefi recunoscuți prin decret ai unor culte recunoscute de statul român. Altminteri, în logica strâmbă a autorilor manualului, mai lipseşte ca în manual să fie înfățişat Nicolae Ceauşescu alături de Papă sau de regina Marii Britanii, ca şi cele două persoane să fie supuse oprobriului public.

Legat de cele de mai sus, trebuie reamintit autorilor manualului că la începutul anului 1948 şefii tuturor cultelor religioase, fără excepție, au depus jurământul de credință față de Republica Populară Română, iar ceea ce în mod greşit este numit în unele studii „dizidență" religioasă, acoperă în majoritatea cazurilor demersurile legaliste ale unor reprezentanți ai cultelor care se adresează autorităților politice comuniste, cerând să fie respectate prevederi deja înscrise în Constituție şi în legile țării referitoare la culte şi la viața religioasă. Pentru că, înainte de a ne grăbi să vorbim de ilegalitatea unui întreg regim social-politic (cum fac unii), trebuie surprins faptul esențial că regimul comunist şi-a încălcat în mod sistematic propriile legi, de aici rezultând numeroase abuzuri. Până la urmă, „pâinea şi cuțitul" erau în mâna Partidului, şi nici un lider religios nu-şi putea permite să ignore acest lucru. Recent, au fost publicate memoriile trimise de cardinalul Alexandru Todea, liderul greco-catolicilor rezistenți, lui Nicolae Ceauşescu, în care îi cerea acestuia recunoaşterea legală a cultului greco-catolic[4]. Dacă luăm doar primele rânduri ale acestor texte, în care Todea foloseşte diverse formule de captare a bunăvoinței, şi le publicăm ca „sursă" într-un manual de istoria comunismului, elevii pot rămâne cu impresia că vrednicul de pomenire cardinal a fost un simpatizant al regimului comunist! Mai mult, pentru că nu putea acuza, aşa cum era firesc, în mod frontal autoritățile comuniste, principalele responsabile de desființarea Bisericii Greco-Catolice, în aceste texte Todea aruncă întreaga vină pe umerii Bisericii Ortodoxe, instituind un stereotip care se perpetuază şi azi.

Asemenea întâlniri cu şeful statului, cum este cea înfățişată în fotografia de la pagina 108, de altfel destul de rare, puteau constitui ocazii excepționale pentru şefii cultelor ca să mai obțină un sprijin pentru repararea unui edificiu, pentru publicarea unei lucrări cu caracter religios şi nu neapărat un prilej de celebrare a lui Nicolae Ceauşescu. Iar patriarhul Teoctist s-a folosit de asemenea ocazii pentru biserica pe care o păstorea. În paranteză fie spus, autorii manualului, extrem de „scrupuloşi" în ceea ce priveşte sursele istorice, prezintă drept autor al mesajului publicat în *Scânteia* din 24 mai 1985 pe ... patriarhul Teoctist! Un elev ar înțelege astfel că la acea dată Teoctist era deja patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, însă, dacă citeşte orice altă sursă decât manualul IICCR, el poate afla că la 31 iulie 1986 a trecut la cele veşnice patriarhul Iustin Moisescu, în locul acestuia fiind ales la data de 9 noiembrie 1986, mitropolitul Moldovei şi Sucevei, Teoctist Arăpaşu! O eroare de peste un an în cronologia manualului IICCR, dar ce contează acest lucru în marele fluviu al istoriei!

Aceeaşi eroare grosolană este făcută în cazul fotografiei publicate, în care Teoctist apare în veşminte de mitropolit, onorând un eveniment desfăşurat probabil la Iaşi. Sub fotografie scrie iarăşi „patriarhul", ceea ce ne face să credem că gestul autorilor nu a fost câtuşi de puțin inocent, de ilustrare a unei realități, ci de lovire în efigia răposatului patriarh. Probabil, dacă interesele ar fi cerut-o, s-ar fi publicat şi poza lui Teoctist Arăpaşu ca tânăr seminarist, sub care la fel s-ar fi scris „patriarhul". Pentru un autor de manuale acest lucru este inadmisibil. În discuțiile curente, lui Teoctist Arăpaşu i se poate spune „patriarhul", ca ultim

3 În general, în ceea ce priveşte problemele ridicate de perioada comunistă, Biserica Ortodoxă Română a înțeles să-şi vadă de ograda proprie, refuzând orice atac la adresa altui cult. Mențiunea de mai sus o fac în calitate de istoric laic, dar precizez limpede că nu este vorba de o strategie de a macula şi pe alții, ci o mențiune absolut necesară în condițiile gestului incalificabil din punct de vedere ştiințific realizat de autorii manualului IICCR. Tocmai de aceea, mă feresc să dau aici nume şi exemple concrete.

4 Alexandru Todea, *Luptele mele. Un strigăt în pustiu vreme de un pătrar de veac*, ed. îngr. de Vasile Sav, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, [2003], 235 p.

titlu şi cel mai important, chiar şi atunci când vorbim de realităţi de dinainte de 1986, dar când vine vorba de o sursă istorică, aici în mod obligatoriu trebuie precizată condiţia emitentului din momentul elaborării documentului.

Revenind la aspecte de ordin metodologic, este limpede că multiperspectivitatea necesită timp şi resurse numeroase pentru a fi pusă în practică. În condiţiile unui curs opţional, cu extrem de puţine ore, în care trebuie parcursă o materie totuşi vastă, profesorul este obligat să recurgă adesea la metodele „vechii istorii", ceea ce presupune transmiterea unui set minimal de cunoştinţe legate de trecutul societăţii omeneşti. De fapt, „litaniile" din predarea istoriei, la care m-am referit mai devreme, nu sunt deloc un lucru de dispreţuit. Accentul excesiv pus pe diverse metodologii, competenţe, ocultează adesea misiunea dintotdeauna a istoriei, care trebuie să răspundă în esenţă la întrebarea: „Cine suntem?" Elevii pot deprinde multiperspectivitatea pe baza istoriei statului Mitanni, a Imperiului Hun sau chiar a istoriei Fundaţiei imaginate de Isaac Asimov. Dacă alegem totuşi să studiem cu prioritate istoria României şi a Europei este pentru că noi ne situăm într-un anume loc şi timp, iar acest demers ne ajută la configurarea propriei identităţi. Iar această alegere o face în ultimă instanţă generaţia matură, care coordonează viaţa socială. Chiar dacă tinerei generaţii i se oferă azi numeroase oportunităţi pentru a gândi cu propria raţiune şi propriul suflet, inevitabil generaţia matură transmite o anumită viziune asupra trecutului. Dintotdeauna cei bătrâni au povestit celor tineri, iar această naraţiune este baza de la care porneşte orice tânăr în dezvoltarea sa. Din acest motiv, personal nu credem că poate exista manual de istorie adevărat fără un minim discurs, fără prezenţa naraţiunii. Aici intră însă în joc responsabilitatea autorului.

Oricât ne-am feri de acest cuvânt, manualul a fost, este şi va rămâne o „vulgată", răspândind un set de idei, valori, unitar, până în straturile cele mai profunde ale societăţii. În majoritatea covârşitoare a cazurilor oamenii rămân cu ceea ce învaţă pe băncile şcolii, fiind foarte rare cazurile când un zidar, de exemplu, mai deschide după terminarea liceului o carte de istorie sau de biologie. Cine crede altfel, trăieşte iluzia „omului multilateral dezvoltat" pe care îl propovăduia regimul comunist. În afară de domeniul în care noi suntem competenţi, în majoritatea cazurilor ne bazăm pe autoritatea altora. Astfel, un medic cu maşina defectă va apela la serviciile unui mecanic, în timp ce acesta va asculta întocmai recomandările medicului în cazul în care se îmbolnăveşte. În cazul celor doi, avem însă un criteriu foarte simplu de verificare a competenţei lor: proba practică. Dacă mecanicul este bun, atunci maşina va merge, dacă medicul este bun, pacientul se va face sănătos. Însă, în cazul istoricilor, cum facem această verificare?

Aici intervine, mai mult decât în cadrul altor discipline, autoevaluarea. Istoricul trebuie să conştientizeze permanent limitele competenţelor sale şi responsabilitatea pe care o are faţă de ceilalţi, potenţialii săi cititori. O prostie spusă de un istoric, pe moment nu reprezintă nimic, în timp însă, mai ales dacă este răspândită prin intermediul manualelor, poate conduce la efecte nebănuite. Ani de zile s-a râs pe seama ideilor protocroniste, a „dacismului" etc. Azi, când generaţia care citea astfel de lucruri în perioada Ceauşescu a ajuns la maturitate, asistăm la o proliferare a acestor idei, în condiţiile în care statul comunist care le promova a dispărut. Prostiile din manualele de azi, pretins desprinse de orice prejudecată, vor deforma percepţiile elevilor de azi şi maturilor de mâine.

Legat de responsabilitatea conceperii unei „vulgate", construcţia europeană a mers mână în mână cu scrierea unei istorii care să pună în evidenţă ceea ce uneşte naţiunile continentului, nu ceea ce dezbină. Acest lucru a fost extrem de greu în condiţiile suferinţelor extreme aduse de cel de-al doilea război mondial. Ce ar fi însemnat în acei ani de după război să se insiste în manuale pe conflictele istorice dintre Franţa şi Germania, de exemplu? Lucrările dedicate istoriei Europei, subscrise de Serge Bernstein şi Pierre Milza, traduse şi în limba română, sunt un model de evitare cu eleganţă a unor aspecte controversate, fără însă a se face rabat de la calitatea ştiinţifică. Genul acesta de scriere a istoriei a fost contestat mai apoi

chiar de reprezentanții „noii istorii", care a apărut însă ulterior, când rănile și animozitățile nu mai erau atât de prezente.

Manualul IICCR nu ține, după cum am văzut, de „noua istorie" dar nici nu merge pe linia elaborării unei „vulgate" responsabile, fiind plin de elemente controversate, generatoare de conflict. Mai mult decât atât, cel puțin când vine vorba de cultele religioase, acesta este plin și de erori de informare. Iar textul lecțiilor cade exclusiv în responsabilitatea autorilor. Aici nu se mai poate vorbi de surse diverse sau de diferențe de perspectivă.

Ca să discutăm mai aplicat, aspecte privind viața cultelor din România sunt prezente mai ales în următoarele capitole din manual: capitolul 6 – *Distrugerea societății civile și represiunea politică*, paragraful – *Represiunea împotriva societății civile și a cultelor religioase* (p. 83-84); respectiv capitolul 7 – *Monopolul ideologic*, paragraful – *Biserica* (p. 98-109).

Capitolul 6 este redactat de Andrei Muraru, un tânăr și de viitor cercetător pe tărâmul muzei Clio, care are deja unele realizări certe. Însă, pentru a redacta un manual de istorie nu trebuie numai talent, ci și multă experiență. Ori, lipsa acestei experiențe se vede de la o poștă în redactarea

capitololelor subscrise de Muraru. Un basm din *1001 de nopți* vorbește de un filosof islamic care a scris referitor la chestiunea divinității 5000 de pagini, pe care le-a concentrat apoi în 500, 50, 5 pagini, ajungând la 5 rânduri. 5 rânduri, însă redactate în urma unui uriaș efort hermeneutic. Nefiind specialist în domeniul istoriei Bisericii, dl. Muraru se inspiră și el de unde poate, „Biblia" lui fiind capitolul dedicat cultelor din „Raportul Tismăneanu", dar nici acesta nu este rezumat cum trebuie. Ceea ce ne oferă dl. Muraru este aproape o pagină de propoziții și fraze, aruncate în stil dadaist, confuze, cu multe erori de informare.

Prima dată se afirmă foarte clar: „Politica atee a regimului comunist a condus practic la suprimarea organizațiilor religioase". Îngrozitor! România a cunoscut prin urmare un regim în ceea ce privește cultele mai rău decât cel din Albania. Ne liniștim însă citind următoarea afirmație: „Deși în perioada 1949-1989 au existat 14 culte legale, manifestările religioase fățișe erau interzise". Prin urmare, erau și organizații care nu erau suprimate, dar, altă nenorocire, manifestările fățișe erau interzise! Foarte complicat!

Este locul să amintim aici domnului Muraru că manualul nu este al profesorului, ci al elevului și, din două una: ori elevul nu are cunoștințe în domeniu și, în consecință, nu înțelege nimic din cele scrise în manual, ori are, și atunci lasă acest manual deoparte. Nimeni nu este obligat să știe de dinainte că, atunci când vorbește de „organizații religioase", dl. Muraru se referă (probabil) la diversele asociații religioase din cadrul cultelor (gen „Oastea Domnului", AGRU etc.) care au fost toate desființate în anul 1948, și nu la cultele religioase propriu-zise. Apoi, ce se înțelege prin religioase „fățișe"? Liturghia, pelerinajul, nu sunt manifestări de credință „fățișe"? Ceea ce vrea să spună (probabil) dl. Muraru este că statul comunist a urmărit consecvent să limiteze viața religioasă la spațiul privat și să împiedice, prin diverse mijloace, „propaganda" religioasă și prozelitismul, cu scopul de a controla ceea ce era numit în mod curent „misticism". Dar bisericile, în toată perioada comunistă, au fost pline. Cel care a vrut a intrat în biserică fără a fi împiedicat. De exem-

plu, cu ocazia hramului Sf. Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureştilor, mii de credincioşi luau cu asalt dealul Mitropoliei, unde se afla şi sediul Marii Adunări Naţionale. Această manifestare de credinţă, desfăşurată sub ochii liderilor comunişti, nu era suficient de „făţişă"? Problema limitelor libertăţii de conştiinţă în România comunistă este mult prea complexă pentru a o aborda aici detaliat. Am deschis numai discuţia pentru a arăta cum un cuvânt prost ales poate conduce la concluzii greşite.

După afirmaţiile de mai sus, dl. Muraru ne informează că în mai 1945 s-a înfiinţat noul Departament al Cultelor. Îl informăm la rândul nostru pe dl. Muraru că în 1945 (nu în mai, ci chiar de la formarea guvernului Groza) s-a înfiinţat Ministerul Cultelor, Departamentul fiind înfiinţat abia în 1957. Legea de organizare a ministerului din 1945 era inspirată din decretul lege nr. 1629 din 1941 privitor la organizarea şi funcţionarea Ministerului Culturii Naţionale şi Cultelor. Prin urmare, nu era vorbă de vreo noutate comunistă, deoarece comuniştii au căutat în perioada 1945-1947 să atenueze proiectul lor „revoluţionar" prin recursul la tradiţiile statului român interbelic. Şi înainte se verifica activitatea cultelor religioase de către institiţiile statului, mai ales partea financiară, statul fiind îndreptăţit la acest lucru deoarece dădea bani din buget cultelor. Noutatea la comunişti este reprezentată de modul în care ei au utilizat aceste instrumente pentru promovarea propriilor interese.

Perioada 1945-1947 este una paradoxală. Acum numeroase culte, asociaţii religioase, care înainte erau interzise, sunt recunoscute de stat, pierzînd acest statut după 1948. În acelaşi timp, comuniştii încep o politică bine pusă la punct de preluare a controlului asupra cultelor. Acest aspect dual poate fi explicat prin „lichefierea" iniţială, adică dezmembrarea vechilor structuri, urmată de „cristalizare", adică de reordonarea realităţilor din zona cultelor în funcţie de interesele comuniste. Lucrurile acestea sunt prea complexe pentru a fi incluse într-un manual. Pentru a evita complicaţiile, domnul Muraru putea să spună simplu că în perioada 1945-1947 s-au pus bazele amestecului Partidului Comunist în viaţa cultelor, viziunea acestuia asupra modelului de relaţii stat - Biserică fiind concretizată prin decretul 177 din 4 august 1948. Acest decret era absolut obligatoriu să fie pomenit deoarece el a modelat relaţiile dintre cultele din România şi statul comunist în perioada 1948-1989. Cu această ocazie au fost modificate atribuţiile şi modul de funcţionare al Ministerului Cultelor, adaptat noii legi. Pomenind de organizarea „departamentului" (sic!) din 1945, dl. Muraru uită că atribuţiile lui s-au modificat semnificativ în 1948, astfel că un elev înţelege că „departamentul" controla „asociaţiile", „fundaţiile" religioase, chiar şi după desfiinţarea acestora din 1948. Ce contează însă acest „amănunt"?

După ce „rezolvă" problema „departamentului", dl. Muraru ne informează următoarele: „Cultele religioase au fost infiltrate cu informatori pentru o strictă supraveghere. Prin reforma învăţământului din august 1948, toate unităţile de învăţământ cu caracter religios au trecut la administrarea statului. Unele culte au fost suprimate (spre exemplu, Martorii lui Iehova). Cele mai multe fiind strict controlate. Hărţuirea şi supravegherea s-au realizat prin urmărirea şi intimidarea practicanţilor, discreditarea clericilor, ruperea relaţiilor externe, înlăturarea celor incomozi şi cenzurarea publicaţiilor".

Lăsăm pe cititor să aprecieze coerenţa celor de mai sus. Putea măcar domnul Muraru să împartă măsurile de supraveghere şi control asupra cultelor în două categorii: cele cu caracter legislativ, administrativ, şi acţiunile desfăşurate prin intermediul organelor de represiune (în special Securitatea). Era mai limpede totul, credem. Discutând însă frază cu frază: „culte infiltrate cu informatori" este o exprimare nefericită. De unde veneau aceşti informatori? Din străinătate? De pe lună? Mai logic era să se spună că „au fost recrutaţi informatori din interiorul tuturor cultelor". Este foarte importantă această precizare, pentru a se sublinia clar că în general ortodoxul l-a turnat pe ortodox, catolicul pe catolic, protestantul pe protestant, iar acest lucru era cât se poate de logic deoarece doar cei din sistem puteau să cunoască bine ce se petrece.

O altă frază nefericit formulată este cea

legată de legea învățământului. Corect, prin legea învățământului din august 1948, religia a fost scoasă ca disciplină de învățământ din școli, iar cultele nu au mai putut deține școli confesionale, ci doar instituții de învățământ necesare pentru pregătirea personalului de cult.

O formulare complet aiurea este cea legată de suprimarea unor culte. Nu ne dăm seama ce înțelege dl. Muraru prin „suprimare", însă dacă avem în vedere înțelesul larg acceptat, singurul cult suprimat a fost cel greco-catolic, care înainte de 1948 era un cult istoric[5], pentru ca apoi să fie desființat cu totul din punct de vedere juridic. Exemplul dat, referitor la Martorii lui Iehova, nu are nici o legătură cu suprimarea, deoarece, din punct de vedere juridic, Martorii lui Iehova nu au fost recunoscuți nici înainte de 1940, nici măcar ca asociație religioasă, cu atât mai puțin ca şi cult. Au fost „suprimați" adepții? Nu avem cunoştință de asemenea carnagiu. Ceea ce se poate spune despre „Martorii lui Iehova" este că, datorită refuzului de principiu de a recunoaşte autoritatea statului, au fost priviți drept „Secta" prin excelență, imaginea despre ei acumulând toate stereotipurile asociate ideii de „sectă". Exemplul ales este cu atât mai nefericit cu cât „Martorii lui Iehova" au constituit mulți ani obiect al atenției serviciilor secrete din multe state, inclusiv state democratice, unde însă adepții nu au cunoscut, e adevărat, persecuții similare cu cele din spațiul comunist.

În sfârşit, ultima frază citată este un monument de vorbărie goală, tocmai acolo unde autorul trebuia să fie mai atent. Adică clericii au fost doar discreditați, nu au fost şi ei la rândul lor intimidați? Şi oare care relații externe au fost rupte şi ce însemna o persoană incomodă din interiorul cultelor din punctul de vedere al regimului comunist?

Urmează un alt paragraf, care de fapt nu trebuia să fie paragraf, el făcând corp comun din punct de vedere logic (dacă există vreo logică în cele scrise de dl. Muraru) cu paragraful anterior. Aici găsim altă prostie: că relațiile cu Vaticanul au fost rupte în iulie 1948, prin denunțarea Concordatului din 1927. Este complet fals. În 1948 a fost denunțat numai Concordatul. În schimb, Nunțiatura Apostolică de la Bucureşti a continuat să funcționeze până în 1950, când a fost închisă, iar reprezentanții diplomatici ai Vaticanului expulzați în urma unui proces spectacol. Însă, din punct de vedere oficial, relațiile României cu Vaticanul nu au fost „rupte", ci „suspendate".

De-a dreptul amuzantă este afirmația legată de Biserica Greco-Catolică: *„... aceasta şi-a pierdut credincioşii şi edificiile de cult care au trecut în proprietatea Bisericii Ortodoxe"*. Sincer, nu am ştiut până acum că credincioşii sunt „proprietatea" unei biserici! Unui specialist în chestiuni ecleziologice o asemenea afirmație ar trebui să-i ridice multe semne de întrebare. Trebuie spus însă că au trecut în „proprietatea" Bisericii Ortodoxe şi o parte din preoții greco-catolici, care au acceptat „revenirea", aşa cum a fost numită în epocă acțiunea de unificare a Bisericii Greco-Catolice cu cea Ortodoxă. Apoi, cifra de 300 de clerici „uniați" arestați dată de Muraru este preluată din lucrarea lui Dorin Dobrincu, *Proba infernului*, demult depăşită de noile cercetări. Se dă şi un fragment din această lucrare (sursa 4) din care aflăm că cei 300 de preoți se „reduc" la episcopii „uniați" arestați în 1948. Să nu se înțeleagă că minimizăm suferința greco-catolicilor. Tot ce spunem aici are caracter metodic: de ce vorbeşti de 300 de arestați şi citezi o „sursă" în care dai o listă cu câteva nume? Un text care să lămurească de ce unii preoți greco-catolici au fost arestați era mai lămurilor. Aşa, elevul înțelege că bisericile şi credincioşii au trecut în „proprietatea" Bisericii Ortodoxe, iar episcopatul şi clericii greco-catolici au intrat toți în închisoare.

Cele petrecute cu Biserica Greco-Catolică în 1948 reprezintă un fenomen deosebit de complex, asupra căruia există viziuni profund divergente. El se preta foarte bine unei abordări multiperspectivale, care putea lămuri măcar termenii foarte diferiți cu care este definit fenomenul invo-

[5] Vezi art. 22 din Constituția României din 1923: „Libertatea conştiinței este absolută. Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate şi protecțiune întrucât exercițiul lor nu aduce atingere ordinei publice, bunelor moravuri şi legilor de organizare ale Statului. Biserica creştină ortodoxă şi cea greco-catolică sunt biserici româneşti. Biserica Ortodoxă Română, fiind religia marii majorități a Românilor, este biserica dominantă în Statul român; iar cea greco-catolică are întâietatea față de celelalte culte".

cat: „revenire“, „unificare“, „desfiinţare“, „suprimare“ etc. De altfel, din câte ştim, termenul de „uniat“ nu este privit cu ochi buni de reprezentanţii cultului greco-catolic, fiind considerat peiorativ.

Vine timpul apoi să aflăm de destinul cultelor protestante, cărora „le-au fost impuse măsuri dure de restrângere a activităţii religioase“. Numai lor, ne întrebăm noi? Se pare că da, ne asigură dl. Muraru, deoarece, din fraza imediat următoare aflăm că „Biserica Ortodoxă a fost controlată de puterea comunistă“! O prostie nemăsurată, care vine din lipsa completă de înţelegere a fenomenului religios din România comunistă şi preluarea, fără spirit critic, a unor opinii partizane, care vor să acrediteze cu orice preţ ideea că Biserica Ortodoxă nu a fost o victimă, ci o beneficiară a regimului comunist, un partener al acestuia în acţiunea de distrugere a ţării. Aceste aserţiuni sunt serios încurcate de numărul foarte mare de preoţi şi monahi ortodocşi intraţi în închisori şi lagăre, formând procentul cel mai mare din totalul clericilor arestaţi de regimul comunist (mult mai mulţi decât câteva sute, cum afirmă fără temei Muraru). Atunci s-a găsit soluţia să se spună că acestea sunt cazuri individuale, care nu angajează Biserica Ortodoxă în general. Revenim aici la dilema d-lui Muraru: Biserica este o structură juridică abstractă sau este formată din credincioşi? Dl. Muraru nu face decât să preia nemestecat stereotipul: Biserica Ortodoxă a fost „controlată“, chiar dacă şi-a avut şi ea victimele ei.

Un lucru este limpede: dacă folosim noţiunea de „control“ în sens general, nu există nici un cult din România care să fi scăpat autorităţii statului. Mai devreme sau mai târziu, prin metode mai dure sau mai „soft“, autorităţile Statului şi-au impus punctul de vedere în ceea ce priveşte chestiunile religioase şi nu există şefi ai unui cult care să nu fi făcut măcar un compromis cu statul comunist pentru un anumit scop. Evident, există numeroase cazuri particulare, dar care nu pot fi nuanţate în aşa puţine rânduri cum a avut la dispoziţie dl. Muraru.

Ca să fi scris ceva inteligibil, dl. Muraru trebuia să fi avut în primul rând clar în minte „obiectivele finale“ ale comuniştilor faţă de culte, la fel pentru toate. Apoi, de ce natură erau pericolele

Biserica mănăstirii Turnu din Prahova

ridicate de viaţa religioasă şi activitatea cultelor înaintea statului comunist: de natură strict religioasă („mistică"), pericole date de componenţa etnică sau de structură a cultului, pericole de natură politică sau geopolitică. Acestea se individualizau în funcţie de cult. De exemplu, Biserica Ortodoxă era asociată cu legionarii (deşi la un moment dat se spunea că toţi legionarii au intrat în rândurile „Martorilor lui Iehova"!), catolicii şi protestaţii, prin natura relaţiilor lor externe, erau consideraţi spioni etc. Odată particularizată problema, se trecea la rezolvarea acesteia cu mijloace specifice pentru fiecare caz în parte, utilizându-se uneori chiar şi rivalităţile istorice existente între culte. În funcţie de situaţie, cultelor li s-a rezervat câte un rol specific, el fiind însă, repetăm, strict contextual, fapt care le apare unora drept acte de favorizare din partea regimului. În realitate, toate acţiunile tindeau către aceeaşi finalitate: o societate atee, fiecare cult fiind blocat să dezvolte „activitatea religioasă". Fiecare cult a avut agenţi ai regimului în funcţii importante, după cum fiecare a avut reprezentanţi care au luptat să menţină vie flacăra credinţei. Prin urmare, ideea unei Biserici Ortodoxe colaboratoare în timp ce restul cultelor ar fi „curate" este complet falsă. Martirii şi „colaboraţioniştii" au fost peste tot, la fel rezistenţa şi controlul din partea autorităţii politice.

Odată stabilite temele principale ale discursului, dl. Muraru trebuia să verifice la final dacă cele scrise în aşa puţine rânduri reflectă realitatea istorică. Problema atitudinii diferite a statului faţă de unele culte este prea complexă pentru a o trata într-un manual de istorie a comunismului, fiind alte lucruri, foarte importante, dar nesusceptibile de interpretări tendenţioase, care să fie incluse în text. Şi, cu toate acestea, chiar aşa sună o sarcină formulată de dl. Muraru: „Cum explicaţi relaţia diferită a partidului-stat cu principalele culte din timpul regimului comunist? Argumentaţi cu exemple". De unde să ia răspunsul bieţii elevi? Din textul autorului, din textele sursă, prost alese, puţin relevante pentru sarcina trasată? Unul care nu ştie despre subiect altceva decât ce scrie în manual, va reuşi cel mult să afirme: pentru că Biserica Ortodoxă era controlată de regim şi celelalte culte nu. Mai mult de atât nu ai ce să spui, iar concluzia, respectând adevărul istoric, este complet falsă.

Pe de altă parte, textele despre culte propuse elevilor de dl. Muraru nu se referă explicit la sarcina amintită mai sus, ci sursele 13-19 sunt prezente pentru ca, pe baza lor, elevii să analizeze metodele utilizate de autorităţi pentru supravegherea activităţilor religioase. Este singura sarcină formulată mai acătării, deşi sunt alte texte cunoscute, mult mai relevante, pentru acest subiect. Invers, textele care sunt deja prezente nu sunt valorificate aşa cum ar trebui, la capacitate maximă. Câteva cuvinte despre aceste „surse" :

Fotografia cu patriarhul Nicodim reflectă de fapt preocuparea de începuturi a liderilor comunişti de a evita, în imaginarul social, o ruptură prea evidentă cu trecutul. În toată perioada interbelică şeful Bisericii Ortodoxe era condus la plecare şi întâmpinat la sosirea dintr-o călătorie oficială peste hotare de către înalte personalităţi politice, astfel că ceea ce s-a petrecut în noiembrie 1946 nu este o noutate. Evident, fiecare urmărea ceva prin această situare „în poză", dar mai ciudat ar fi apărut dacă aceşti lideri ai guvernului Groza nu îl întâmpinau la gară pe înaltul prelat. Aşa cum este prezentată unor necunoscători, fotografia este profund tendenţioasă, sugerând o „alianţă" între Biserica Ortodoxă şi liderii comunişti. Multe alte fotografii cu lideri religioşi de alte confesiuni, aflaţi la întâlniri cu şefii PCR, pot fi aduse în discuţie, dacă ar fi să fim corecţi.

Patriarhul Nicodim a fost un opozant al comuniştilor, fapt general recunoscut, însă ideea folcloristică privind moartea lui „misterioasă" a dispărut demult din orice studiu serios. Este cât se poate de clar că Nicodim a decedat datorită unor complicaţii datorate unei răceli, el fiind la o vârstă înaintată şi suferind de ani de zile. De fapt el şi-a hotărât singur destinul, deoarece avea recomandări ferme de odihnă, pe care le-a eludat, pentru a rămâne o prezenţă activă pe scena publică şi a nu lăsa pe comunişti să speculeze în spatele bolii sale.

Sursa 13 (legată de Petru Groza): sunt texte mai relevante în ceea ce-l priveşte pe liderul Frontului Plugarilor, care în domeniul religios a desfă-

şurat o acţiune complexă, care putea fi valorificată din mai multe unghiuri de vedere.

Acelaşi lucru este valabil şi în cazul Bisericii Greco-Catolice, măcar dacă avem în vedere că motivele care au condus la desfiinţarea ei reprezintă şi azi un motiv de dispută istoriografică. Sursele 14 şi 19, analizate comparativ, puteau să arate elevilor, pe de-o parte, motivele pentru care statul a desfiinţat Biserica Greco-Catolică, pe de altă parte, raţiunea pentru care unii greco-catolici au ales să continue activitatea clandestin. Pentru statul comunist gestul a avut motivaţii politice, în timp ce majoritatea greco-catolicilor ar respinge categoric aserţiunile din sursa 14, considerând că ei au fost persecutaţi exclusiv din raţiuni de ordin religios. În plus, sursa 14 este un citat dintr-un document al Securităţii şi nu o judecată de valoare a autorului Cristian Vasile. Un mic *apud* era prin urmare necesar.

Sursele 15 şi 18 se referă la patriarhul Justinian Marina. Complexitatea acestei personalităţi, viziunile foarte diferite asupra activităţii sale, îl făceau ideal pentru o abordare multiperspectivală. Nici de data aceasta textele nu sunt bine alese, dar chiar formularea unei sarcini prin care cele două citate să fie comparate ar fi adus o lumină în plus în cazul patriarhului Justinian, atacat, după cum vom vedea imediat, extrem de urât în alt capitol al manualului.

Dincolo de toate, erau absolut necesare nişte texte din care elevii să desprindă ce dorea regimul comunist de la cultele religioase, care erau limitele libertăţii de credinţă, cu ce pericole potenţiale veneau cultele la adresa regimului comunist. Nimic din toate acestea, numai ideea de ansamblu că Biserica Ortodoxă a fost „rea" (ca să vorbim în limbaj neacademic).

Textul domnului Muraru se încheie apoteotic cu o frază neterminată, după ce înainte emisese nişte cifre legate de numărul preoţilor arestaţi, fără fundament. Această neterminare este poate o greşeală de tipar, însă ea exprimă foarte bine caracterul „neterminat" pe care îl are contribuţia domnului Muraru la manualul IICCR.

Capitolul 7, „Monopolul ideologic" este scris de Mihai Stamatescu, profesor, după cum am spus, la un liceu din Orşova. Domnia sa se vede că a mai lucrat la manuale, având o experienţă recunoscută în domeniu. Dumnealui are însă alte păcate. Cel mai mic este preţiozitatea, de care se pare că nu scapă mulţi autori de manuale de istorie proveniţi din mediul preuniversitar, care vor să demonstreze că statutul, extrem de onorabil, de profesor de liceu, este doar o întâmplare, iar ei deţin expertiză cât pentru 10 profesori universitari. Cealaltă problemă, mai gravă, o reprezintă faptul că domnia sa nu este specialist în istoria contemporană a României, după cunoştinţele noastre el participând la redactarea unor manuale dedicate antichităţii şi evului mediu. Din acest motiv, atunci când vine vorba de Biserică, el ia de bune doar ce se scrie în „Raportul Tismăneanu" (nu vedem altă sursă folosită), ţiplându-şi ideile în expresii de genul „eşafodaj legislativ", „instituţii ecleziastice", de negăsit la mai „terestrul" domn Muraru.

Capitolul 7, din câte ne dăm noi seama, doreşte să înfăţişeze modul în care ideologia comunistă a fost prezentă în toate straturile societăţii, precum şi vectorii acestei difuzări. Din această perspectivă, paragraful intitulat „Biserica" este pe dinafara problemei. Dl. Stamatescu nu începe rău, împărţind problematica judicios. Un prim paragraf repetă ceea ce a spus de fapt dl. Muraru, însă mult mai limpede, aici înţelegându-se cât de cât că s-a urmărit controlarea cultelor prin măsuri legislative şi prin racolarea unor persoane fidele liderilor comunişti. Dar şi aici sunt unele greşeli. Astfel, când vine vorba de epurările din 1945, este greşit să se vorbească de „comisii de verificare a instituţiilor ecleziastice" deoarece nu instituţiile erau verificate, ci persoanele. O singură „instituţie religioasă" a fost în pericol de a fi desfiinţată la un moment dat: Biserica Lutherană, care a fost acuzată că s-a identificat prea mult cu Grupul Etnic German. Au fost însă oameni lucizi care au arătat că cele două entităţi nu se pot confunda. Apoi fraza: „Popularitatea de care se bucura Biserica în rândurile populaţiei nu a permis însă eliminarea cultelor" este nefericit formulată. Era vorba de „popularitatea" de care se bucura religia, credinţa. Chiar dacă erau desfiinţate oficial cultele, credinţa continua să subziste, iar credincioşii găseau forme ad-hoc de organizare, care

scăpau de controlul autorităților. O biserică controlată de autorități era în anumite cazuri mai utilă. Toate cultele, după cum am spus, au fost controlate de autorități, dar sunt extrem de puține cazuri când şefii religioşi au devenit inamici ai propriului cult, aceştia încercând, în majoritatea cazurilor, să mențină vie credința religioasă, în pofida tuturor greutăților.

Un asemenea lider religios a fost patriarhul Justinian Marina. Ajuns în fruntea Bisericii Ortodoxe cu sprijinul, e adevărat, al unor lideri comunişti, patriarhul a acceptat să vorbească despre lupta pentru pace, să îndemne chiar la colectivizare, însă, atunci când a venit vorba de credință, el şi-a apărat Biserica chiar cu riscul de a fi scos din scaun sau asasinat. Ce dovadă mai mare de iubire față de propria credință poate fi decât menținerea aproape a tuturor bisericilor deschise, cu preoți care să slujească necontenit Sf. Liturghie, în fața lui Dumnezeu şi a credincioşilor? Ce altă dovadă mai elocventă poate fi decît dezvoltarea fără precedent a monahismului ortodox în România, tocmai în acei ani negri? Ce dovadă mai clară poate fi decât sprijinul pentru marii profesori de teologie şi pentru marii duhovnici din mănăstiri? Prin urmare, citatul de mai jos este pur şi simplu o enormitate: „Prin Ministerul Cultelor, comuniştii au cerut „colaborarea necondiționată" a Bisericii în procesul de „democratizare". Desemnarea lui Ioan Marina, preot de țară, în poziția de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, sub numele de Justinian, a fost momentul în care a început supunerea totală a Bisericii. Compromisurile acesteia din perioada următoare au favorizat acțiunea de scoatere a oamenilor de sub influența religiei inițiată de statul comunist".

Dl. Stamatescu folosise şi în paragraful anterior denumirea generică de Biserică, care în acel context putea sugera că era vorba de toate cultele. Cel de-al doilea paragraf ne arată că, atunci când spune „Biserică", dl. Stamatescu înțelege numai Biserica Ortodoxă Română, singura „rea", care a făcut compromisuri care au ajutat la „scoaterea oamenilor de sub influența credinței". În comparație cu Stamatescu, Muraru devine în acest caz mic copil. Să lămurim însă chestiunile pe rând:

Patriarhul Justinian Marina

1. Ioan Marina nu a fost „preot de țară", asta dacă Râmnicu Vâlcea nu este cumva sat în mintea d-lui Stamatescu. A fost director de seminar teologic, mâna dreaptă a episcopului Vartolomeu Stănescu şi unul din liderii autoritari ai țărănişţilor olteni, care a fost propus în varii epoci, mai multor regimuri, drept un candidat foarte serios la un scaun episcopal, asta după ce soția lui a trecut la cele veşnice. Dej a fost adăpostit la preotul Ioan Marina tocmai pentru că acesta era cunoscut şi respectat de toți liderii politici din Oltenia, şi nu pentru că era un personaj obscur şi şters. Apelativul de „preot de țară" l-a primit din partea unor clerici bucureşteni simandicoşi, mirați de ascensiunea „provincialului".

2. Nu s-a început cu Justinian „supunerea totală" a Bisericii, deoarece toate documentele Securității de la începutul anului 1949 arată limpede că noul patriarh a „schimbat macazul" şi nu era dispus să accepte toate cerințele puterii. „Adaptarea" pe care a realizat-o el are cu totul alte

semnificații decât cele afirmate de Stamatescu.

3. Niciodată nu s-a promovat ateismul prin biserică, iar credincioşii nu au fost îndemnați să nu mai participe la slujbe, după cum sugerează textul d-lui Stamatescu. „Apostolatul social" al patriarhului Justinian nu a însemnat deloc, cum afirmă aiurea ignoranții într-ale teologiei, pătrunderea ideologiei comuniste în corpul doctrinei creştine.

4. Fotografia cu Justinian în fața Prezidiului Marii Adunări Naționale nu are altă semnificație decât îndeplinirea unei proceduri standard, stabilite prin lege.

Comparând textele d-lor Muraru şi Stamatescu se poate observa lesne că la elaborarea acestui manual nu a existat o minimă colaborare şi coerență. În primul rând, sunt reluate inutil elemente deja prezentate. Apoi, dacă dl. Stamatescu ar fi avut curiozitatea să citescă măcar sursele 15 şi 18 propuse de dl. Muraru, ar fi văzut că aserțiunile domniei sale sunt extrem de şubrede.

Până acum am arătat că numeroasele erori din pasajele dedicate cultelor din manualul IICCR se datorează mai ales lipsei de profesionalism al autorilor, în ton cu întreg manualul, care nu poate fi calificat decât searbăd, prea greoi pentru elevi, şi, prin urmare, prea puțin atractiv, după cum arată deja unele opinii de pe internet. Dar oare, dincolo de greşeli, obsedanta culpabilizare a Bisericii Ortodoxe Române nu izvorăşte şi din alte interese, care nu au legătură cu ştiința? Unele elemente în sprijinul acestei idei au fost deja sugerate. Putem afla însă mai mult?

Manualul IICCR, în ceea ce priveşte chestiunile de natură religioasă, este o „vulgarizare" a celor scrise în Raportul Tismăneanu, unde Biserica Ortodoxă este atacată în mod generos, dar parcă aici tonul e mai evident. Pentru a înțelege această situație, este necesar să ne întoarcem la interviul realizat de Armand Goşu. Negând cu vehemență că manualul ar fi unul de tip rollerian „pe invers", autorii manualului admit că poate exista totuşi o „tendință", afirmată (întâmplător sau nu) de Dorin Dobrincu: „Noi nu suntem afiliați politic, în schimb, avem cu toții o orientare civică. E foarte important. Nu e scris din perspectiva oamenilor care au polițe de plătit, nu e scris din perspectiva nostalgicilor regimului comunist. E scris din perspectiva oamenilor care fie cercetează, fie predau istorie, oameni care au o înțelegere pentru dezastrul suferit de această țară în timpul regimului comunist, oameni care au încercat să înțeleagă ei şi la randul lor să comunice şi altora într-un mod comprehensibil acest trecut."

Întrebarea firească este: care orientare civică, deoarece în România „societatea civilă" este extrem de fragmentată? Un posibil răspuns îl putem afla dacă citim sursa 4 de la pagina 157, din capitolul 11, redactat chiar de domnul Dobrincu. În text se spune la un moment dat că „idealul nostru, al creştinilor, este o biserică liberă într-un stat liber". Ori dacă ar fi să judecăm dispariția sistemului totalitar după îndeplinirea acestui criteriu, statul român de azi este încă comunist!

Acest principiu reflectă o stare a relațiilor stat-biserică care se găseşte *de facto* numai în Statele Unite ale Americii, tradițiile europene fiind total diferite în această privință. Cu toate acestea, organizații religioase, originate pe solul american, promovează activ această idee, protestând împotriva legii cultelor adoptată în 2006, lege care a fost acceptată de majoritatea covârşitoare a cultelor din România. De aici se extrag şi o parte din „civicii" care raportează Departamentului de Stat al SUA tot felul de aberații despre pretinse abuzuri pe teren religios în România, aceste abuzuri fiind produse (foarte interesant) mai ales de Biserica Ortodoxă (vezi raportul pe 2008[6]).

SUA sunt, fără îndoială, un model în multe privințe, însă pretențiile unor ideologi americani ca restul globului să adopte integral „the American Way of Life" este cu totul exagerată. Modelul de relații biserică-stat din SUA este unul cu caracter particular, generat de anumite condiții istorice, care nu se poate aplica oriunde şi oricum. El însă este prezentat în mod forțat de unii drept un principiu general, strâns legat de drepturile universale ale omului.

Dacă citim printre rânduri manualul, se poate observa următorul lucru: se argumentează „istoric" faptul că Biserica Ortodoxă a jucat un rol

[6] http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2008/108467.htm, Internet.

eminamente negativ în societatea românească, fapt care implicit poate fi valabil şi în prezent (în alte lucrări, de aceeaşi „specie“ cu manualul IICCR, această idee a fost enunțată în mod explicit). De fapt, rolul (potențial) uriaş pe care Biserica Ortodoxă îl poate juca în societatea românească apare multora drept o amenințare, acest lucru trebuind să fie combătut chiar şi prin falsificarea istoriei. Legea din 2006, care a ținut seama de tradițiile istorice ale României în ceea ce priveşte relațiile stat-biserică, a fost privită drept o expresie a voinței Bisericii Ortodoxe Române de a-şi menține, prin acte legislative, poziția dominantă. Prin urmare, această lege nu este bună, relațiile stat-biserică în România trebuind prin urmare să fie edificate pe baza modelului „universal“ american. Iar pentru atingerea acestui scop, trebuie folosite o gamă cât mai largă de metode, proteste, atitudini „civice“, rapoarte, inclusiv introducerea unor idei „subversive“ într-un manual de istoria comunismului.

De aici rezultă o întrebare foarte simplă: de ce un credincios ortodox sau aparținând altui cult care acceptă ordinea actuală a relațiilor stat-biserică trebuie să înghită opiniile partizane ale unei minorități, ascunse sub masca „civismului“, a „drepturilor omului“ şi, mai rău, a „adevărului istoric“ expus într-un manual adresat tuturor elevilor de liceu? Este datoria domnului Marius Oprea, director al unui institut subordonat guvernului care a elaborat legea cultelor din 2006, să ne lămurească.

Biserica Stavropoleus

Conflictul dintre știință și credință (II)

Ioan Cișmileanu

Despărțirea cunoașterii de Creator

Despărțirea științei de Dumnezeu, a cunoașterii creației de cunoașterea Creatorului, a avut loc treptat, ea reflectând de fapt despărțirea omului de Dumnezeu.

1. Dumnezeu

În Eden („Țară deschisă") omul era în deplină comuniune cu Dumnezeu și asculta de Dumnezeu – Creatorul său. Omul era făcut după chipul lui Dumnezeu, era cununa creației și urma să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu. Șarpele (satana – înger căzut) însă l-a amăgit cu realizarea rapidă a acestei asemănări („vi se vor deschide ochii și veți fi ca niște dumnezei, cunoscând binele și răul" – Fac.3, 5) și omul a căzut în neascultare de Dumnezeu. Dumnezeu l-a alungat din Rai, care, din țară deschisă omului (Eden), a devenit țară închisă. De acum încolo oamenii s-au împărțit în două: 1. unii care căutau să fie dumnezei, să stăpânească lumea prin cunoașterea (știința) binelui și răului; 2. alții care căutau să cunoască pe Dumnezeul adevărat, să asculte de poruncile Lui (pentru a-și reface chipul lui Dumnezeu, chip desfigurat prin păcatul neascultării) și să aștepte venirea Lui.

2. Dumnezeu și zeii

După izgonirea din Eden, omul a rămas încă multă vreme cu amintirea lui Dumnezeu (evreii, în primul rând) și așteptau venirea Lui pentru a-i salva. Alți oameni însă (*popoarele păgâne*) au rămas cu amintirea îngerului căzut (satana) care a atras după el căderea multor alți îngeri - zeii. Filozofia antică greacă, indiană, chineză, feniciană, aramaică, iraniană etc. arată din plin acest lucru.

3. Polaritatea vie Dumnezeu – om

Prin nașterea lui Dumnezeu în trup omenesc, prin moartea și învierea Sa, toate făcute din dragostea Sa fără margini pentru om, relația omului cu Dumnezeu s-a refăcut, a prins din nou viață. Apostolii, în călătoriile lor prin toată lumea pentru a propovădui pe Hristos, apoi șirul nesfârșit de martiri ai credinței, apoi scrierile lui Tertulian, Origene, Evagrie, Augustin, Boethius, Ioan Gură de Aur, Pseudo-Dionisie Areopagitul, Ioan Damaschin și mulți-mulți alții, și apoi hotărârile sfintelor sinoade, descoperă lumii pe Dumnezeul adevărat și-i demască pe toți falșii dumnezei (zei) ai popoarelor. A fost perioada patristică (sec. I-VIII).

4. Polaritatea moartă Dumnezeu – om

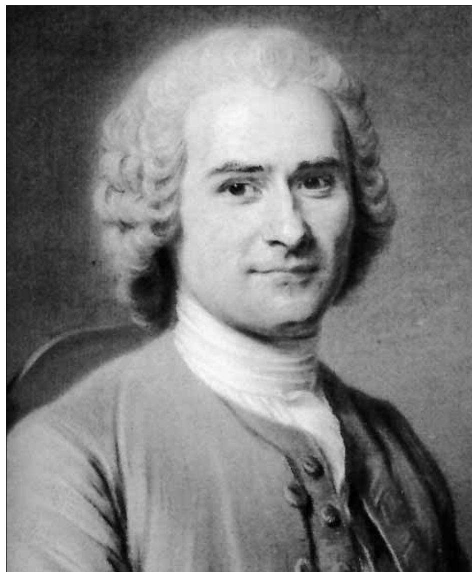
Perioada scolastică/medievală (sec.IX-XV). Imediat după ce, în disputa cu păgânii, cu sectele și cu evreii, s-au format și întărit dogmele creștine, a și început declinul. Gânditorii creștini apuseni (I.Scotus Eriugena, Anselm de Canterbury, Bonaventura, Albert cel Mare, Toma de Aquino, R.Lullus, R.Bacon; D.Scotus; W.Occam; M. Eckhart; N.Cusanus), uitând că Dumnezeu este Persoană, cu care trebuie să stabilim în primul rând relații de comunicare și comuniune, au încercat a-L găsi pe Dumnezeu numai prin *rațiune*, mai exact prin *demonstrații logice*, făcând din El ceva exterior nouă și universului. Astfel, teologia s-a abstractizat și formalizat, s-a rupt de realitatea spirituală, fiind stoarsă de orice conținut de viață. În același timp, a apărut evident faptul că *între credință și rațiune este un conflict*, conflict acutizat tocmai prin încercarea de a le uni! În Răsărit, ortodocșii, neîncercând să înțeleagă rațional religia, ci trăind-o („Ortodoxia nu se învață ci se deprinde"), au reușit însă această unire prin „coborârea minții în inimă", prin contemplarea naturală (revelația lui Dumnezeu în natură și Scriptură - contemplarea creației cu mintea omenească luminată de Duhul Sfânt).

5. Polaritatea vie Om - natură

Renaşterea (sec.XV-XVIII), umanismul (sec.XIV-XVI) şi raţionalismul (sec.XVII-XVIII).

Filozofia transcendentală şi Metafizica. Iluminismul (sec.XVIII-XIX) . După această – am putea zice - a doua despărţire de Dumnezeu, după cea din Eden, oamenii au căutat un înlocuitor al Lui. În preocupările omului, Dumnezeu a fost înlocuit încet-încet de natură, *Creatorul a fost înlocuit de creaţie, teologia de ştiinţă* (F. Bacon, H. Spencer, Leonardo da Vinci, I. Newton; Raţionalişti: Descartes, Spinoza, Leibnitz, Kant). Implicit, ***sistemul geocentric de inspiraţie biblică a fost înlocuit de sistemul heliocentric*** (Copernic, Galilei, Kepler) iar *Creaţia lumii conform Genezei biblice a fost înlocuită de Teoria Evoluţionismului* (C.Darwin).

Sfânta Scriptură rămâne totuşi în continuare o sursă de inspiraţie la care se raportează toate descoperirile ştiinţifice, dar ea nu mai este izvor de viaţă, de trăire interioară, mai ales pentru oamenii de ştiinţă. Descartes scria: „Am redus fizica la legile matematice" şi „toată fizica mea nu e decât geometrie". Pentru a explica fenomenele nu se mai caută principii metafizice, ci legi. Descartes chiar a propus o înţelegere între oamenii de ştiinţă şi teologi: oamenii de ştiinţă să se ocupe numai de studiul lumii materiale, iar teologii numai de realitatea transcendental-divină. Laplace, după publicarea cărţii „Mecanica cerească" a fost întrebat de împăratul Napoleon: „Care consideraţi că a fost rolul lui Dumnezeu în acest domeniu [mecanica cerească]?" Iar răspunsul lui a fost: „Sire, nu am avut nevoie să folosesc această ipoteză!".

Jean Jacques Rousseau

Renaşterea este o naştere din nou a omului, dar numai din apă (natură), nu şi din Duh (Dumnezeu). Este o renaştere a antichităţii şi a păgânismului, o eliberare de sub autoritatea Bisericii Catolice şi o emancipare faţă de pretenţiile teologiei scolastice.

Filozofia transcendentală şi Metafizica (Kant, Hegel, Sheling, Heidegger) ***au înlocuit teologia sufletului cu filozofia spiritului***. Iluminismul continuă înlocuirea celor dumnezeieşti cu cele omeneşti: ***cultul e înlocuit de cultură*** (Voltaire, J.J. Rousseau, Lessing, Herder, în România: Şcoala Ardeleană). Dar lovitura de „graţie" e dată de însăşi Biserica Catolică prin *înlocuirea lui Dumnezeu cu un om (Papa)*. În 1870 s-a proclamat infailibilitatea Papei – vicarul lui Hristos.

6. Polaritatea moartă Om - natură

Materialismul. Ateismul (sec.XIX-XX). *Psihologismul filozofic şi logic* (sec.XVII-XX), *Logica pură* (sec.XIX-XX), *Logica matematică* (sec.XIX-XX). Prin referirea permanentă la Sfânta Scriptură şi la scrierile Sfinţilor Părinţi, ştiinţa era totuşi încă vie. Odată cu materialismul şi ateismul (comunismul: Marx, Engels, Lenin etc.) „relaţia omului cu natura" (ştiinţa) moare şi ea. Totul e pustiit şi gol (din punct de vedere spiritual) în mintea omului. Dar mintea omului nu are stare, ea continuă să caute şi în acest pustiu şi se găseşte pe sine, fără Dumnezeu: raţiunea pur omenească, înţelepciunea pur omenească. Aşa apar ***Psihologismul filozofic şi logic*** (sec.XVII-XX), ***Logica pură*** (sec.XIX-XX), *Logica matematică* (sec.XIX-XX) - Bolzano, Husserl. Aceste logici pregătesc apariţia calculatoarelor, a informaticii. De asemenea, are loc evoluţia *tehnicii*, a *societăţii industriale*, a progresului material.

Desigur că în toate aceste perioade istorice au existat în continuare creştini adevăraţi şi chiar sfinţi. Numai că, dacă iniţial toţi creştinii se numeau sfinţi şi trăiau în sfinţenie, având „mintea

lui Hristos" („Nu eu trăiesc, ci Hristos trăieşte în inima mea"), cu timpul numai o parte din ei au păstrat tradiția (ortodocşii) şi o şi mai mică parte au fost considerați cu adevărat sfinți. Şi printre oamenii de ştiință au existat în continuare creştini adevărați (conform mărturisirilor de mai sus). Cu timpul însă, cercetarea ştiințifică înaltă s-a mutat în laboratoarele secrete ale armatelor, cei mai mari oameni de ştiință fiind racolați sau sabotați să lucreze pentru crearea de arme de distrugere. Decalajul dintre ştiință şi conştiință (glasul lui Dumnezeu din om) a crescut enorm, între ele s-a făcut o prăpastie (adică un mare om de ştiință de azi, un mare savant, are de ales: ori ştiință, ori conştiință!).

7. Supraomul

Începând cu sec. XX ştiința este chemată să rezolve toate problemele omului, este un element determinant al viitorului omului. Entuziasmat şi mândru de propriile descoperiri ştiințifice, care-i conferă o anumită putere, astăzi omul/supraomul nu vrea să fie doar un înlocuitor al lui Dumnezeu, ci chiar dumnezeu, pregătind astfel venirea lui antihrist. Omul de azi nu vrea să fie stăpân pe pământ în virtutea binecuvântării dumnezeieşti („Creşteți şi vă înmulțiți şi stăpâniți pământul"), ci vrea să fie stăpân prin propriile forțe. Şi-a creat organizații multinaționale şi suprastatale, organizații militare şi polițieneşti (Interpol, FBI, CIA, NSA, NATO) şi organizații ştiințifice militare (MAJI, Jason Group, asociații ale savanților). Există şi un „Comitet al celor 300", un grup de elite ce vor să creeze un guvern mondial unic şi o biserică (religie) unificată, unică. Aceşti 300 se cred egali ca putere cu zeii legendari ai Olimpului şi de aceea se autointitulează „Olimpienii". Iată, naşterea din nou a antichității, începută în perioada Renaşterii, ajunge acum la apogeu prin întruparea zeilor antici (!), a îngerilor alungați din cer. Ei pregătesc apariția stăpânului lor, (golemul) antihrist. Spre deosebire de antichitate însă, când spiritul era materializat, începând cu Renaşterea şi până la a doua venire a Domnului, materia/natura/omul se spiritualizează, adică se fetişizează.

Pentru a putea stăpâni masele, ele trebuie manipulate de aceşti zei, de aceşti „supraoameni". Dacă iluminismul a înlocuit cultul cu cultura, globalismul (noua ordine mondială) face un pas „înainte" înlocuind cultura cu civilizația şi aducând „drepturile omului fără Dumnezeu". Aceste drepturi nu înseamnă altceva decât manipularea maselor prin îndobitocire. Fără cultură spirituală omul e sclavul tuturor patimilor („trupul e o bună slugă, dar un rău stăpân") şi doar conştiința îl mai scoate din nepăsare, nu nevoia de mântuire.

Iar pentru un control total al maselor *societatea industrială e înlocuită de societatea informațională.* Peste puțin timp, punerea pe mână şi pe frunte a peceții sau semnului Fiarei (numele Fiarei sau numărul numelui Fiarei: 666 = număr de om/supraom, antihrist) va fi doar o chestiune de ştiință/tehnică, aceasta deoarece acest semn/număr se presupune că se va materializa într-un cip (probabil un cip biologic bazat pe ADN-ul lui antihrist).

Tot pentru un control total al maselor *ştiința este măsluită* după cum vor „supraoamenii". Evoluționismul e predat în şcoli deşi s-a demonstrat că e eronat (creaționismul este însă interzis în şcoli). *Malthusanismul* (teoria creşterii populației în progresie geometrică şi a creşterii mijloacelor de existentă doar în progresie aritmetică) şi *eugenia* (teoria ameliorării patrimoniului genetic al comunităților - igiena rasială - prin sterilizare, contraceptive/anticoncepționale, avort, război, genocid si prin eliminarea factorilor mutageni din mediul înconjurător) sunt întotdeauna luate în calcul de mai marii zilei atunci când iau hotărâri importante privind viitorul.

Apoi, *ştiința este confiscată*, orice mare descoperire fiind imediat ascunsă în marile laboratoare militare.

Şi, în sfârşit, *ştiința este ideologizată.* Comunismul a interpretat şi direcționat rezultatele ştiinței în favoarea materialismului. Azi, *„tehnoglobalismul* consideră că activitățile financiare şi industriale, *revoluția tehnologică* contemporană trebuie să fie orientate spre transpunerea în viață a proiectului unei singure *societăți globale*" (Ovidiu Hurduzeu). Rezultatele ştiinței sunt interpretate în favoarea *New Age* şi a globalismului

noii ordini mondiale, ideologii în care Dumnezeu există, dar nu ca Persoană. În New Age „Dumnezeu, omul şi cosmosul“ sunt o singură realitate (creația şi Creatorul se confundă formând Universul / Ființa), iar omul (fiind şi dumnezeu în acelaşi timp) se automântuieşte, este supraom. O aplicație a ideologiei globaliste este şi teoria *bootstrap* (de inspirație holistă) din fizica cuantică. Conform acesteia, nu există un tip privilegiat de particule (democrație la nivel cuantic, globalism cuantic), ci toate particulele constituie integritatea şi unitatea Universului / Ființei. Această Ființă nu poate fi însă o entitate individuală, o Persoană (nu poate fi deci Dumnezeu adevărat). Şi implicit, acea „particulă a lui Dumnezeu“ pe care speră să o descopere savanții de la CERN (Geneva), nu este altceva, din perspectiva holistă, decât o particulă ca toate celelalte (democrație nucleară), dar care exprimă mai bine întregul şi unitatea Universului/Ființei. Aceste particule (foarte instabile, cu o durată de viață inimaginabil de mică) au un câmp răspândit peste tot în spațiu şi care dă masă tuturor celorlalte particule (care astfel devin materie), petrecându-se ceva asemenea Genezei, o Geneză fără Dumnezeu (căci s-ar crea materie din nimic, nici măcar din iubire!).

Prin aplicarea „drepturilor omului fără Dumnezeu“ corupția, terorismul, criminalitatea, desfrâul (inițiate, încurajate şi chiar legiferate de „supraoameni“ - antihrişti) vor atinge nivele ce nu vor mai putea fi controlate decât prin implantarea unui cip (cu semnul fiarei) în trupul uman, prin care orice om (potențial infractor) să poată fi controlat în orice moment. Legile de azi dau „libertatea şi drepturile omului“ de a se desfrâna, numai pentru ca mâine, tot ele, să poată aduce sfârşitul libertății umane. Implantarea cipului se va face deci obligatoriu, prin lege, firesc şi justificat! Păcatele oamenilor justifică introducerea implantului, a semnului fiarei, ultima mare realizare a ştiinței fără credință sau, mai bine zis, a ştiinței împotriva credinței. „Cei ce pe temeiul legii plăsmuiesc munca silnică, ei vor prinde în cursă sufletul celui drept şi sânge nevinovat vor osândi“ (Ps. 93, 20-21). Dar „pace multă au cei ce iubesc Legea Ta şi nu se smintesc“ (Ps.118, 165).

Rezumând, putem spune că, odată cu căderea omului şi izgonirea lui din rai, şi pământul s-a stricat („spini şi pălămidă îți va rodi“ – Fac.3,18) şi întreaga creație, întreg universul s-a stricat. Spațial, omul nu a fost izgonit din rai (teritoriul de pe pământ unde a fost grădina Edenului există şi azi şi e locuit de oameni), ci *legile după care sunt guvernate pământul şi întreg universul au căzut şi ele* de sub binecuvântare sub blestem („blestemat va fi pământul din pricina ta“ – Fac.3,17), de sub legea iubirii şi a vieții veşnice sub legea cunoaşterii binelui şi răului, a stricăciunii, a morții. De aici putem deduce că toate legile fizicii, toate legile universului (descoperite de omul căzut) sunt doar o imagine a lumii aflate sub blestem. Acest blestem are şi o denumire ştiințifică: *Legea entropiei* (a doua lege a termodinamicii), care ne spune că orice sistem (şi universul întreg) tinde spre echilibru termic, adică spre dezordine maximă, spre haos, spre *moarte* (plata păcatului este moartea – Rom.6,23). Această lege e numită de Einstein şi „legea primordială a tuturor ştiințelor“. În acest sens, Sir Arthur Eddington afirma: „Dacă teoria voastră este împotriva celei de-a doua legi a termodinamicii, nu pot să vă dau nici o speranță, nu mai este nimic de făcut pentru ea...“ (*The Nature of the Physical World*). Ei bine, teoria evoluționismului este împotriva acestei legi a entropiei (nu poate exista evoluție într-un univers entropic), dar şi împotriva Genezei biblice şi totuşi este predată în şcoli! Legea entropiei guvernează întreaga noastră existență şi prezice moartea termică a universului – sfârşitul lumii materiale. O consecință a legii entropiei este şi că nu poate exista un perpetuum mobile, nu poate exista nimic veşnic.

Există şi un corespondent spiritual al acestei legi. I-am putea spune „legea entropiei spirituale“ dar ea are deja un nume: *taina fărădelegii* (2Tes.2,7), a păcatului. Ea ne aduce moartea sufletului („din pricina înmulțirii fărădelegii, iubirea multora se va răci“ – Mt.24,12), tot un fel de moarte „termică“, dar spirituală, în focul veşnic al gheenei. Globalizarea societății (democratizarea=egalizarea, omogenizarea, uniformizarea, atomizarea ei) nu înseamnă altceva decât realizarea unei dezordini sau entropii sociale şi spiri-

tuale maxime (anarhie), a unui echilibru pe care antihriştii îl vor numi *pace*, dar care este de fapt *moarte socială şi spirituală*. Căci, încet-încet, prin democratizarea societăţii, sunt „omorâte“ religiile, naţiunile, familia, învăţământul, proprietatea şi orice asociere între oameni (spunea un sfânt părinte că „sfârşitul lumii va veni când nu va mai fi cărare de la om la om“). Zeii moderni, antihriştii, masonii au dat o nouă exprimare motto-ului (şi motorului!) lor „Dezbină şi stăpâneşte“, care a devenit „Prin haos, la o nouă ordine“ (o nouă ordine mondială), sau, altfel spus „Prin anarhie, la un nou totalitarism“. În anarhie nu este nici un guvern la conducere (anarhia este specifică revoluţiilor, momentelor critice). Ea nu poate dura mult, căci foarte repede se vor impune cei mai puternici. De la haos (anarhie) la o nouă ordine (totalitarism) se trece într-o clipă. Astfel că anarhiştii, deşi sunt aparent duşmanii totalitarismului, ei sunt de fapt un instrument al totalitarismului, sunt manipulaţi. De aceea îi vedeţi manifestându-se, pentru că ei trebuie să fie pregătiţi tot timpul pentru momentul critic al trecerii la o nouă ordine mondială. La televizor vedeţi doar o mână de anarhişti care demonstrează, dar, în momentul culminant, nu atât ei (pentru că sunt prea puţini), cât alţii în numele lor (precum minerii la noi) vor demonstra în număr de sute de mii, manipulaţi fiind.

Astăzi, aceşti zei moderni (masoni), din secreţi au devenit discreţi, din conspirativi au devenit conspirativi pe faţă! Mâine ei vor deveni indiscreţi (big brotheri) şi doar Domnul ne va salva de ei, la a doua Sa venire.

Doar viaţa, chiar şi cea biologică, trecătoare, se opune acestei legi a morţii, dar şi aceasta numai până când stricăciunea şi moartea o va răpune. Şi doar Mântuitorul, „cu moarte pe moarte călcând“, ne-a adus din nou viaţa veşnică şi raiul. Învierea Sa este începutul învierii noastre, începutul „izbăvirii din robia stricăciunii“ (Rom. 8,21). Facerea lumii din nimic (din nimic exterior, ci doar din iubire) şi apoi re-Facerea ei la a doua venire a Domnului („un cer nou şi un pământ nou“ când „moartea nu va mai fi“ – Ap.21,1-4) anulează legea entropiei şi a morţii. Abia atunci va fi cu adevărat pace, căci va domni Hristos. *(va urma)*

Negoţul cu Biblia (II)

Cristian Curte

Reacţii ale criticilor şi actorilor

Dacă filmul a fost bine primit în rândul publicului, nu acelaşi lucru poate fi spus despre critici.

La Festivalul de la Cannes, scena de maximă importanţă din film, unde Robert Langdon îi dezvăluie lui Sophie Neveau că este descendenta lui Hristos, a fost întâmpinată cu hohote de râs. Filmul s-a încheiat cu fluierături în loc de aplauze.

„Fraza menită să fie cheia filmului a fost primită cu râsete sau mai degrabă cu şicane. Asta spune totul", remarca Gerson Da Cunha, critic de la „Times of India". Variety a fost şi mai dur postând pe site-ul său: „Urmărind toată vorbăria de explicaţii şi speculaţii despre simboluri, coduri, culte secrete, istorie religioasă şi mesaje ascunse în artă, îţi vine greu să crezi că, dacă romanul n-ar fi existat, un asemenea scenariu ar fi fost băgat în seamă de vreun studio de la Hollywood."

Site-ul Rotten Tomatoes, din 199 de cronici are doar 47 pozitive vis-á vis de film.

The Hollywood Reporters a fost mai degrabă neutru în aprecieri: „Pentru cei care urăsc best-seller-ul lui Dan Brown, mult-aşteptata ecranizare îi expune toate defectele şi logica de coşmar. Pentru cei care iubesc intensitatea cărţii, care te face să dai pagină după pagină, filmul amplifică amestecul obraznic între acţiune, fapte istorice şi invenţii. Cu alte cuvinte, pentru spectatorii

Codului lui Da Vinci, ceea ce vezi depinde de ceea ce crezi. La fel ca în religie, într-un fel".

Criticii au spus foarte puțin, cum era şi firesc de altminteri, despre confuziile pe care filmul le ridică din punct de vedere istoric. Actorii însă, au fost nevoiți să răspundă celor care boicotaseră, într-un fel sau altul, producția. Între ei reacția cea mai tranşantă aparține lui Tom Hanks (creştin ortodox în urma căsătoriei, sic!), interpretul lui Robert Langdon, unul dintre eroii principali ai romanului :

„Tradiția mea şi a soției mele sugerează că ne-au fost spălate păcatele, nu creierele". Sir Ian Mc Kellen (Sir Leigh Teabing – „Codul lui Da Vinci, Gandalf – „Stăpânul Inelelor) a declarat referitor la roman:

„Pe când citeam cartea, am crezut-o în întregime. Inteligent, Dan Brown mi-a răsucit mintea într-un mod convingător. Dar după ce am pus-o jos m-am gândit: Ce risipă de ... potențial nonsens!"[1]

Referitor la boicotarea filmului şi la o notă explicativă potrivit căreia acesta este o *ficțiune*, tot Ian Mc Kellen declara pe 17 mai 2006 într-un interviu realizat la „The Today Show" cu directorul de producție Matt Lauer: „Deseori m-am gândit că Biblia ar trebui să aibă de asemenea o astfel de notă explicativă la început: Aceasta este o ficțiune. Vreau să spun, să mergi pe apă? Cere un act de credință. Şi eu am credință în acest film, nu că e adevărat, nu că e real, dar că este o poveste bună. Şi cred că publicul este suficient de inteligent să separe realitatea de ficțiune şi să discute după ce a văzut filmul".

Criptexul lui Dan Brown

Toate afirmațiile de genul celei anterioare pot fi foarte convingătoare. Şi nu se poate spune că, mai ales după apariția filmului, nu s-a făcut risipă de ele. Separarea realității de ficțiune, bunul simț al publicului, inteligența şi discernământul său, sunt argumentele care, pentru o ureche exersată, sună teribil de fals într-o orchestră ce nu îşi propune nicidecum îmbunătățirea condiției intelectuale a spectatorului, ci, finalmente, profitul. Ori, în fața acestuia, ce rost are să pari preocupat că spectatorul e sau nu în măsură să discearnă între adevăr şi ficțiune, de vreme ce respectivul act nu schimbă cu nimic soarta încasărilor? Dan Brown a aşezat în preambulul romanului o notă prin care afirma că „toate operele de artă, obiectivele arhitecturale, documentele şi ritualurile secrete menționate în această carte sunt reale".[2] Tot în debutul cărții se specifică şi faptul că „Stăreția Sionului" este reală şi că Opus Dei este o organizație care „a stârnit de curând controverse ca urmare a relatărilor despre utilizarea unor tehnici de coerciție şi spălare a creierelor".

Afirmații în genul celor făcute în debutul romanului au fost făcute de Dan Brown şi în cadrul unui interviu acordat NBC:

Dan Brown: „*Codul lui Da Vinci* este un roman, deci o operă de ficțiune. Dar dacă personajele şi acțiunile lor sunt evident imaginare, operele de artă, arhitectura, documentele şi ritualurile descrise în roman există. Aceste elemente **reale** *(subl. mea)* sunt interpretate şi dezbătute de personaje de ficțiune.

Reporter: „Dar nu se afirmă în roman că fiecare cuvânt scris este o ***certitudine*** *din punct de vedere istoric?"*

Dan Brown: „Cei care citesc paginile de *fapte* vor descoperi că toate documentele, ritualurile, organizațiile, operele de artă şi arhitectură care apar în roman există. Dar acolo nu se spune nimic despre teoriile susținute de personaje. Interpretarea acestor idei este lăsată pe seama cititorilor. Mulți istorici consideră, aşa cum o fac şi eu, că înainte de a verifica adevărul istoric ar fi mai bine să ne punem întrebarea: *cât de corectă şi de exactă este istoria*". Sigur că ultima afirmație se poate foarte bine aplica şi variantei istorice propuse de „Cod". Dacă tot contrazice romancierul istoria învățată la şcoală, de ce să nu ne gândim că poate, ce am învățat la şcoală e adevărat?

Înainte de a discuta despre adevăr şi falsitate în „Codul lui Da Vinci" ar fi poate util un rezu-

[1] http://film.guardian.co.uk/cannes2006/story/0,,1777404,00.html.
[2] Dan Brown, „Codul lui Da Vinci", Editura Rao, Bucureşti 2004, pg. 9.

mat al principalelor teme din roman care au stârnit controverse.

În primul rând e vorba, desigur, de faptul că Iisus Hristos nu a fost celibatar, ci a fost căsătorit cu Maria Magdalena şi ar fi avut şi un copil, care s-a născut după răstignire.

În al doilea rând, Hristos nu a fost Dumnezeu, ci un simplu om care a murit pe cruce pentru învăţătura sa. El nu a dorit să întemeieze creştinismul în forma sa actuală şi nici nu a dorit ca apostolii să fie conduşi de Petru, ci de Maria Magdalena, soţia sa. Aceste realităţi apar conservate în evangheliile gnostice, care sunt singurele evanghelii autentice.

Evangheliile canonice au fost scrise la comanda împăratului Constantin cel Mare, care a distrus evangheliile gnostice şi a comandat un corpus al Noului Testament în care Iisus apare ca Dumnezeu. Până la Constantin, Hristos era socotit un simplu profet, iar adevăratele evanghelii (cele gnostice) dezvăluiau acest lucru. Reforma imperială a avut, evident, un scop politic, care a mai realizat o schimbare importantă: Iisus a dorit o religie în care femeia să joace rolul central (de aceea a investit-o pe Maria Magdalena ca principal apostol) iar reforma lui Constantin a alungat de fapt femeia din religie şi societate, instaurând patriarhatul.

Pe lângă evangheliile gnostice, aceste adevăruri sunt în posesia unei societăţi secrete, „Stăreţia Sionului“, care a fost înfiinţată în anul 1099 pentru a-i proteja pe descendenţii lui Iisus. La conducerea societăţii s-au numărat şi genii precum: Isaac Newton, Boticelli, Victor Hugo şi Leonardo Da Vinci. Ultimul a ascuns dovezi despre adevărul deţinut de „Stăreţie“ în operele sale de artă şi mai cu seamă în „Cina cea de taină“, unde în locul Sfântului Apostol Ioan a pictat-o pe Maria Magdalena. Aceeaşi pictură dezvăluie un alt adevăr şocant, anume că Sfântul Graal nu este potirul de la Cina cea de Taină, ci... Maria Magdalena (idee pe care, împreună cu cea a existenţei Stăreţiei Sionului, Dan Brown a preluat-o de la autorii cărţii „Sânge Sfânt, Sânge Regal“, Richard Leigh, Henry Lincoln şi Michael Baigent; preluarea i-a adus o acuzaţie de plagiat de care a fost în cele din urmă achitat).

Acum, dacă avalanşei de date de mai sus, îi adăugăm afirmaţia lui Dan Brown cum că „toate documentele, ritualurile, organizaţiile, operele de artă care apar în roman există (...), aceste elemente sunt reale“, e evident că nu putem nega adevărul „Stăreţiei Sionului“. Dar dacă e adevărat acest lucru, e adevărat şi faptul că ea îi protejează pe decendenţii lui Iisus. Atunci e adevărat şi faptul că, înainte de răstignire, Hristos a încredinţat toată conducerea bisericii Mariei Magdalena, aşa cum arată... evangheliile gnostice. Dar dacă toate acestea sunt adevărate, fapte reale din punct de vedere istoric, atunci ce mai e ficţiune în carte? Personajele şi acţiunea? Aici este punctul nevralgic al romanului. Se prezintă ca o ficţiune care îmbracă istoria reală. Se afirmă că orice cititor, evident inteligent şi de bun simţ, va reuşi uşor să separe adevărul de fantezie. Lucrul acesta devine însă foarte dificil dacă e să dai crezare afirmaţiilor lui Dan Brown din interviuri sau să creditezica adevărate notele de la începutul romanului privind realitatea organizaţiilor, operelor de artă, obiectivelor arhitecturale, documentelor şi ritualurilor secrete. Dacă este aşa, ce a vrut oare Dan Brown? O „facţiune“, aşa cum au caracterizat opera sa criticii „Codului“?

Facţiune = Fapte + ficţiune

Dat fiind faptul că prezentul eseu este adresat unor cunoscători nu e nevoie de prea multe comentarii pentru a demonstra falsitatea unor afirmaţii „istorice“ care apar în roman. Pentru un public avizat teologic nu e greu să separe adevărul de ficţiune. Dar nu un astfel de public a adus în conturile lui Dan Brown 350 de milioane de dolari. Totuşi e interesantă, chiar şi pentru publicul avizat, modalitatea prin care scriitorul prezintă falsul istoric drept adevăr susţinut de documente. Iată câteva exemple.

Constantin şi rescrierea Noului Testament

Figura controversată a împăratului Constantin e punctul de plecare pentru lansarea unui atac la adresa bisericii catolice. Asta pentru că primul

primul împărat creştin a fost „un necredincios toată viaţa lui şi a fost botezat pe patul de moarte, când era prea slabit ca să mai protesteze. Pe vremea lui, religia oficială a în Roma era venerarea Soarelui – Sol Invictus, adică Soarele Invincibil – şi Constantin era marele ei preot. Din nefericire pentru el, capitala imperiului căzuse pradă unor tulburări religioase din ce în ce mai accentuate. La trei secole după crucificarea lui Iisus, numărul celor care credeau în el crescuse exponenţial. Între creştini şi păgâni izbucneau conflicte care, cu timpul, au căpătat proporţii atât de mari, încât ameninţau să ducă la scindarea Romei. Constantin a decis că trebuia făcut ceva pentru a calma spiritele. În anul 325 d.Hr., a hotărât unificarea Romei sub o singură religie: creştinismul. (...)

Constantin era un abil om de afaceri. Şi-a dat seama că religia creştină este în plină dezvoltare şi nu a făcut altceva decât să parieze pe cartea câştigătoare. (...) Îmbinând simbolurile, datele şi ritualurile păgâne cu tradiţia creştină proaspăt formată, a pus bazele unei religii hibride, acceptabilă pentru ambele părţi implicate."[3] Afirmaţia îi aparţine în roman lui Sir Leigh Teabing, erudit savant britanic, istoric de profesie, pasionat de cautarea Graalului. Am utilizat un citat atât de amplu pentru că el cuprinde exemplar modalitatea în care ficţiunea se îmbină cu adevărul istoric în „Cod". Astfel controversata convertire constantiniană este pusă în legatură cu un conflict care ameninţa să-i divizeze imperiul. Că s-a folosit Constantin sau nu de creştinism e foarte greu de argumentat, dar e util să te foloseşti de prezentarea unui fapt istoric (edictul de la Milan) ca să introduci falsificarea: Constantin - creator al unei religii sincretiste sintetizată deliberat în laboratoarele imperiale. Ridicol dar util naraţiunii. Urmează argumentul „ştiinţific" în sprijinul pretinsului sincretism, formulat în carte de Robert Langdon, al doilea savant erudit din roman, care demonstrează că: „Vestigiile religiei păgâne în simbolistica creştină sunt irefutabile. Discul solar al egiptenilor a devenit aureola sfinţilor creştini. Pictogramele ce o reprezentau pe Zeiţa Isis alăptându-l pe Horus, fiul ei conceput miraculos, au fost preluate în imagistica Fecioarei Maria cu Pruncul Iisus în braţe. Şi efectiv toate elementele ritualurilor catolice – mitra, altarul, doxologia şi împărtăşania – adică hrănirea cu trupul Domnului – provin din religiile păgâne anterioare".[4] Cu acest tur de forţă devine evident pentru cititorul care crezuse în afirmaţia dintru început, potrivit căreia „obiectele de artă şi documentele din carte sunt reale", că şi afirmaţiile de mai sus sunt reale întrucât au în spate dovezi concrete: artefacte şi documente. Atunci se impune ca adevărată şi următoarea deducţie a celor doi savanţi care îi explică neştiutoarei Sophie Neveau că: „Pe fondul acestei fuzionări a religiilor, Constantin a simţit nevoia să întărească noua tradiţie creştină şi a organizat o celebră adunare ecumenică pe care o cunoaştem sub numele de Sinodul de la Niceea. (...) La această întrunire participanţii au dezbătut şi au votat (...) caracterul divin al lui Iisus. (...) Până atunci Iisus fusese considerat de adepţii săi un profet, un muritor... un om extraordinar, însă doar un om. (...) Constantin l-a transformat într-o divinitate ce transcende omenescul, o entitate a cărei putere este mai presus de orice punct. Pe lângă faptul că astfel erau zădărnicite de la bun început orice viitoare atacuri păgâne la adresa creştinismului, acum adepţii lui Hristos nu mai

[3] Dan Brown, op. cit., pg. 248.
[4] Dan Brown, op. cit., pg. 248.

puteau fi mântuiţi decât prin intermediul unicului intercesor sacru – Biserica Romano-Catolică. (...) Fiindcă această schimbare de statut a avut loc la aproape patru secole după moartea lui Iisus, Constantin a fost nevoit să facă, de asemenea, ceva în privinţa miilor de documente anterioare ce relatau viaţa lui de om muritor. Şi împăratul ştia că are nevoie de o lovitură de maestru pentru a rescrie istoria. Aşa a apărut cel mai interesant moment în istoria creştinismului. Constantin a comandat şi a finanţat scrierea unei noi Biblii, din care a eliminat acele evanghelii ce aminteau de caracterul lui uman şi le-a îmbogăţit pe celelalte, care îi accentuau caracterul divin. Astfel, primele evanghelii au fost interzise, adunate de pretutindeni şi arse."[5] În două pagini Dan Brown desfiinţează practic evangheliile canonice. În lungul expozeu al savantului Leigh Teabing nu apare nici un cuvânt referitor la începuturile preniceene ale constituirii canonului nou testamentar. Cititorul neavizat va fi frapat şi de logica transformării lui Iisus care a „devenit" divin, Constantin transformându-l într-o entitate „ce transcende omenescul (astfel încât, n.n.) acum adepţii lui Hristos nu mai puteau fi mântuiţi decât prin intermediul unicului intercesor sacru – Biserica Romano – Catolică. (...) Miza nu era alta decât puterea."[6]

În doar patru pagini Dan Brown se foloseşte de realităţi istorice precum: Edictul de la Milan, botezul lui Constantin pe patul de moarte, credinţa sa în Sol Invictus, Sinodul I Ecumenic, disputa ariană, pentru a introduce propriile falsificări: actuala religie creştină e fabricată de Constantin, acesta a sintetizat-o din creştinism şi păgânism pentru că imperiul era divizat de luptele(!) dintre creştini şi păgâni, tot Constantin l-a „făcut" pe Iisus – Dumnezeu, în sinodul de la Niceea, pentru că înainte de acesta el nu fusese privit decât ca un remarcabil profet iar evangheliile (în număr de 80!) Îl prezentau ca atare.[7] Întrucât miza este anticlericală are toate şansele să prindă la public, venind ca o mănuşă peste mentalitatea contemporană. Aceeaşi mentalitate care va îmbrăţişa, bucuroasă, varianta Dan Brown a interpretării fenomenului gnostic.

Gnosticism şi evanghelii feministe

Tot amalgamul de falsuri şi adevăruri istorice, legate de epoca lui Constantin, pregăteşte de fapt intrarea în scenă a episodului cheie pentru roman: adevărul cu privire la căsătoria lui Iisus cu Maria Magdalena. Pentru că ştim deja că împăratul Constantin a adunat de pretutindeni primele evanghelii şi le-a ars, ne vom bucura să aflăm că: „din fericire pentru istorici, unele dintre evangheliile pe care Constantin a încercat să le distrugă, au reuşit totuşi să supravieţuiască. Prin anul 1950 au fost descoperite *Manuscrisele de la Marea Moartă*, ascunse într-o grotă în apropiere de Qumran, în Deşertul Iudeii. Să nu uităm, de asemenea, *Manuscrisele Copte* găsite în 1945 la Nag Hammadi. Pe lângă faptul că relatează istoria reală a Graalului, aceste documente vorbesc despre viaţa lui Iisus în termeni cât se poate de umani. Ele scot la iveală crasele discrepanţe şi adăugiri ulterioare, confirmând fără dubiu că Biblia modernă a fost alcătuită şi corectată de oameni care urmăreau un ţel politic clar – promovarea caracterului divin al lui Iisus Hristos şi exploatarea în interes propriu a influenţei sale."[8] Conform lui Dan Brown, Manuscrisele de la Nag Hammadi şi cele de la Marea Moartă sunt „cele mai vechi documente ale creştinătăţii."[9]

Ca atare, ele cuprind adevăruri pe care Noul Testament al lui Constantin nu le menţionează. Printre acestea şi pe cel al căsătoriei lui Iisus cu Maria Magdalena, idee care, probabil că a bulversat opinia publică înaintea oricăror alte „adevăruri" vehiculate de „Cod".

[5] Ibidem, pg. 248.

[6] Ibidem, pg. 249-251.

[7] Ibidem, pg. 250

[8] Petru o critică bine structurată asupra acestor aserţiuni ale lui Dan Brown vezi şi: Bart D. Ehrman, „Adevăr şi ficţiune în *Codul lui Da Vinci*", Editura Humanitas,Bucureşti 2005, pg. 25-51.

[9] Dan Brown, op. cit., pg. 251.

Fireşte, Dan Brown aduce şi documente reale în sprijinul afirmaţiei sale. Iată cum arată, în roman, unul dintre cele mai incitante pasaje din „Evanghelia lui Filip“, descoperită la Nag Hammadi: „şi însoţitoarea Mântuitorului este Maria Magdalena. Hristos o iubea mai mult decât pe oricare dintre ucenicii Săi şi o săruta adesea pe gură.“[10] Cum romanul are drept eroi principali doi mari savanţi, aceştia ne pot explica şi sensul original al termenului de „însoţitoare“:

„Sophie remarcă:

- Nu pomeneşte deloc despre căsătorie!

- Au contraire, surâse Teabing arătându-i un cuvânt de pe primul rând. Aşa cum ţi-ar spune toţi cei care au studiat aramaica, termenul *însoţitoare* însemna, pe atunci, tocmai soţie. Langdon

încuviinţă.“[11] În plus, tot ei ne pot arăta cum „Evanghelia Mariei Magdalena“ ne dezvăluie adevăratele planuri pe care Iisus le-a avut cu biserica Sa. „Şi Petru spuse: Chiar a vorbit Mântuitorul cu o femeie fără ştiinţa noastră? Acum trebuie să ne întoarcem cu toţii şi să ascultăm de ea? O preferă oare pe ea în locul nostru? Iar Levi răspunse: Petru, totdeauna ai fost aprig. Acum te văd cârcotind împotriva femeii ca împotriva unui duşman. Dacă pentru Mântuitor ea a fost vrednică, cine eşti tu să o respingi? Fireşte că Mântuitorul o cunoaşte bine. De aceea a iubit-o mai mult decât pe noi toţi“[12] În roman urmează şi erminia evangheliei: „În joc era mai mult decât simpla afecţiune. În momentul despre care se vorbeşte în această evanghelie, Iisus bănuieşte că va fi în curând prins şi răstignit. Drept urmare, o povăţuieşte pe Maria Magdalena cum să ducă mai departe Biserica Sa după ce El nu va mai fi.“[13] Urmează şi concluzia potrivit căreia: „Iisus a fost primul feminist din istoria omenirii. El şi-a dorit ca viitorul Bisericii Sale să fie încredinţat în mâinile Mariei Magdalena.“[14] Ce e adevărat din toată această disertaţie „savantă“ asupra evangheliilor gnostice? Faptul că ele au fost, într-adevăr, descoperite la Nag Hammadi în 1945 şi, evident, faptul că sunt creaţia unor cercuri gnostice. În rest…

Documentele de la Marea Moartă **nu** sunt evanghelii, ci scrieri evreieşti, veterotestamentare. Ele **nu** au fost descoperite în 1950, ci în 1947, de un tânăr păstor beduin. Atât scrierile de la Marea Moartă, cât şi cele de la Nag Hammadi **nu** vorbesc despre Graal.

Documentele de la Nag Hammadi **nu** sunt cele mai vechi evanghelii creştine, putând fi datate cel mai timpuriu în secolul II d.Hr. sau III d.Hr.. Cele mai vechi scrieri creştine sunt cele ale Sfântului Apostol Pavel, datate în secolul I d.Hr., scrieri ce fac parte din corpusul noutestamentar utilizat actualmente de toate bisericile creştine. În plus, cu excepţia „Evangheliei lui Toma“, celelalte scrieri de la Nag Hammadi cu greu pot fi încadrate în categoria evangheliilor.[15]

Sărutul Mariei Magdalena pe gură **nu** e nicidecum evident în textul original. Întrucât în acel loc manuscrisul este deteriorat, putem citi în el doar următoarele: „Tovarăşa lui (gaură în manuscris) Maria Magdalena (gaură în manuscris) mai mult decât (gaură în manuscris) discipolii (gaură în manuscris) sărute ea (gaură în

[10] Ibidem, pg. 263.
[11] Ibidem, pg. 263.
[12] Ibidem, pg. 264
[13] Ibidem, pg. 265.
[14] Ibidem, pg. 265
[15] „Evangheliile Gnostice“, Editura Herald, Bucureşti 2005, pg. 7.

manuscris) pe ea (gaură în manuscris)"[16] Iată şi o variantă prin care traducătorii ediţiei româneşti a „Evangheliilor Gnostice" au încercat să expliciteze locurile goale din manuscrisul deteriorat. „Iar însoţitoarea (Mântuitorului este) Maria Magdalena. (...a iubit-o) pe ea mai mult decât pe (toţi) ucenicii. (şi) pe ea, el a sărutat-o (chiar) pe (...)"[17] E evidentă discrepanţa dintre interpretarea citată şi „traducerea" lui Dan Brown. Traducătorii ediţiei române nu încearcă să suplinească ceea ce Dan Brown, în ingeniozitatea sa reuşeşte, aşezând substantivul „gură", astfel încât efectul să fie maxim. Falsul este cu atât mai grosolan cu cât tratatele gnostice de la Nag Hammadi sunt, potrivit experţilor, ascetice prin natura lor.[18] Aşadar introducerea termenului nu numai că blochează orice variantă diferită de traducere, dar şi confiscă mesajul textului. În plus, „însoţitoare" nu înseamnă în textul original soţie. Manuscrisul fiind scris în limba coptă şi nu în aramaică, termenul „koinonos" (împrumutat din greacă) se traduce prin „tovarăş", „prieten", „asociat", dar nicidecum prin soţie.

În ceea ce priveşte ideea că gnosticismul, şi indirect şi evangheliile gnostice, au reprezentat un curent spiritual care, în opoziţie cu iudaismul şi creştinismul (religii ale Tatălui) s-a concretizat ca un cult în care femeia avea rolul central, Dan Brown nu este original. Înaintea sa, în 1979, Elaine Pagels avansa această ipoteză în „The Gnostic Gospels". De atunci însă teoria a fost criticată. În primul rând pentru că din analiza miturilor gnostice deducea un aspect greu de demonstrat, anume că o comunitate gnostică era o comunitate „feministă". Extragerea unor date sociale din analiza unui mit s-a dovedit ulterior o practică cu rezultate ambigue.[19] Chiar Elaine Pagels şi-a revizuit parte din teoriile

[16] apud Barth D. Ehrman, op. cit., pg. 205.
[17] „Evangheliile Gnostice", Ed. Cit., pg. 167.
[18] Pentru detalii a se vedea şi „Evangheliile Gnostice", Ed. Cit., pg. 209.
[19] Vezi poziţia lui Ioan Petru Culianu referitoare la metodă în Ioan Petru Culianu, „Arborele Gnozei", Editura Nemira, Bucureşti, 1998, pg. 135-137.

expuse în lucrarea sa referitoare la evangheliile gnostice. În plus, în cazul miturilor gnostice, situația este cu atât mai problematică cu cât Sofia, personajul celest în jurul căreia pivotează mitul, nu este un personaj care să producă evenimente benefice. În marea majoritate a variantelor mitului gnostic ea este indirect responsabilă de geneza lumii materiale, ca Mamă a Demiurgului rău, creatorul direct al lumii materiale. Naşterea Demiurgului rău (Ialdabaoth, Adamas, Authades, Sabaot) creatorul universului material, este rezultatul unui accident datorat fie erosului necontrolat al Sofiei, fie unei aventuri a acesteia, evenimente în urma cărora ea părăseşte Pleroma.[20] Atât într-un caz, cât şi în celălat, Sofia regretă greşeala ei şi făptura pe care ea a zămislit-o. Lumea în care trăim, guvernată şi creată de Ialdabaoth, este rea în esența ei, iar figura sa funcționează ca o soluție logică la existența răului. Sofia este indirect responsabilă răului din univers. Acesta e generat în urma acțiunilor ei care au tulburat Pleroma, guvernată de Demiurgul cel bun (văzut ca Tatăl a Toate, Puterea Supremă). Valoarea faptelor ei este aşadar antifeministă.[21] Dan Brown încearcă nu numai să o transforme într-o divinitate eminamente pozitivă ci şi să o aşeze ca personaj central al unei religii gnostice care valorizează creația, actul sexual (acel „hieros gamos" practicat de membrii „Stareției Sionului") lumea ca fiind bună în sine, pentru că e epifania Zeiței. Aceasta nu este însă viziunea împărtăşită de variatele versiuni ale mitului gnostic, care nu au valorizat pozitiv nici creația nici actul sexual, văzut mai degrabă ca rău în sine. Tratatele de la Nag Hammadi nu pot fi înțelese decât în acest context, orice altă interpretare a lor fiind o denaturare forțată a sensului pe care ele îl dau eliberării şi mântuirii. Zeița lui Dan Brown nu este deci Zeița gnosticilor şi dacă e să ne gândim la avalanşa de falsuri istorice prezentate în roman care au fost profitabile pentru autorul îmbogățit peste noapte, am putea spune că ea nu este nici Afrodita, patroana iubirii ci mai degrabă Fortuna care a fost invocată nu pentru a veghea asupra renaşterii feminității şi a actelor sexuale sacre ci pentru a aduce prosperitate şi noroc.

Societăți secrete

Dacă pe tărâm istoric „facțiunea" lui Dan Brown poate fi uşor urmărită, pe tărâmul speculațiilor pe marginea unor societăți secrete acest lucru devine dificil. Totuşi, în ceea ce priveşte vestita „Stăreție a Sionului", fondată în 1099 pentru a apăra pe descendenții lui Iisus şi ai Mariei Magdalena, precum şi documentele care le atestă originea divină, se pot face anumite comentarii.

Astfel, mare parte din dovezile referitoare la această societate, dovezi preluate de Dan Brown din volumul „Sânge Sfânt, Sfânt Graal" de Richard Leigh, Henry Lincoln şi si Michael Baigent, sunt conținute în aşa numitele „Dosare secrete", descoperite în 1975 la Biblioteca Națională din Paris. Documentele menționează numele unor ilustre personalități ale Evului Mediu, printre care şi Isaac Newton sau Leonardo da Vinci, indicându-i ca Mari Maeştri ai „Stăreției". Listele indicau şi o descendență a urmaşilor lui Iisus şi ai Mariei Magdalena, incluzându-i pe regii Franței din dinastia Merovingiană, până în zilele noastre. Pe listă apărea şi un anume Pierre Plantard, individ obscur, condamnat în Franța în 1953 pentru fraudă. În 1993 el a compărut în fața unui tribunal într-un proces legat de un scandal politic. În cadrul procesului, Plantard a recunoscut sub jurământ că a inventat toată structura „Stăreției Sionului". În urma unei percheziții la domiciliul său, au mai fost găsite documente care îl declarau pe Plantard... regele de drept al Franței.[22]

Pentru un cititor sceptic, argumentul de mai sus este suficient, dar pentru un fan al teoriei conspirațiilor el poate fi o dovadă în plus a încercării lui Pierre Plantard de a oculta adevărul pentru a păstra secretele Stăreției. Sigur că în fața unor astfel de supoziții rațiunea nu poate decât să se predea şi să-i lase pe conspiraționişti... să-şi savureze speculațiile. *(va urma)*

[20] Ioan Petru Culianu, „Jocurile minții", Editura Polirom, Iaşi, 2002, pg. 113-137.
[21] Ibidem, pg. 143.
[22] James L. Garlow, Peter Jones, „Codul spart al lui Da Vinci", Editura Aqua Forte, Cluj Napoca, 2005, pg. 82-83.

„Zeitgeist“ sau panorama deşertăciunilor (I)

Paul Grigoriu jr.

Cadrul general

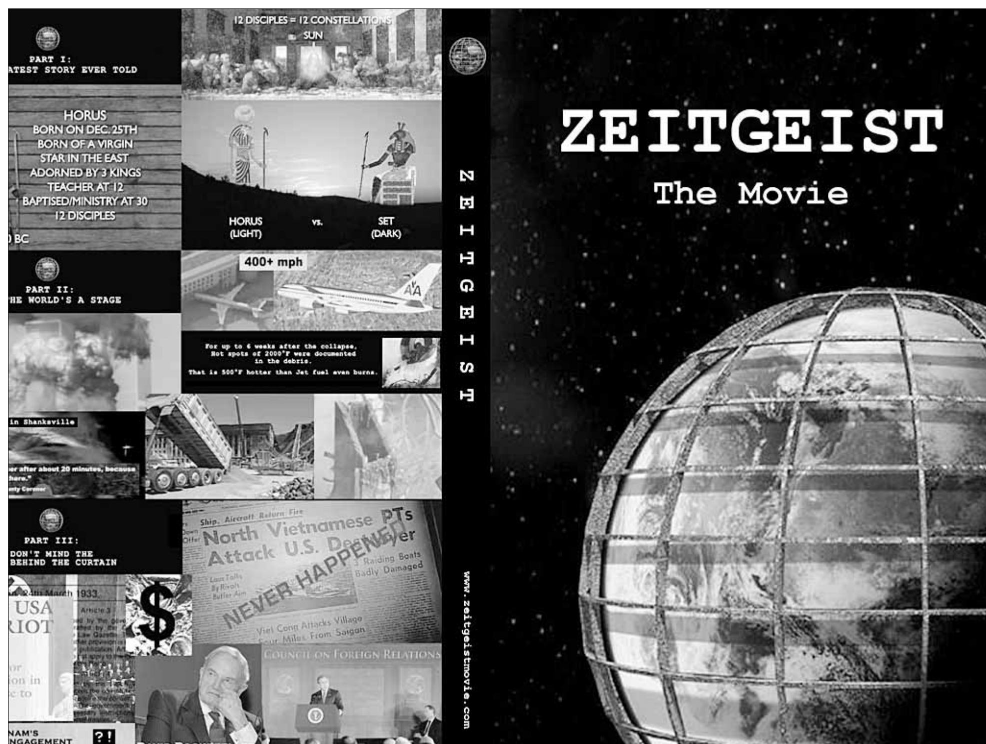
În ultima vreme, un filmuleț ce se vrea documentar face furori printre internauți. Difuzat cu o tenacitate suspectă – ca spam, cu posibilitatea vizionării şi descărcării gratuite – „Zeitgeist“, ai cărui finanțatori ne rămân până astăzi necunoscuți, încearcă să ofere o privire asupra lumii ce ar rupe vălul ignoranței care a făcut din noi subiecte ale manipulării. Filmul are trei părți. Prima, cu subtitlul „Cea mai mare poveste spusă vreodată“ este un atac direct la adresa creştinismului. De fapt, la nivel declarativ sunt vizate în general ceea ce autorii numesc „religii teiste“ (adică ce presupun credința în cel puțin o deitate), dar ținta principală a presupuselor dezvăluiri e Hristos, atacurile având efecte prin ricoşeu şi asupra mozaismului şi, în mai mică măsură, a mahomedanismului.

Înainte de a intra în subiectul propriu-zis, „Zeitgeist“ stabileşte destul de clar pentru cine are ochi să vadă, cadrul ideologic. Accentul este pus pe trăirea lui „aici şi acum“, fără a da atenție trecutului sau viitorului, pe amoralism („nu există lucruri bune sau rele în sine“), pe evoluționism şi o „reconectare cu forțele naturii, cu unitatea universului“. Nu se neagă o anumită spiritualitate, deci poziția nu este una pur atee – deşi sunt folosite argumente puse la dispoziție de diferitele forme ale ateismului organizat – ci mai degrabă cu accente de panteism, divinizare a naturii şi contopire a omului în esența ei impersonală, toate având o profundă aversiune față de religia aşa-zis oficială şi față de instituțiile religioase. Toate acestea se identifică cu un curent numit new age, pe care, în 1994, Părintele Symeon de la Essex îl descria în felul următor: „Nu există o mişcare new age, nu există un fondator al ei, dar toate aceste mişcări interesate de spiritualitățile orientale, de magie, de toate aceste lucruri, amestecate cu o răceală a credinței creştine sunt legate un pic de astrologie. Se crede că omenirea va intra într-o nouă eră, în care elementele pozitive din toate religiile lumii vor forma o nouă religie, în care capacitățile spirituale ale omului vor fi dezvoltate enorm. (...) Din nefericire însă, intrând în acest curent, oamenii devin sclavii unor spiritualități false. (...) După perioada de decădere materialistă, omul se întoarce spre spiritual, fără să-şi dea seama că există multe duhuri care nu sunt Duhul Sfânt“. Această spiritualitate mixtă este evidentă în „Zeitgeist“, în momentul în care Jordan Maxwell, specialist independent în astro-teologie, introduce atacul împotriva creştinismului prin afirmația că cei ce cred în Dumnezeul creştin se opun dreptății divine şi au nevoie „să cunoască adevărul, pentru că adevărul îi va face liberi“. Paradoxal şi ironic, această ultimă parte a propoziției nu este altceva decât un citat din spusele lui Hristos (Evanghelia după Ioan, capitolul VIII, versetul 32).

Asemănări şi deosebiri, simboluri şi false simboluri

Urmează apoi argumentația anti-creştină propriu zisă. Pornind de la efectele de stand-up comedy, cu râsete pe fundal, ironizând o variantă simplificată şi ridiculizată a credinței, se afirmă în „Zeitgeist“ că învățătura creştină nu este decât o compilație a credințelor mai vechi care ar avea la bază o schemă evolutivă astrologică, cu soarele în centru şi cele douăsprezece semne zodiacale în

jurul lui. Urmează o înşiruire de falsuri grosolane, care se sprijină pe ideea inculturii publicului contemporan şi disponibilitatea de a crede orice are o aură de mister. Astfel, sunt prezentate mai multe zeităţi păgâne, aşa-zis solare, despre care se spune că ar avea exact aceleaşi caracteristici ca Hristos: naşterea pe 25 decembrie, dintr-o fecioară, activitatea publică începută la 30 de ani după un botez, numele divine de „Fiu al lui Dumnezeu“ sau „Lumină a lumii“, moartea şi învierea. Privitorul e bombardat cu o serie imensă de nume de zeităţi cărora le sunt asociate aceste caracteristici. O simplă privire critică, eventual dublată de lectura oricărei istorii a religiilor – de găsit şi la un click distanţă, pe internet – arată falsitatea argumentelor înfăţişate. Horus este fiul lui Isis ŞI OSIRIS, iar moartea lui este consecinţa unei lupte şi nu jertfă de bunăvoie, Krishna, avatar al lui Vishnu, identificat în alte variante ale hinduismului cu fiinţa supremă însăşi, este al 8-lea fiu al prinţesei Devaki şi al lui Vasudeva, născut, după calcule care, desigur, nu pot avea pretenţia unei prea mari exactităţi, deoarece în perioadele apariţiei acestor mituri se foloseau alte calendare, pe 18 sau 21 iulie 3228 înainte de Hristos, Dionisos este fiul lui Zeus şi al prinţesei Semele (în alte variante al zeităţii infernale Persefona). Despre alţi zei enumeraţi în lista autorilor filmului, cum ar fi Thor, nici nu mai are rost să amintim, deosebirile fiind evidente. Că există similitudini între creştinism şi unele credinţe anterioare este de netăgăduit. Dar acestea merg până la un punct şi se deosebesc în esenţă. Explicaţia pe care o dau istoricii religiilor este fondul comun al experienţei omeneşti, din care, ulterior, s-au desprins diferitele sisteme religioase, iar Sfinţii Părinţi vorbesc despre rămăşiţe ale Revelaţiei de la începuturi, care s-a deformat, cu timpul din pricina păcatului oamenilor, şi le-a fost redată în forma corectă întâi prin profeţi, apoi prin însăşi venirea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. De altfel, realizatorii înşuşi arată că apologeţii creştini, dintre care ei dau exemplul Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful, au cunoscut aceste asemănări şi s-au folosit de ele pentru a-şi transmite mai uşor me-

sajul. Concepția lor era aceeași ca cea menționată mai sus, că deformările și „schimonosirile“ adevărului sunt rezultatul păcatelor și al intervenției nemijlocite a diavolului, căci în creștinism cunoașterea teoretică nu poate exista decât în deplină armonie cu trăirea în acord cu Dumnezeu. Explicația din urmă poate fi considerată forțată de cei care nu cred, însă cu atât mai mult sunt forțate similitudinile cu ciclul planetelor și credințele astrologice derivate din acesta.

Mai departe, autorii filmului insistă pe simbolismul noii ere (new age!), care ar însemna sfârșitul creștinismului prin ieșirea din era Peștilor și intrarea în era Vărsătorului (aquarius). Continuă și aici paralelele imaginare. Se știe că, la începuturile creștinismului, cei care aparțineau credinței în Hristos se recunoșteau între ei prin desenarea pe pământ a unui pește. Acesta nu este însă nicidecum legat de semnul zodiacal cu același nume. Cum lumea în care s-a răspândit creștinismul la început vorbea cu preponderență limba greacă, în care pește este „ichtios“, acesta era folosit ca semn de recunoaștere pentru că literele sale formează inițialele de la „Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul“.

În treacăt sunt atacate și alte persoane sau evenimente biblice, cum ar fi Moise sau Potopul. Despre acesta din urmă, autorii filmului arată, pentru a demonta istorisirea din Vechiul Testament, că se regăsește în multe alte credințe, cel mai la îndemână în Epopeea lui Ghilgameș. Lucrul este atestat demult de istoricii religiilor, însă unii dintre ei au ajuns la o concluzie destul de diferită de cea din „Zeitgeist“. Dacă un același eveniment este descris în mai multe culturi de pe pământ, dintre care unele nu s-au aflat niciodată în contact, nu este oare un indiciu că acel eveniment sau măcar ceva în felul lui s-a petrecut cu adevărat în timpuri preistorice?

Logica internă a credinței învață că, dacă toată istoria omenirii se învârte în jurul evenimentului central al Întrupării lui Hristos, toate întâmplările ei au, pe lângă elementele concrete, faptice, și o încărcătură simbolică. Mai multe personaje din trecut sunt prototipuri, simboluri, preînchipuiri ale celor ce au fost după ele sau ale celor ce vor fi. Hristos Însuși îl înfățișează pe Sfântul Ilie ca prototip al Sfântului Ioan Botezătorul, iar pe proorocul Iona, care a stat trei zile în pântecele unui monstru marin, ca simbol viu al morții și învierii Fiului lui Dumnezeu. Sesizând asemănarea (care, de altfel, se oprește într-un anumit punct) dintre Iosif și Iisus, filmul încearcă să facă din ea încă o dovadă a falsității istoriei creștine. Însă simbolism există nu numai în Scripturi, ci și în natură, la tot pasul. Ciclul anotimpurilor este simbol pentru ciclul vârstelor omului, însă ar fi absurd să susținem că, din această cauză, omul e o invenție!

Iisus Hristos ca Persoană istorică

În cele din urmă, „Zeitgeist“ merge, deși printr-o altă metodă, pe aceeași linie pe care au mers, acum un an sau doi, pseudo-dezvăluirile lui James Cameron. Regizorul pretindea că ar fi găsit mormântul Sfintei Familii, ceea, ce, evident, ar fi dărâmat orice învățătură despre Înviere. Oamenii de știință au demonstrat repede falsul, dar acest lucru a fost anunțat discret în presă, în timp ce așa-zisa descoperire a avut parte de o largă acoperire media. Văzând că nu pot dărâma prin argumente „științifice“ Învierea lui Hristos, dar animați de același duh, realizatorii „Zeitgeist“ încearcă să ne convingă că Iisus nici măcar nu a existat ca persoană istorică. Deși istoricii romani Tacit și Suetoniu Îl menționează în scrierile lor, noii contestatari susțin că ei s-ar fi referit la un substantiv comun (Hristos, în ebraică Mesia, înseamnă uns, consacrat) și nu la Persoana lui Iisus. Cu toate acestea, legătura pe care respectivii o fac între Hristos și cultul creștin este, după părerea noastră, suficientă pentru a înlătura îndoielile. Pliniu cel Tânăr, proconsolul Bitiniei, într-o scrisoare către împăratul Traian, vorbește despre creștinii care Îl adorau pe Iisus, argument suficient pentru a demonta teoria conform căreia Iisus ca persoană istorică a fost „fabricat“, din rațiuni politice, în timpul domniei lui Constantin cel Mare. Mai este și mărturia importantă a istoricului evreu Iosif Flaviu. Despre aceasta ni se spune în „Zeitgeist“ că oamenii de știință i-au demonstrat inautenticitatea. Minciuna devine evi-

dentă. Mărturia lui Iosif Flaviu din „Antichitățile iudaice“ are două părți. Una, la capitolul XX, 9, 1, unde amintește despre uciderea lui Iacob, „frate al lui Iisus Hristos“. Aceasta nu a fost contestată niciodată de nici un om de știință! A doua, la capitolul XVIII, 3, 3, Îl menționează pe Iisus ca făcător de minuni și învățător al adevărului. Doar în privința acesteia există controverse, pentru că Iosif Flaviu nu era creștin și deci este greu de înțeles cum ar fi putut susține aceste lucruri. Deci oamenii de știință PRESUPUN – nu au demonstrat fără putință de tăgadă – că mărturisirea despre Hristos ca învățător al adevărului la Iosif Flaviu ar putea fi o adăugire târzie, însă NU PUN LA ÎNDOIALĂ mărturiile istoricului despre existența lui Iisus Hristos ca persoană istorică.

Concluzia filmului și concluzia noastră

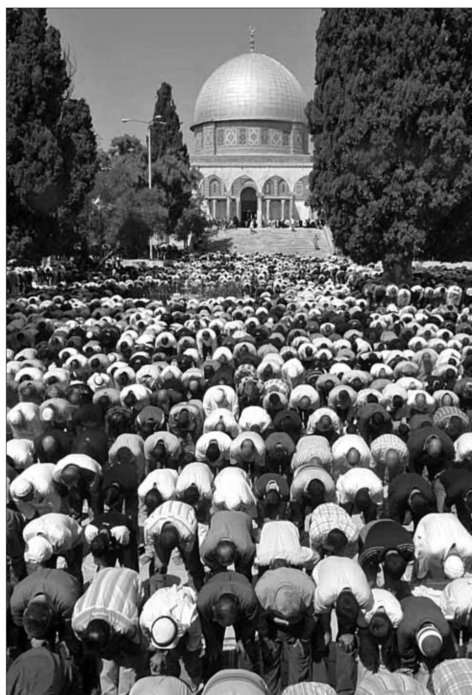
Concluzia primei părți a filmului este, după cum am amintit, că învățătura creștină a fost fabricată și oficializată în scopul consolidării puterii politice de împăratul Constantin cel Mare. Este un argument preluat – paradoxal! – de la secta neoprotestantă a adventiștilor, care deși Îl mărturisesc pe Hristos, susțin că instituirea duminicii ca zi de cult datează din timpul acestui împărat roman. Cu toate acestea, încă din primele secole creștine ni se păstrează nenumărate scrieri creștine, iar miile de martiri uciși de puterea romană în timpul persecuțiilor (dintre care, printre cele mai sângeroase, cele ale lui Nero și Dioclețian) demonstrează clar că învățătura și credința existau cu mult înainte de anul 313, când le-a fost acordată libertatea de către Constantin cel Mare. Mai mult primul Sinod Ecumenic, ce a avut loc la inițiativa acestui împărat în anul 325, la Niceea, nu a „inventat“ noua învățătură oficială a Imperiului, ci doar a precizat un punct important al credinței în fața apariției unei erezii. Mai departe, „Zeitgeist“ ne spune că Vaticanul deține adevărul, dar că se folosește în continuare de creștinism, pentru a controla societățile. Lăsând la o parte faptul că este ignorată în întregime Ortodoxia, deși aceasta reprezintă, chiar și din punct de vedere strict numeric, o importantă parte a creștinismului, care nu a practicat persecuțiile sau cruciadele de care e plin catolicismul, filmul nu reușește să explice cum este controlată societatea contemporană prin creștinism, atâta timp cât se poate observa cu ochiul liber că valorile prin care sunt guvernate atât piața cât și viața oamenilor sunt complet străine învățăturii creștine despre iubirea de Dumnezeu și de aproapele.

Prima parte a filmului „Zeitgeist“ este un atac slab argumentat și incoerent împotriva creștinismului, dar cu toate acestea un atac ce se bazează pe scenografia prezentării argumentelor, ca într-un spectacol de sunet și lumini, și pe pretențiile științifice ale acestora, ușor de înghițit de un public ale cărui singure surse de informare sunt reprezentate de televizor și internet. Oricine cercetează atent și onest va vedea, chiar dacă nu este un adept al creștinismului, că argumentele filmului sunt bazate strict pe scoateri din context, conexiuni forțate și, mai ales, pe minciuni și falsuri istorice și mitologice. Acestea sunt cu atât mai periculoase, cu cât scopul lor este dublu, de a-i îndepărta pe oameni de învățătura lui Hristos și de a-i face receptivi la un alt fel de spiritualitate, „în care omul vrea să devină Dumnezeu prin el însuși. Deci, în realitate (...) o formă de gnosticism care poate merge până la a lua forme de păgânism, ca de exemplu cultul naturii, astrologia, magia și toate formele de spiritualitate orientală și credințe“. (Pr. Symeon) Părțile a 2-a și a 3-a ale filmului arată o evoluție cu atât mai tulburătoare. *(va urma)*

Manifestări ale fundamentalismului islamic (I)

Antonio Aroneasa

„Secolul al XXI-lea va fi religios sau nu va fi deloc" – acest citat celebru atribuit, nu fără controverse, lui Andre Malraux, a fost şi este privit în continuare ca o profeţie care vizează destinul omenirii. În ce măsură depinde acesta de religiozitatea oamenilor? Este o întrebare al cărei răspuns devine complex, pentru că orice religie se cere să fie trăită, iar trăirea ei înseamnă manifestarea religioasă într-un spaţiu exterior care în lumea contemporană îi priveşte şi pe cei care aparţin altor religii sau sunt areligioşi.

Lumea în care trăim este extrem de complexă şi această complexitate are în vedere, pe lângă alte sfere de existenţă ale umanităţii şi existenţa religioasă care are, în pofida „înţelepţilor acestui veac", care întrevăd că religia va fi depăşită de ştiinţele exacte, un cuvânt hotărâtor de adresat umanităţii. Religia nu poate fi ignorată şi nu poate fi nicicând inhibată de om pentru că omul este, în adâncul său, o făptură religioasă, care are nevoie neîncetat de o legătură cu ceva/Cineva dincolo de existenţa limitată a vieţii de zi cu zi. „Religie" – acest cuvânt care în chiar etimologia sa arată că omul are nevoie de o legătură care să îl susţină dincolo de moarte, o legătură care să dea sens acestei vieţi scurte, exprimă şi un alt adevăr care arată că omul deţine şi o identitate spirituală şi că această identitate îl face veşnic, îl ajută să biruie moartea, să se apropie de Dumnezeu şi să trăiască cu conştiinţa atotprezenţei divine. Atât în vechime cât şi în zilele noastre omul religios se caracterizează prin faptul că, pentru el, întreaga lume este înveşmântată de iubirea lui Dumnezeu, o lume în care împreună cu ceilalţi se străduieşte pentru a dobândi mântuirea. Dar lumea de astăzi, în latura ei spirituală, înseamnă diversitate în care trebuie să îmi manifest credinţa lângă celălalt, trebuie să fiu în religia mea lângă altul, care poate să nu se împărtăşească împreună cu mine din aceeaşi credinţă, din acelaşi adevăr. Şi de aici, de la existenţa celuilalt, războiul interior care trebuie să fie purtat împotriva propriilor mele patimi se exteriorizează şi devine război împotriva semenilor. Rigoarea spirituală, care îmi cere să fiu exigent cu propria mea existenţă, aspru şi critic faţă de mine pentru a-mi vedea, aşa cum Însuşi Mântuitorul îndeamnă, bârna păcatelor din ochiul meu, se transformă în luptă oarbă cu semenul meu, în violenţă care nu are ca scop decât impunerea cu forţa a unor principii religioase sau morale sau, dacă nu, distrugerea celuilalt. Aici se naşte acel gen de fundamentalism religios care a îngrozit miliarde de oameni şi în numele căruia se săvârşesc crime oribile într-un secol care ar trebui să fie marcat de lupta pentru pace şi în care banii ar putea fi cheltuiţi pentru eradicarea sărăciei şi nu pentru fabricarea armelor.

În lumea de azi fundamentalismul religios se manifestă cu precădere dintr-o singură direcție și anume dinspre religia islamică. Chiar dacă fundamentalismul și terorismul sunt acceptate și manifestate doar de către o anumită parte a islamului și anume de latura sa radicală, totuși acestea sunt realități care au tulburat și tulbură în continuare într-un mod foarte serios istoria lumii. Cea mai curată și mai logică întrebare este următoarea: de ce este posibil așa ceva și de ce este posibil în islam, în vreme ce alte mari religii – creștinismul, budismul, hinduismul etc. – nu cunosc nici pe departe astfel de practici? Cine sau ce anume dă girul acestor oameni pentru a se manifesta în acest mod? Există două izvoare principale din care fundamentaliștii și teroriștii musulmani se pot inspira din belșug și acestea sunt cartea sfântă a islamului, Coranul și Profetul Mahomed. Înainte de a descoperi aceste surse de inspirație pentru crimele teroriștilor asupra atâtor oameni nevinovați este bine să remarcăm faptul că sunt, în același timp, foarte mulți islamici care condamnă terorismul spunând în mod paradoxal că însuși Coranul îl condamnă.

Coranul și viața lui Mahomed – două surse de inspirație

Viața și personalitatea profetului Mahomed se pot constitui în adevărate temelii pentru cei care recurg la acțiunile teroriste. Profetul însuși a uzat de sabie și a purtat lupte destule ceea ce face ca, în ciuda denumirii sale, noua religie pe care o întemeiază să se nască în toiul luptelor, prin vărsare de sânge. Viața profetului Mahomed este una tumultuoasă. Se naște în anul 570, iar la 24 de ani intră în slujba unei văduve bogate, pe nume Khadija, cu care se căsătorește, chiar dacă aceasta este mult mai în vârstă decât el. La 40 de ani se retrage pentru prima oară în apropiere de Mecca, la poalele muntelui Hira, unde pretinde că a avut revelații de la îngerul Gabriel (Djabrail). Mahomed însuși începe să își propovăduiască învățăturile, la început celor apropiați. Pe lângă faptul că a fost un comerciant și un lider religios, Profetul a fost și o personalitate războinică, purtând lupte atât împotriva tribului quraișiților din Mecca, cât și a evreilor din Medina, unele dintre acestea purtate și câștigate într-un mod necinstit[1]. Pe lângă viața și personalitatea profetului Mahomed în Coran găsim un număr mare de versete în care pur și simplu musulmanii sunt îndemnați să ucidă pe cei care se împotrivesc lor. Pentru a fi lămuriți, iată câteva exemple: „Luptați-vă pentru calea lui Dumnezeu împotriva celor ce voiesc să se lupte cu voi (...). *Omorâți-i oriunde îi găsiți și goniți-i de acolo*, de unde v-au gonit pe voi, căci *ispita este mai rea decât omorul*, însă nu luptați împotriva lor lângă templul sfânt doar dacă se luptă ei acolo împotriva voastră; *omorâți-i, căci aceasta este răsplata celor necredincioși*" (Sura 2, 186 – 187); „Poate că urâți tocmai ceea ce este bun pentru voi, poate că iubiți tocmai ceea ce este rău pentru voi... . Războiul este greu, însă a te abate de la calea lui Dumnezeu și a te lepăda de El și de templul său cel sfânt și a alunga poporul său de acolo este păcatul cel mai mare înaintea Domnului. Ispita este mai grea decât omorul. (...) Cei ce cred și purced la luptă pentru drumul lui Dumnezeu, aceia să nădăjduiască în mila lui Dumnezeu" (Sura 2, 213-215).[2]

Prin urmare, nu numai că războiul este îngăduit, dar el este o mare datorie a musulmanului, pentru că este „calea lui Dumnezeu", iar războiul se înțelege că nu poate fi purtat decât împotriva necredincioșilor. De asemenea „expresia «*războiul vă este orânduit...*» (Sura 2, 212) pare un testament al Profetului față de o nouă religie și un nou imperiu, care se va clădi pe râuri de sânge, care vor umezi pământul din India până în Spania și din Rusia până în Sudul Africii"[3]. „Extremismul islamic poate fi de asemenea argu-

1 În anul 627 d. Hr are loc așa numita „luptă a tranșeelor, deoarece Mahomed săpase tranșee în jurul cetății Medina și le prevăzuse cu țepușe. Ori arabii aveau spiritul cavaleresc de luptă cinstită, care implica sabia și calul într-o luptă deschisă". – Pr. Conf. Dr. Emil Jurcan, **Lumea religioasă contemporantă**, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, pag. 66

2 **Coranul** – traducere din arabă de Sivestru Octavian Isopescul, editra Cartier, Chișinău, *apudPr. Conf. Dr. Emil Jurcan*, **Lumea religioasă contemporantă**, *Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, pg. 105-106*

3 Pr. Conf. Dr. *Emil Jurcan*, **Lumea religioasă contemporantă**, *Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, pg. 105-106*

mentat pe un alt verset coranic, care spune: „nu încheiați prietenie cu cei ce nu-s de-ai voştri“ (Sura III, 114), evident acest loc dând şansa comentariului de a putea exclude orice ne-musulman din cercul prietenilor .

Fanatizarea, care duce până la moarte deliberată pentru cauza islamului, se poate argumenta pe versetele următoare: „dacă veți fi omorâți pentru drumul lui Dumnezeu sau veți muri, este iertarea lui Dumnezeu şi îndurarea lui mai bună decât toate averile pe care le-ați adunat. Căci dacă veți muri sau veți fi omorâți, vă veți aduna la Dumnezeu (Sura III, 151-152). Cu alte cuvinte, toți cei morți pentru cauza Coranului vor avea bucuria fericirii paradisiace.“[4]

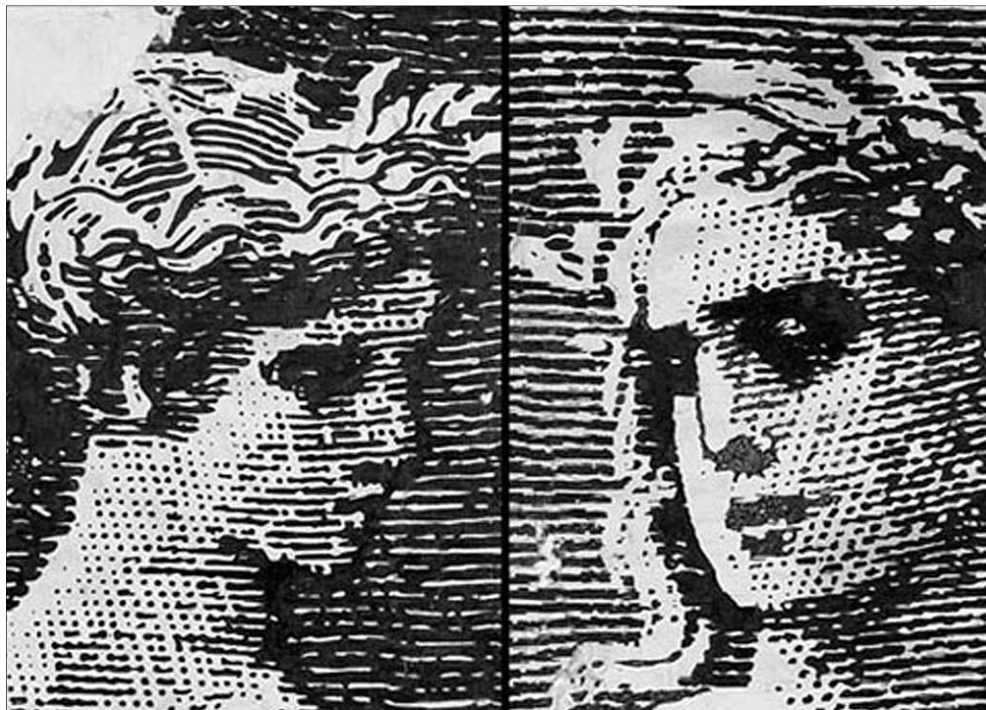
Simpla comparație, făcută chiar de un credincios simplu, între mesajul coranic şi Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos va evidenția în mod clar diferența. Dacă creştinismul, prin Mântuitorul Iisus Hristos şi prin învățătura Sa, este de la începuturile sale o religie a păcii, nu acelaşi lucru se poate spune despre „islam“[5]. Bineînțeles şi creştinii, mai ales cei din primele veacuri, dar şi creştinii secolului XX în închisorile comuniste, au fost fericiți să sufere şi să moară pentru Hristos, dar nu încercând să omoare pe alții, ci răspunzând cu dragoste acolo unde cei care îi persecutau îşi manifestau ura față de ei. Mântuitorul Hristos i-a spus sfântului apostol Petru, în Grădina Ghetsimani, atunci când acesta se pregătea să-L apere, să pună sabia în teacă pentru că aceia care scot sabia de sabie vor şi pieri. Aceste cuvine ale Mântuitorului arată clar caracterul irenic al învățăturii creştine şi de aceea războaiele „creştine“ purtate cu crucea înainte nu îşi pot găsi niciodată vreo justificare în Sfânta Scriptură a Noului Testament sau în Persoana Mântuitorului Hristos. Pentru creştin, una dintre datorii este „facerea de pace“ pe când mesajul Coranului este clar: „războiul vă este orânduit“. De aceea încercările unor teologi musulmani de a scoate actele teroriste de sub incidența Coranului sunt lipsite de temei. Musulmanul care are astfel de precepte care îndeamnă la violență şi la crimă, aşezate tocmai în cartea sa sfântă, poate oricând să „aplice“ la acestea şi să le pună în practică, considerând aceasta ca fiind o datorie sfântă. De altfel întreaga istorie a „coexistenței“ dintre creştini şi musulmani, începând din secolul VII până în zilele noastre, a fost marcată de violențe, întrucât islamul a avut în vedere pe plan politic extinderea şi cucerirea de noi teritorii.

După ce islamul, cu greutate la începuturile sale a implementat în conştiința arabilor importanța apartenenței la *umma*, o comunitate bazată de data aceasta nu pe identitatea etnică, ci pe cea religioasă, făcându-i prin aceasta să renunțe la luptele fratricide, şi-a îndreptat atenția spre teritoriile populate de creştini pentru că acestea trebuia să fie cucerite. „De fapt, nu este vorba de o ocupare a teritoriilor, cât mai ales jefuirea țării respective. Lumea se împărțea deja în două: în «Casa Islamului» (Dar al-Islam) şi «Casa Războiului» (Dar al-Harb), care era lumea ghiaurilor. Din momentul în care «oamenii cărții» (ahl al-kitab) deveneau supuşi (dhimmi) ei nu mai erau prădați, fiind considerați vasali, dar erau obligați să plătească haraciul.“[6] Datorită învățăturii conform căreia lumea este împărțită în două „case“, musulmanii vor fi convinşi, în mod sigur extremiştii, că aceia care se află în „dar-al-harb“ se află într-o lume potrivnică, a războiului, o lume supusă influențelor diabolice, iar această lume trebuie să fie supusă. De aici până la a genera curente fundamentaliste într-un islam contemporan şi într-o lume în care balanța a înclinat şi continuă să încline, cel puțin pentru un timp, în favoarea Occidentului creştin, pasul este foarte mic. Cu atât mai mult cu cât bazele sunt deja puse prin chiar întemeierea islamului. *(va urma)*

[4] Idem, pag. 107

[5] „A devenit un loc comun a da ca sens etimologic al lui *aslama* „a se supune“ şi, prin urmare, a spune că *muslim* înseamnă literalmente „supus“ (lui Dumnezeu). De fapt adevărata etimologie introduce o nuanță importantă: radicalul *slm* are ca înțeles primordial „lipsă de contestare“, de unde sensul bine cunoscut al cuvântului *salam*, „pace“, „mântuire“. – Jean Delumeau – **Religiile lumii**, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996, pg. 251. În ce măsură religia al cărei nume vine de la pace este o religie a păcii, poate fiecare să constate din manifestări. Rămâne în acelaşi timp incontestabilă, ca un paradox, contribuția arabilor musulmani la „fertilizarea“ culturii occidentale, îndeosebi în domeniul ştiințelor umaniste.

[6] Pr. Conf. Dr. *Emil Jurcan*, **Lumea religioasă contemporantă**, *Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, pg. 69*

Surâsul Beatricei

Paul-Gabriel Sandu

În repedea schimbătoare lume a literelor, gesturi ce par întâmplătoare leagă lumea efemeră a personajelor, trăirile şi gândurile lor, de nemurire. O mână fluturată în semn de bun rămas, un surâs dăruit celui plecat pentru totdeauna sunt cu totul altceva decât simple decoruri ale unui sentiment niciodată până la sfârşit exprimat. De fapt, s-ar putea afirma că fiecare personaj trăieşte prin gesturile de care se lasă cumva „confiscat", operându-se astfel, prin intermediul gesticii, instituirea unei dimensiuni spaţiale şi temporale calitativ diferite.

Una dintre observaţiile lui Milan Kundera – în stare să îndreptăţească singură toate laudele aduse scriitorului – surprinde gestul de adio al unei femei: făptura ei întreagă se concentrează în mişcătoarele falange ale degetelor fluturate uşor deasupra capului. Numai că gestul acela nu e al ei, ci se foloseşte de degetele ei, de întregul ei trup, pentru a-şi preschimba virtualitatea în act, aşa cum se folosise, de-a lungul veacului, de un şir nesfârşit de oameni. Fiecare gest deschide o lume atemporală, unde ne este îngăduit, pentru o clipă, să ne mutăm: clipa noastră de nemurire.

Un alt gest – zâmbetul îndepărtatei Beatrice – ultimul zâmbet adresat celui de care avea să se despartă, fascinează de secole comentatorii *Divinei Comedii*, fie ei şi numai „creatori de alegorii", cum îi numeşte Borges, sau critici însemnaţi. Francesco Torraca sau Luigi Pietrobono oferă explicaţii pertinente şi clare versurilor 91-93 ale Cântului XXXI, însă neajunsul lor constă tocmai în acest lucru.

„Atare mă rugai: şi către mine/ zâmbind privi iubita de departe/ şi-apoi din noi în marea de lumine" (*Purgatoriul*, XXXI, 91-93), scrie poetul, închizând în cele trei versuri inexprimabila tensiune dintre apropierea zâmbetului şi depărtarea care îi confiscase iubita. Unii dintre comentatori au văzut în aceste versuri o nestrămutată

promisiune, o mărturisire a dragostei pe care Beatrice o poartă celui pe care îl călăuzise până acolo.

Ortega y Gasset, comentând în ale sale *Studii despre iubire* fascinanta apariție a Beatricei, observă că „din gură şi din pupilă Dante ia doar electricitatea mistică a surâsului care salută. Acest surâs, [...], este surâsul gotic pe care-l perpetuează întunecatele fecioare de piatră din portalurile catedralelor europene." (*Studii despre iubire*, Bucureşti, Humanitas, '91, p. 118). Ortega y Gasset recunoaşte, aşadar, în surâsul Beatricei semnul atemporalității, vede în gestul ei şirul întreg al fecioarelor – de piatră, de data aceasta – care vor fi fost luate în stăpânire de acelaşi gest. Astfel trasfigurată, Beatrice trascende individualul feminin, pentru a ancora în acel „Etern feminin" idealizat de Goethe. Se întâmplă ca şi când surâsul ar fi miezul iradiant al feminității, flacăra mereu schimbătoare, înghețată, pentru mai puțin de o clipă, în făptura idealizată a Beatricei. În acest chip „electricitatea mistică" reținută de Dante ar fi tocmai esența feminității, întruchipată, pentru îndrăgostit, într-o unică persoană.

Jorge Luis Borges construieşte interesante căi pentru a pătrunde semnificația surâsului Beatricei, în care surprinde mult mai mult decât o nuanță de patetism, de vreme ce îşi propune să comenteze „versurile cele mai patetice pe care literatura le-a izvodit vreodată." (Jorge Luis Borges, Eseuri, Iaşi, Polirom, '06, p. 373). Ca un excelent plăsmuitor de vise, Borges intuieşte un adevăr fermecător: acela că Dante „lipsit pe vecie de Beatrice, singur şi, poate, umilit, a plăsmuit scena pentru a-şi închipui că este împreună cu ea." (*Op. cit.,* p. 376). *Divina comedie* n-ar fi astfel altceva decât prilejul unui schimb de priviri şi zâmbete fugare pe care făptura iubită le adresează îndrăgostitului de la o inaccesibilă înălțime. Iar dacă Ortega y Gasset nu ne oprea să ne închipuim că, prin medierea surâsului Beatricei, lui Dante îi devenea accesibilă persoana iubită în însăşi ființa ei, în atemporalitatea ei, înțelegem însemnătatea acestor întâlniri înadins tăinuite în spatele unei uluitoare arhitecturi poetice. Poate tocmai din acest motiv surâsul de bun rămas al Beatricei, care va dispărea, peste puțin timp, în „marea de lumine", este deschis nenumăratelor interpretări, ca şi când Dante n-ar fi dorit ca semnificația intimă a surâsului din urmă să treacă, altfel decât imperceptibil, cititorului; ca şi când, înțelegând acest lucru, cititorul ar fi sporit depărtarea, ar fi grăbit despărțirea poetului de făptura iubită.

Surâsul Beatricei rămâne enigmatic, şi numai „prin ghicitură" întrevăzut. S-ar putea însă ca tocmai de aceea semnificația lui să fie încă mai profundă decât cea sugerată de Borges; s-ar putea ca ființa însăşi a poetului să-şi aibă izvorul în acea fantă de lumină, în acea deschizătură a buzelor, peste care limba a aşezat metafora zâmbetului. Imperceptibila deschidere, acest strălucitor mediu iradiant, ar putea fi condiția chiar de

existență a poetului, ce se va prăbuşi în neant deodată cu dispariția surâsului. Gândul meu se sprijină, la rându-i, pe câteva versuri, de această dată ale unui poet român: „În ochii tăi cu luna mă răsfrâng/...şi ai putea, uitând, să ne striveşti în gene/ dar chipul ți-l întorn pe brațul stâng." (Nichita Stănescu, Poezii, Bucureşti, Minerva, '88, „Lună în câmp", p. 14).

O vagă clipire din gene ar fi aruncat în neființă întreaga lume a poetului, aşa cum privirea ființei iubite menține universul celui îndrăgostit în ființă. Iar dacă aşa stau lucrurile, atunci ar trebui să ne întrebăm cu toată seriozitatea, dacă nu cumva *Divina Comedie* a fost mai degrabă visul Beatricei, aşa cum ar trebui să ne întrebăm, de fiecare dată când iubim, dacă nu cumva noi suntem cei visați.

Naşterea Domnului

„În nesfârşitul întuneric eu văd Treimea Sfântă, şi în Treimea desprinsă din noapte, în mijloc, mă văd pe mine însumi în picioare“ (Angelo de Foligno)

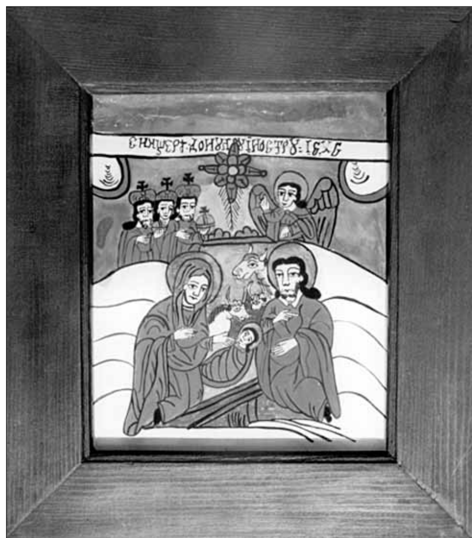
Constantin Mihai

Naşterea Domnului Nostru Iisus Hristos arată momentul *istoric* în care Dumnezeu s-a făcut om. Apariţia christică, anunţată de Legea Vechiului Testament, este faptul esenţial al adevăratei antropologii, ca modalitate de comprehensiune a omului. Cum foarte bine spunea Nae Ionescu, „omul fusese creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu; dar păcatul originar însemna căderea definitivă; izgonirea lui din Paradis echivala cu o *schimbare de esenţă*, schimbare pe care Mesia cel cu calul alb ar putea să o anuleze... numai omenirea lui Hristos a desfăcut cercul de fier al acestei vecinice şi întunecate robii. Căci Dumnezeu, în cea de-a doua ipostază a LUI, a devenit om, s-a purtat printre oameni şi le-a trăit viaţa în forma ei vecinică şi absolută. Hristos – noul Adam“ (... *Şi s-a făcut om*). Prin *întruparea* lui Hristos, omul restabileşte legătura cu Dumnezeu, ridicându-se la conştiinţa esenţei lui divine. Mai mult chiar, prin acest fapt fundamental, omul este poziţionat deasupra îngerilor,

în ierarhia lumii adevărate, el ţinând „scaun de judecată pentru îngeri“, potrivit cuvintelor Sfântului Apostol Pavel. Pe fondul pierderii tradiţiei gândirii mistice, omul coboară din ce în ce mai mult în lumea lucrurilor, iar îngerul devine un ideal de perfecţionare. De altfel, se omite un lucru fundamental: într-o cosmologie creştină „consecventă“, omul şi îngerul se mişcă pe două planuri diferite, îngerul nefiind decât ideal de sublimare a lucrurilor, iar omul, treaptă de ajungere spre Dumnezeu.

Dacă ne raportăm la simbolul de credinţă niceo-constantinopolitan pe care îl mărturisim, dogma naşterii, „nu numai că aşează piatra de hotar între două lumi, dar le precizează integral“: *Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om.*

Acest adevăr esenţial învăluie, explică şi îndreptăţeşte bucuria zilelor de sărbătoare care ne stau în faţă. *Logosul s-a făcut om* nu este un fapt din lumea obişnuită; neînţelegerea şi necredinţa în acest fapt fundamental „nu pledează împotriva realităţii sale, ci dovedeşte numai insensibilitatea noastră faţă de transcendenţă: *am pierdut simţul minunii*“. O falsificare grosolană a înţelegerii realităţilor, prin reducerea la o explicaţie raţională, reprezintă progresul uman actual. Această fantezie, această iluzionare de a cunoaşte totul pe cale raţională nu este decât o fundătură. În cele din urmă, fiinţa umană ajunge să constate că nu ştie nimic mai mult în „ordinea necesităţii“ decât ştie în „ordinea harului şi a minunii“. Refuzul omului de a-şi însuşi minunea ţine de incapacitatea umană de a o percepe, de „sărăcia de conţinut şi avânt metafizic a epocii noastre“.

Omul are posibilitatea de a se mântui, dar pentru ca aceasta să se împlinească, Dumnezeu a trebuit să coboare între noi, ca OM, şi să ia asupra Lui, Miel al Domnului, păcatele lumii, adică ale noastre. De altfel, aici rezidă esenţa învăţăturii creştine: un om nu poate mântui pe altul, „mai puţin: un om nu poate sta pentru altul. Mântuirea este de două ori un act de îndurare de sus: o dată că se face prin voia lui Dumnezeu; a doua oară, pentru că se face prin intervenţia activă a lui Dumnezeu (jertfa Mielului)“. Actul de îndurare s-a exercitat prin întruparea *Logosului* în om. Aceasta configurează caracterul esenţialmente antropologic al creştinismului, impunând o asemenea formă de viaţă religioasă tuturor care doresc cu adevărat să afirme preeminenţa neamului omenesc. De aceea, nu poate părea paradoxală ideea naeionesciană potrivit căreia „Crăciunul, sărbătoare a întrupării Logosului, ca condiţie a mântuirii – *este sărbătoarea singurătăţii metafizice a omului, care deschide porţile cerului*“. În acest sens, mărturiseşte chiar Evanghelia, prin relevarea faptului că în noaptea Întrupării, cerul s-a deschis pentru ca oamenii să se împărtăşească la spectacolul îngerilor, cântând slavă întru cei de sus. Nu există mântuire sub cer, ci numai prin legătura dintre cer şi pământ. Iar între cer şi pământ, în drama răscumpărării primului păcat, *omul stă singur în faţa lui Dumnezeu.*

Prin urmare, nu există o altă cale de restaurare a omului în ierarhia cosmică decât cea a creştinismului, iar „în creştinism nu există alt drum decât cel care duce prin staulul minunii din Bethleem. Toate celelalte încercări sunt iluzii construite pe pulbere şi pe cenuşă“. Nu putem decât să revenim la solia pe care o ascultăm în aceste momente ale Naşterii Domnului: *Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei...*, şi să nădăjduim în recâştigarea demnităţii umane pierdute.

Despre Dar şi Prezenţă

Ce forţă există în obiectul pe care îl oferim, forţă care îl determină pe cel ce primeşte să întoarcă darul la rîndul său? (Marcel Mauss)

Gheorghe Fedorovici

În textul următor am încercat să subliniez legătura dintre dar şi prezenţă. După cum se ştie, în limba engleză cuvîntul *present* înseamnă, ca substantiv, *dar* iar, ca adjectiv, faptul de a fi prezent. Observînd că cei doi termeni au, în engleză, o origine comună legată de calitatea prezenţei (darul fiind ceea ce este *prezentat* de o persoană altei persoane în anumite împrejurări) am încercat să văd în ce măsura relaţia dintre ei ar putea avea şi un sens mai adînc. Întrucît darul şi prezenţa sînt deopotrivă cauze şi efecte ale sărbătorii şi sărbătoririi în general, am ilustrat raportul dintre ele prin invocarea, în încheiere, a două sărbători semnificative în chip special: Sărbătoarea Naşterii şi cea a Întîmpinării Domnului.

Dacă toată această zvîrcolire după cadouri care precede Sărbătoarea Naşterii nu pare să mai aibă ceva în comun cu evenimentul în sine, a cărui venire ne găseşte deja epuizaţi, este pentru că toată emoţia, interesul şi energia ni le-am pus în pregătirea din timp a cadourilor devenite, între timp, doar obligaţii – un semn indiscutabil că am pierdut înţelegerea darului o dată cu cea a sărbătorii. De aceea, scopul meu a fost acela de a aminti, plecînd de la relaţia dintre dar şi prezenţă, legătura dintre dar şi sărbătoare. Limba este de fapt cea care ne aminteşte că darul este în mod esenţial legat de o prezenţă, că sărbătoarea celebrează o întîlnire. Întrucît anunţă o prezenţă, darul este o epifanie. La limită, darul absolut nu poate fi decît prezenţa absolută.

Eseul de faţă pleacă de la presupoziţia patristică a legăturii dintre *logos* şi Logos; astfel, întregul demers este circumscris mai degrabă la un nivel teologic decît la unul filologic. Mai precis, din perspectiva teologiei creştine, Întruparea Logosului este condiţia de posibilitate a oricărui dar. Exerciţiul de faţă nu ar fi fost mai mult decît un caz tipic de pseudoetimologie (*folk etymology*) şi de speculaţie forţată dacă validitatea demonstraţiei propuse ar putea fi determinată exclusiv filologic. Însă atît premisa cît şi concluzia acestui eseu sînt strict teologice: de fiecare dată cînd un dar este oferit şi pus înainte, această „prezentare“ este cu putinţă doar în virtutea Întrupării, faţă de care orice dar există ca semn sau anticipare (*typos*). Limba ne este doar drum şi ocol.

*

Faptul că limba ne vorbeşte limpede despre realităţi confirmate ulterior de discipline diverse are o semnificaţie aparte, pe care nu voi întîrzia să o subliniez. Astfel, dimensiunea necomercială a darului, determinată de relaţia lui cu prezenţa, a fost demonstrată de cercetarea antropologică a lui M. Mauss în *Eseu despre dar*: darul este fundamentul societăţii primitive, prin intermediul lui fiind realizată o reţea de „prestaţii totale“[1] coextensivă cu viaţa. Deşi are şi o valoare economică, valoarea darului nu poate fi stabilită doar în termeni economici de vreme ce darul poartă identitatea spirituală a dăruitorului.[2] Este tot meritul lui Mauss de a fi arătat că prin intermediul daru-

[1] Marcel Mauss, *Eseu despre dar*, Iaşi, Institutul European, 1993, p. 41 şi 54.

[2] *Ibidem*, p. 51 şi 53. La drept vorbind, în universul credinţelor primitive, „spiritele morţilor şi ale zeilor sînt adevăraţii proprietari ai lucrurilor şi bunurilor din lume.“ *Id.*, p. 61.

lui se deschide o dimensiune profundă a realității, o ordine „magică". Numai că imprecizia cu care este definit magicul în afara teologiei s-a reflectat şi asupra felului în care a fost şi este darul înțeles. Presupunerea că ordinea religioasă este cuprinsă de ordinea magică, că religiosul este doar un caz particular al magicului în timp ce acesta este înțeles ca fenomen religios originar este responsabilă de dezacordurile dintre cercetătorii moderni în privința naturii libere a schimbului de daruri, a caracterului de reciprocitate pe care-l presupune darul, a obligației implicate ori a posibilității înstrăinării sale. Teologic vorbind însă, diferența dintre magic şi religios este solidară cu cea dintre mister şi taină.[3] O lume lipsită de revelația unui Dumnezeu personal este o lume misterioasă, guvernată de forțe care trebuie controlate, stăpînite. În ordinea magică, puterea şi cunoaşterea sînt valorile supreme. În schimb, lumea persoanei este tainică nu pentru că ar fi ascunsă ori inaccesibilă, ci pentru că este o lume a libertății. Persoana nu urmăreşte stăpînirea cuiva, ci unirea, co-substanțierea. Valorile supreme în ordinea religioasă (iar dacă o religie nu este personalistă, nu mai este deloc o religie, ci fie un sistem filozofic, fie un ansamblu de practici magice) sînt iubirea, libertatea, smerenia. Este lumea puterii adevărate, care „se desăvîrşeşte în slăbiciune" (2 Cor. 12, 9). Aceasta este puterea pe care ne-o dăruieşte Hristos dar pe care Simon Magul a confundat-o cu puterea de tip magic (Fapt. 8, 19), ratînd astfel natura ei de dar (Fapt. 8, 20). De altfel, cît timp darul rămîne la nivelul „magic", el se poate degrada oricînd într-un simplu obiect de schimb cu valoare economică şi socială, se „secularizează", pierzîndu-şi puterea, prestigiul său „misterios". Lumea modernă a demonstrat dureros de clar că, dacă nu devine o iconomie a mîntuirii, economia darului nu va putea evita să se degradeze într-o economie a bunurilor de consum. Dar chiar şi atunci cînd omul a pierdut înțelegerea relației dintre dar, prezență şi sărbătoare, gestul de a dărui, oricît de formal şi de pragmatic va fi devenit, va continua să vorbească despre nevoia lui de prezență, adică despre vocația sa de persoană.

Dar pentru a putea ajunge la dreapta înțelegere a relației dintre dar şi prezență, vom face mai întîi un ocol necesar. Acest ocol este impus de altfel de adevărul evident că oameni de limbi diferite pot comunica între ei tocmai pentru că, mai întîi, limbile vorbesc între ele. El este cu atît mai mult solicitat de fiecare dată cînd urmează o lucrare de „cultură, de refacere, de

[3] Am vorbit mai pe larg despre acest raport dintre mister şi taină în *Şapte peceți*, Editura Agaton, 2007, pp. 76-78.

protecție și pază, de ocrotire și valorificare"[4] a unor resurse – fie că acestea sînt ale naturii sau, în cazul nostru, ale limbii, un astfel de ocol sau de împrejmuire este necesară.

În limba engleză darul este numit *gift* sau *present*. Ambii termenii par să fi intrat aproximativ în aceeași perioadă în limbă;[5] dar faptul că gift se bucură de o frecvență mai mare în limba engleză contemporană este de natură să sugereze că tocmai prezența, care este însăși adevărul darului (*present*) și miza a ceea ce el pune în joc, este cea care este ignorată.

Ca adjectiv, *present* înseamnă același lucru în engleză ca și în română, adică prezent ca opus lui absent. Ca substantiv, înseamnă cadou, dar. Care este însă legătura dintre dar și prezență? Să urmărim prin urmare ceea ce cuvîntul are de spus el însuși.

În engleză, ne spune OED, *present* a venit din franceza veche: „mettre une chose en present a quelqu'un" (a pune un lucru în prezența cuiva, a prezenta). La rîndul ei, franceza l-a preluat din latina medievală, unde *praesentare* însemna „a pune înainte, a înfățișa".[6] Ceva devine prezent în urma faptului de a fi prezentat. Aceasta înseamnă că nu numai lucrurile puteau fi înfățișate. Latina făcea niște distincții al căror rost s-a pierdut pentru noi din clipa în care prezența a încetat să mai însemne și altceva în afară de opoziția cu faptul de a fi absent. Latina avea prin urmare un termen pentru prezența omului (*praesente; quo praesente* = „în a cărui prezență") și altul pentru prezența lucrului (*praesenti*). Cu alte cuvinte, ceea-ce-este-prezent si ceea-ce-este-prezentat, deși diferiți, au din capul locului o rădăcină comună.

Calitatea celui prezent este aceea de a avea o putere: în primul rînd, puterea de a fi prezent. Lucrurile însă își realizează prezența prin participare. Astfel, puterea și prezența lucrului sînt derivate atît din puterea și prezența celui care înfățișează lucrul, cît și din puterea prezenței celui căruia lucrul îi este înfățișat. Riguros vorbind, lucrurile nu devin niciodată prezente, ci sînt puse într-o prezență de care depind, astfel că nu pot să atingă prezența decît în lumina celui care le oferă ori a celui care le primește. În cazul oamenilor, cel care se prezintă solicită prezența celuilalt prin simpla oferire a prezenței proprii. Prezența este o categorie proprie persoanei,[7] singura care poate fi prezentă și care poate prezentifica.

Cel prezent nu așteaptă însă ca prezența să-i fie solicitată. Prin însuși actul prezenței sale, el se pune înainte, se înfățișează, apărînd și protejînd (*praesum, praesse*). Urmează că prezența este puterea spontană de a apăra și proteja printr-o nesovăielnică expunere de sine (adică a acestui *esse* care formează rădăcina lui *praesentia*). De aici derivă încă un sens al prezenței și al puterii ei: cel de protecție și asistență, așa cum îl întîlnim în expresia *Praesentia Matris Deum*.

Cuvîntul mai are încă ceva de spus, lămurindu-ne acum în legătură cu felul acestei asistențe proprii prezenței: este o ex-punere care pre-vede (*pra-esum, pra-esse*). Această pre-vedere nu are nimic în comun cu vreo artă divinatorie; ea exprimă acea purtare de grijă plină de atenție implicită lui *providentia*. Tocmai pentru că prezența se pre-zintă, ea precede deja și cuprinde, prin propria ei disponibilitate, ex-punerea ulterioară a lucrurilor și ființelor. Numai prezența este disponibilă, căci numai ea dispune de sine. A dispune de sine nu înseamnă nimic altceva decît ceea ce cuvîntul spune în mod obișnuit: a se pune într-un mod vizibil (adică neîndoielnic) înaintea cuiva (*praesens*).

Legătura dintre dar și prezență este exprimată vag atunci cînd, prin ofrandele sale, omul dorea să se pună în prezența protectoare a zeului:[8]

[4] DEX, art. „ocol".

[5] Potrivit Oxford English Dictionary, aceasta s-ar fi întîmplat aproximativ în secolul VII. ‚*Gift*' este de proveniență germanică, înrudit cu *gipt* din norvegiana veche și cu germanul *gefan*. Este posibil ca preferința pentru *gift* să fie determinată și de dorința de a evita confuzia produsă de faptul că substantivul și adjectivul lui *present* au forme identice.

[6] Pentru analiza termenilor latini am folosit Lewis and Short, *A Latin Dictionary*, Oxford, Oxford University Press, 1998 [18791].

[7] Am în vedere sensul teologic al persoanei.

8 M. Mauss, *op. cit.*, pp. 57-58.

în ordina magică, omul nu ştie cine este zeul cu adevărat, cum este el şi nici dacă ofrandele sale vor fi primite sau nu de acesta.[9] Darul şi prezenţa încep să se identifice de-abia în momentul Naşterii lui Hristos, cînd magii caută prezenţa lui Hristos care este deja dăruit oamenilor de către Tatăl. În Hristos, Dumnezeu şi omul se oferă necontenit unul altuia în spaţiul aceleiaşi prezenţe, în virtutea aceleiaşi puteri. Cînd spunem, în rugăciunea Împărate Ceresc, că Duhul este pretutindeni, mărturisim în fond, o dată cu prezenţa neîntreruptă a Duhului, darul Său. Iar darul Duhului Sfînt este darul prezenţei Fiului, singurul care ne poate pune în prezenţa generatoare de prezenţă – dătătoare de viaţă – a Tatălui.

Lucrurile nu se încheie aici, şi de fapt, ele nici nu se pot încheia. În esenţă, fiecare sărbătoare reia toată această horă a chemării şi a întîlnirii. Voi aminti deci, pe lîngă momentul paradigmatic al sărbătorii Naşterii, de încă unul, tocmai pentru că este atît de iluminator pentru discuţia de faţă. Este vorba de Întîmpinarea Domnului, din 2 februarie. În limba engleză, (sărbătoarea este celebrată la aceeaşi dată în calendarul ortodox şi în cel romano-catolic), ea poartă numele de Presentation of the Lord:

„Şi cînd s-au împlinit zilele curăţirii lor, după Legea lui Moise, L-au adus pe prunc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea (παριστημι) Domnului, precum este scris în legea Domnului, că orice întîi născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului, şi să dea o jertfă“ (Lc. 2, 22-24).

Termenul grecesc are toate valorile latinescului *praesentia* arătate pînă acum. Trebuie observat că limba română l-a preluat ca atare, folosindu-l însă cu exclusivitate în limbajul bisericesc. Dar tocmai de aceea cuvîntul românesc (*parastas*) a reuşit, spre deosebire de neutrii dar şi cadou, să conserve ambivalenţa proprie darului: în darurile de parastas, cei vii şi cei morţi se întîlnesc (sînt prezenţi) în prezenţa lui Dumnezeu, datorită acestei prezenţe. Prezenţa lui Dumnezeu creează această „înainte“ în interiorul căreia darul poate fi depus. Urmează că darul nu este altceva decît semn al prezenţei şi al setei de prezenţă.

Din capul locului, prezenţa este dar, căci prezenţa nu este prezenţă decît întru cît se oferă. Atunci cînd un dar concret apare, acesta nu este altceva decît semn al unei prezenţe. Cînd este vorba de darul prezenţei absolute, acesta nu poate fi altceva decît propria ei Întrupare. Acest adevăr simplu este ex-pus (*anaphora*), arătat şi amintit (*anamnesis*) la fiecare liturghie, exprimînd cel mai înalt, mai deplin şi mai eficient schimb de daruri: „Cuvîntul S-a întrupat pentru ca noi să fim îndumnezeiţi“.[10]

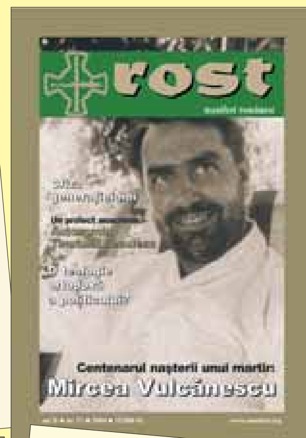
[9] De aici şi importanţa diferită a cunoaşterii: în creştinism, omul trebuie să-l cunoască pe Dumnezeu pentru a deveni viu. În sistemele magice şi în gnosticism, omul trebuie să cunoască divinitatea pentru a rămîne viu.

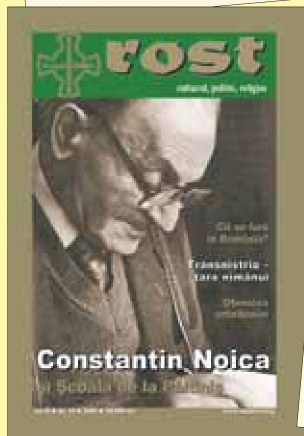
[10] Sf. Atanasie cel Mare, *Despre Întrupare*, 54.

În acest număr semnează: ● **Antonio Aroneasa** – teolog, publicist ● **Ioan Cișmileanu** – directorul revistei „Porunca iubirii“ ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Cristian Curte** – licențiat în Teologie, jurnalist ● **George Enache** – doctor în istorie, conferențiar universitar la Univ. Dunărea de Jos - Galați, a publicat: *Ortodoxie și putere politică în România contemporană* (Nemira, București, 2005) ● **Gh. Fedorovici** – absolvent al Facultății de Teologie, traducător, publicist ● **Paul Grigoriu** – publicist ● **Constantin Mihai** – doctor în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, ultima carte publicată: *Descartes. L'Argument ontologique et sa causalité symbolique* (Paris, L'Harmattan 2007) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță* (2001) ● **Marcel Petrișor** – scriitor, fost deținut politic, ultima carte publicată: *Trecute vieți de domni, de robi și de tovarăși* (Vremea, București, 2008) ● **Silviu Man** – student ● **Mircea Platon** – doctorand în istorie la Columbus University din Ohio - SUA, scriitor, ultima carte publicată: *Cine ne scrie istoria* (Timpul, Iași, 2007) ● **Petru Emil Rațiu** – medic, publicist ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universității București ● **Isabela Vasiliu-Scraba** – eseistă, ultima carte publicată: *Propedeutica la eternitate. Alexandru Dragomir în singurătatea gândului* (Ed. Star Tipp, 2004) ● **Claudiu Târziu** – jurnalist

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui
Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui
Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui
Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui
Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui
Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui
Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui
Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui
Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui
Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui
Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat
lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui
Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui
Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat
Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004,
dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat
Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat
Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat
Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat
Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat
Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui
Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006,
dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui
Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui
Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat
Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007,
dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui
Ioan Ianolide – epuizat

Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Măndiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui
Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui
Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu
Nr. 67 – septembrie 2008, dedicat Părintelui
Chesarie Gheorghescu
Nr. 68 – octombrie 2008, dedicat Părintelui
Marcu de la Sihăstria
Nr. 69 – noiembrie 2008, dedicat lui George Racoveanu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

